

muusika

Nr 5
mai 2003
Hind 25.90

ERKKI- SVEN TÜÜR

Kas muusikal on
internetis hea?

Kaheksa kevadist hetke
eesti muusika džunglis

The 3rd Klaudia Taevi
International
Competition
for Young
Singers

esitlevad

Pärnu teatris Endla 22., 24. ja 25. mail
kell 19

RIGOLETTO

NARRUS ON PIMEDUS
GIUSEPPE
VERDI

JASSI ZAHHAROV
ANNA SAMUIL (Moskva)
NURLAN BEK (Moskva)

PRIIT VOLMER
HELEN LOKUTA
JUULI LILL jt

Muusikaline juht ja dirigent
Erki Pehk
Lavastaja
Linnar Priimägi
Kostüümikunstnik
Kiwa
Kontsertmeister
Zoja Hertz
Valguskunstnik
Margus Vaigur

PÄRNU LINNAORKESTER

Suurtoetaja

VATTENFALL

Korraldaja

XXI sajandi orkester

www.endla.ee/rigoletto

Piletid eelmüügis 15. märtsist-14. aprillini 250-350 krooni,
alates 15. aprillist 350-450 krooni.
Tudengitele, õpilastele ja pensionäridele piiratud kogus sooduspileteid.
Piletid müügil Endla teatri kassas tel 044 20666,
Piletipunkti ja Piletilevi müügikeskustes üle Eesti.

UNICOM

ESTONIA
RAHVUSKOOPER

DANSAPRINT

AVISON

EESTI
EKSPRESS

PORT ARTUR

VILLA ACCENDE

1182

ESTONIA
RAHVUSKOOPER

EESTI
EKSPRESS

PORT ARTUR

VILLA ACCENDE

1182

DANSAPRINT

Korraldaja:

XXI sajandi orkester

Postimees

www.xxiso.ee/competition

The 3rd Klaudia Taevi
International
Competition
for Young
Singers

VATTENFALL

30. mai 2003 kell 19
Pärnu Kontserdimaja

III Klaudia Taevi nimelise
Rahvusvahelise Noorte
Lauljate Konkursi
finaal

OOPERI

GALAKONTSERT

Esinevad konkursi finalistid
XXI Sajandi Orkester
Dirigent Erki Pehk

Kontserdi lõpus laureaaside autasustamine.
Deapreemia 7000 eurot.

Piletid hinnaga 150/100/75 müügil Pärnu Kontserdimaja
ja Eesti Kontserdi kassades ning Piletilevi
ja Piletipunkti müügikohtades üle Eesti.

KAVA

SOOLO

2 Anneli Remme. Kreatiivmootor liinil
Kõpu – metropolid – Kõpu. Intervjuu
Erkki-Sven Tüüriga

BAGATELLID

8 Mailis Põld. Uudiseid maailmast

IMPRESSIOON

10 Kadri Saavik. Kremerata Baltica
Sexteti mitu nägu
11 Ia Remmel. Lumekuningas Hamelin.
Marc-André Hamelini klaveriõhtust
11 Mirjam Tally. Pärimusõhtu kandleko-
ja heaks
12 Lauri Sommer. Teine Maa ja Ilm.
Pärimusmuusikute kokkutulek Tartus
13 Elena Lass. Noormehest sirgub
naine. Erkki Otsman lauluetenduses
"Armastuse paraad" Linnateatris
14 Evi Arujärv. Kaheksa kevadist hetke
eesti muusikaga.

BAGATELLID

19 Uudiseid Eestist

MEDITATSIOON

21 Berk Vaher. Helilahingud uusimas
maailmas – interneti mõju muusikale

HOMMAGE

24 Vardo Rumessen. *Quasi-*
Herostratosed Joonase templi kallal.
Rudolf Tobias 130

KADENTS

26 Krista Sildoja. Uus vana poogenpill.
Hiiu kandlest

MODULATSIOON

30 Ivalo Randalu. Jututund Aarne
Saluveeriga. ETV Tütarlastekoor USAs

POP & ROCK

32 Margus Kiis. Kevad 2003. Auhinnad
ja sõjad eesti "kergetes" muusikas

TECHNE

33 Kaur. Garšnek. FruityLoops 3 –
asjaarmastajast asjatundjani.

UVERTÜÜR

34 Mirje Mändla. XXI sajandi dirigent
Erki Pehk

LIBER

36 Kaire Maimets. Müüdi jõust ja jõue-
tusest. Eduard Tubina artiklite kogu-
mikust "Rändavate vete ääres"

MELOMAAN

38 Heliplaatide tutvustused

COLLAGE

40 Valik maikuu muusikasündmusi

Intro 5/2003

Pretsedent on loodud. Algust on tehtud suure rahvusvahelise heliloomingu konkursiga, mis toob teiste maade muusikat siia ja viib mujale teateid eesti muusikast. Sealhulgas Lepo Sumerast, kelle nime konkurss kannab.

Selles numbris ilmutatud Evi Arujärve arvamused eesti muusika päevadest ja Sumera konkursist langevad päris palju kokku Muusika toimetuse omadega.

Oodatust vähem arvamusi ja hinnanguid lõppvoorus kõlanud teoste kohta sisaldas Sumera konkursi kajastanud telesaade (ETVs 13. aprillil). Selles osas suur tänu žürii liikmetele Eino Tambergile ja Anders Hillborgile, kellest esimene ütles talle omases peitev-delikaatses sõnastuses, et puudu jäi põnevusest ehk emotsionaalsusest, ning teine rääkis väga sümpaatsel moel kurvast tõsiasi, et uuel muusikal on kõigist kunstiliikidest kõige väiksem kandepind ja kõige nõrgem side mitte-heliloojatest inimestega. Rootsi helilooja pakkus ka välja ühe võimaluse olukorda parandada – interpreetid võiksid elavate autorite uudisteoste ette kandmiseks sama palju vaeva näha, kui surnud klassikute muusika esitusteks valmistudes. Muusikaakadeemias korraldatud kohtumisel Hillborgiga sai loomulikult ka kuulata, millist muusikat ta ise teeb – usun, et see oleks ka Tambergile meeldinud.

Anneli Remme

muusika

Peatoimetaja **Anneli Remme** anneli@ema.edu.ee
Toimetaja **Kristina Körver** kristina@ema.edu.ee
Toimetaja **Mirjam Tally** mirjam@ema.edu.ee
Turundusjuht **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee
Kujundaja **Tõnu Kaalep** tonu@ekspress.ee
Keeletoimetaja **Kulla Sisask**
Raamatupidaja **Tambet Kuresoo**

Rahastaja **EV Kultuuriministeerium**
Väljaandja **Eesti Muusikanõukogu** Suur-Karja 23, 10148 Tallinn

Toimetus Räväla pst 16, 10143 Tallinn, II korrus, B 214
Toimetuse telefon (0) 6675 788
kodulehekülg: **muusika.kul.ee**
Reprotööd **KO Repro**
Trükkikoda **Printon**
ISSN 1406-9466
© Eesti Muusikanõukogu

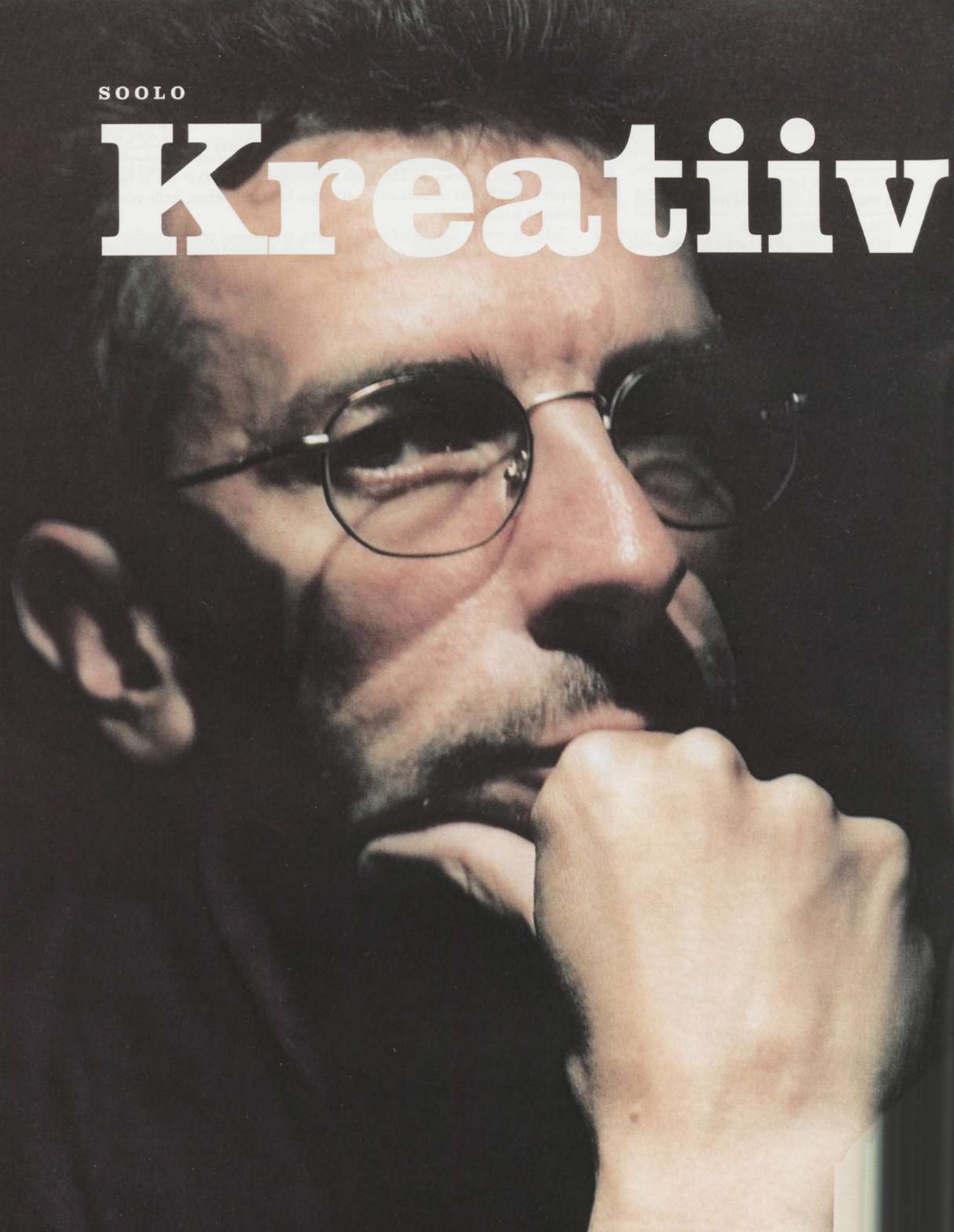
Tellimine OÜ Kirilind
tel (0) 640 85 97, (0) 640 85 99
faks (0) 640 85 98
e-post: **kirilind@estpak.ee**
kodulehekülg: **www.kirilind.ee**
Tellimisindeks **00679**
Otsekorraldus 21 krooni number
3 numbrit **63** krooni
6 numbrit **126** krooni
Aastatellimus (11 numbrit) **230** krooni.
Välismaale tellimisel lisandub postikulu.

Erkki-Sven Tüür
FOTO
TARVO HANNO VARRES

SOOLO

Kreatiiv

mootor

liinil

Kõpu – metropolid – Kõpu

ANNELI REMME

Märtsi viimasel päeval mängiti New Yorgi Carnegie Hallis Erkki-Sven Tüüri teost "Exodus". Erkki-Sven ütleb, et nägi saalis heal juhul kümmet vaba tooli, aga püüab mind samas veenda, et saal oli välja müüdnud Cincinnati Sümfooniaorkestri ja Paavo Järvi pärast. São Paolos kõlas märtsis marimbafonikonsert "Ardor" – Pedro Carneiroga, nagu meiegi siin seda kuulsime; Londonis "Fata Morgana" esiettekanne Grieg Triolt. Juunis ootab helilooja muusikat taas New York ("Requiem"), siis Adelaide ("Magma", löökpillidel Nick Parnell, juhatab Olari Elts). Klangspuren Festivalil septembris on kavas mitu õhtutäit Erkki-Sveni teoseid: "Aditus", "Insula Deserta", "Arhitektoonika VI", "Oxymoron" (esiettekanne Olari ja NYJD Ensemble'iga), "Motus II", ja taas "Magma", seekord Evelyn Glennie ja Dennis Russell Daviesega. Augustis saavad BBC igikuulsatel promenaadikonsertidel jalutajad kuulda Erkki-Sveni Viulikonserti, Royal Albert Halli laval on festivali NYJD '99 kaunistanud Isabelle van Keulen ning Paavo Järvi ja BBC Philharmonic Orchestra. Täpselt selleks ajaks peab ECM valmis saama Tüüri uue plaadi, millel on seesama Viulikonsert (Isabelle'iga), "Aditus" ja "Exodus" (Paavo Järvi, Birminghami Sümfooniaorkester).

Kõige selle vahel peab aega jääma ka Tallinna ja eriti Kõpu jaoks.

Kui palju sa vajad omaette olemise aega?

Tundub, et üha enam.

Palju sul üldse jääb aega omaette olemiseks, et enese ja maailma asjade üle järele mõelda?

Selle kandi pealt on elu mulle kuidagi järjest soodsamaid võimalusi tekitanud ja selle üle on mul põhjust tänulik olla. Ma ei taha siin väita, et kogu minu teatav nii-öelda eraldatuse mõõda saadetak aeg oleks sisustatud ainuüksi pingelise mõtte-tegevusega.

Väga hästi mõjub ka lihtsalt mitte-midagitegemine. Väikeste pöördumatute muutumiste jälgimine. Näiteks vaatan läbi puuvõrade talvise päikese liikumist.

Maailma asjadega on aga nii, et nad ei muutu kahjuks kohe kuidagi – ei paremaks ega halvemaks, mõtlen ma neist siis kui palju ja kuidas tahes. Küll aga süveneb minus pessimism, nähes inimeste jõuetust erinevustega leppimisel.

Milline sulle praegune maailm tundub? On ta kuri, neutraalne, rõõmustab mille-gagi?

Maailm ei ole hoomatav. Ta just nimelt tundub kord niisugusena, siis naasugusena.

Minu arust on ülim naiivsus arvata, et me suudame meedia vahendusel adekvaatselt mõista, mis maailmas toimub. Jah, me saame soovi korral kohutavates kogustes informatsiooni, aga see on korrapäralt pihustunud ja ei suuda iialgi esitada kõiki asjasse puutuvaid olulisi nüansse. Teisest küljest – maailm rõõmustab mind praegu üliväga sellega, et valgust on päev-päevalt rohkem. Igipüsivad ringid annavad jõudu mitte üle tähtsustada kaduvat.

Kui palju mõjutavad sind ühiskonnas toimuvad asjad? Sõjad, terroristid, valimised, narkomaanid Tallinna tänavatel või lihtsalt teadmine nende hordidest?

Pean teinekord pikki, aga paraku ühiskonnale kasutuid sisemonolooge neil teemadel. Järelikult mõjutavad, liigagi palju.

Mis selles Hiiumaas sinu jaoks nii eriline on?

Kuidas kirjeldada koha vaimu? Lühikest ja kokkuvõtvat vastust ma vist ei oska anda.

Seal on kohti, kuhu minnes tunned,

Minu jaoks ei eksisteeri juba enam ammu “õiget” ja “vale” leeri, on lihtsalt väga palju keskpärast või lausa halba muusikat ja palju vähem head.

nagu kõnniksid Templis. Mingis pühas paigas.

Ma lihtsalt tunnen ennast seal väga hästi, kirjutamine edeneb seal paremini jne.

Kas võtad veel vahel mõne pilli ka kätte ja teed elavat muusikat? Laulad?

Seda juhtub ikka aeg-ajalt. Enamasti mitte ettekatsetult, hilisematel õhtutundidel, sundimatutel koosviibimistel. Viimati Riias Eesti saatkonnas, vabariigi aastapäevale pühendatud kontserdi järgsel järelepeol – olles enne veendunud, et Arvo Pärt ja Olari Elts on juba lahkunud...

Mis on aja jooksul muusika kirjutamise juures läinud kergemaks, mis raskemaks?

Kindlasti on kergem oma muusikalisi ideid täpselt vormistada, see on miski, mis kogemuste suurenedes lihtsustub. Raskeks teeb kirjutamise pidev uuenumis-tahtmine. Aga muidu ei oleks üldse huvitav, ilma uute seoste tekitamise ja oma sõnavara laiendamiseta läheks kõik väga mehaaniliseks ja igavaks. See ei tähenda üldse seda, et ma keelaksin endale iga uue loo puhul mulle varasemates töödes omaseks saanud võtete kasutamist. Küsimus on kasvamisest ja arenemisest. Oma nõrkade kohtade teadvustamises ja nendega töötamises.

Kas see nõndanimetatud inspiratsioon tuleb kergelt?

Siinkohal oleks sobiv klassikut parafraseerida – tee tööd, siis tuleb ka inspiratsioon. Komponeerimine on minu jaoks eelkõige äärmiselt intensiivne

mõtlemine kõlalises aegruumis. Ka muusikalised mõtted on vaja selgeks mõelda. Kui teadvus on erksas seisundis, töötab see nõndanimetet inspiratsioon mis mühib. Kummaline on see, et alateadvus lahendab püstitatud probleeme ka unes – sageli on nii, et õhtul lahenduseta jäänud asi on hommikul ärgates järsku täiesti klaar. Vaat siis on küll inspiratsioon hommiku õhtust targa-maks teinud!

Mille üle viimati mõnda teost kirjutades kõvasti pead vaevasid?

Eks see tahtmine ühildada struktureeritust ja vaba improvisatsioonilisust, olla irratsionaalselt ratsionaalne, ühtaegu meditatiivselt sisekaemuslik ja plahvatuslikult dramaatiline... siin on ainet, mille-ga pead vaevata. Ma leian, et lihtsus või keerukus muusikas ei ole mingid väärtused iseeneses ja kaugeltki ei peaks nad olema vastandatud sel moel, nagu neid tavaliselt vastandatakse. Mind huvitab muusikas lisaks kõigele muule veel üks nn vedru, mis pingestab kogu kompositsiooni, muusikalise aja kulgemist. See on puhas energia ja selle tajumine on kahtlemata väga subjektiivne, aga selle olemasolu korral ei ole mulle enam eriti tähtis, mis stiilis või kui keeruliselt-lihtsalt lugu on kirjutatud. Aga jah, nende asjade üle ma ikka tööd tehes mõtteid mõlgutan.

Kui palju tellimused sinu mõtlemisele või inspiratsioonile piire seavad? Mõne orkestri maine, aura, konventsioonid näiteks?

Mingi orkestri maine või aura mulle küll erilisi piire ette ei joonista. Kas nii, et kui kirjutatan näiteks mõnele Inglise, Saksa või Ameerika orkestrile, lähtun vastavalt sealsetest kohaliku uue muusika maastikule valitsevatest tendidest? Absoluutselt mitte! Solistidega on, jah, nii, et mõni kuidagi inspireerib tehnilistel piiridel balansseerima, aga see kehtib ilmselt enamiku heliloojate puhul. Lõppude lõpuks ma ju kirjutatan seda muusikat, mis mind eluliselt huvitab, ja ilmselt pöörduvad minu poole ka just need muusikud ja orkestrid, kes kuuldu põhjal teavad, mida tahavad. Õnneks või kahjuks, piirid seana endale ise.

Kas ooperižanr on sulle nüüd minevik? Ja kui palju ühe nii sünge teemaga tegelemine, nagu on “Wallenbergis”, sind

hingeliselt mõjutab? Kas see jätab ka partituuri kõrvale pannes olemisse mingi painava jälje ega anna ka Hiiumaal ahju tuld tehes rahu?

Iga lõpetatud lugu on minevik, nii ka "Wallenberg". Muidugi mõjus teema selle pooleteise aasta jooksul, mil ma ooperit kirjutasin, painavalt. Jälje on ehk jätnud see, et olen püüdnud uurida teemaga seonduvalt juudi rahva ja riigi ajalugu. Seal on tohutult palju huvitavat, millest klišeedes mõtlejad midagi ei tea. Kui aga kunagi veel ooperi poole pöörduda, peaks see olema täiesti teine temaatika.

No näiteks midagi Maeterlincki "Sinilinnuga" sarnastel lainepikkustel olevat.

Kas sa pead mõnda oma tööd olulisemaks kui teisi? Näiteks selle pärast, et oled seda luues avastanud mingi uue tee, midagi olulist ära tabanud, millele varem ei osanud mõeldagi?

Teine sümfoonia aastast 1987, ja seda selle tõttu, et seal teadvustasin esimest korda väga selgelt, millise dramaturgilise mõjuvuse võib saavutada kolmkõlade ja kromaatiliste kõlamassiivide vastandamisega, seriaalse ja modaalse tehnika ühendamisega.

Kas sulle ei tundunud, et maailmas kirjutatakse ja mängitakse kohutavalt palju "koledat" muusikat, mis huvitab suhteliselt kitsast ringi heliloojaid – kes oskavad märgata, et oo, milline tehniline võte jne, – ja interpreete, kes nende teoseid mängivad? Ja et see makstakse hästi kinni? Mida sinu jaoks muusikas "kole" üldse tähendab? Kas sa üldse mõtled sellises kategoorias?

Minu jaoks ongi "kole" muusika see, milles puudub see eespool mainitud "vedru". Tä võib olla seejuures väga konsonantne ehk siis "heakõlaline", aga igavus kogu selles marmelaadis võib olla tappev. Samamoodi igavalt kole võib olla mõni tehnielistlike kalkultatsioonide jada, mille kirjutajat peale noodipaberile kantud ülikeerukate struktuuride süsteemi mingi muu asi, näiteks akustiline tulemus, üldse ei ole huvitanud. Minu jaoks on nad mõlemad "koledad", koosnegu üks minupärast kolmkõladest ja teine dissonantside kuhjatistest. Niisugust näidet tuues tahan öelda, et minu jaoks ei eksisteeri juba enam ammu "õiget" ja "vale" leeri, on lihtsalt väga palju keskpärast või lausa halba muusikat ja palju vähem head. Üldisemalt võttes, kaasaegset

Maailmaesiettekandel on "Magma". Erkki-Sven dirigent Kwamé Ryani ja solisti, löökpilimängijate First Lady Evelyn Glennie seltskonnas. Antwerpen, 12. detsember 2002.

FOTO JAMES WILSON

muusikat – ja seda "koledat" – mängitakse ikka tegelikult väga vähe. Võtame ette suurte linnade suurte saalide kavad –

valdavalt stammrepertuaar, 18. – 19. sajand, 20. sajandi esimene pool ka. Väga harva leiame midagi lauskaasaegset. No

muidugi on igasugused uue muusika festivalid, aga suhtarvult jäävad nad oluliselt vähemusse. Ja sellele hästi kinnimaksusele ma julgeksin vastu vaielda. Oleneb muidugi festivali või institutsiooni eelarvest ja prestiizist, aga ega seal nii suured summad ei liigu. Mind küll eriti ei mänge uue muusika festivalidel ja ega see mind väga ei huvitagi, aga ma praegu ikkagi astuksin selle "koleda" muusika kaitseks natuke välja. Kui ta oma elujõudu muul kombel ei suuda avaldada, õilmitsegu siis oma getos. Tugevad teosed ja tugevad autorid ületavad geto piirid varem või hiljem.

Muusikast "aru saamise" teema on libe jää. Igaühel oleks ju justkui õigus kuulda muusikast seda, mida ta kuuleb vastavalt oma tunnetusele ja kogemusele. Aga siiski, kas oled lugenud või kuulnud mõne oma teose "tõlgendust", mis tekitab suure vastuseisu ja tunde, et tõlgendaja pole sinu muusikat üldse mõistnud? Esituse koha pealt on olnud mõningaid küündimatuid interpretatsioone, see on muidugi ebanugav kuulata. Siiski on seda väga harva juhtunud, sest enamasti on minu tööde esitajad tippklassi kuuluvad muusikud. Olen seda tüüpi helilooja, kes ei piira interpreeti väga rangete ettekirjutustega. Mul on endal huvitav kuulata erinevaid tõlgendusi, tähtis on veenvus ja loominguenergia. Ma olen oma soovid partituuris täpselt fikseerinud, edasine on interpretatsioonikunst ja miks ma peaksin sellesse sekkuma.

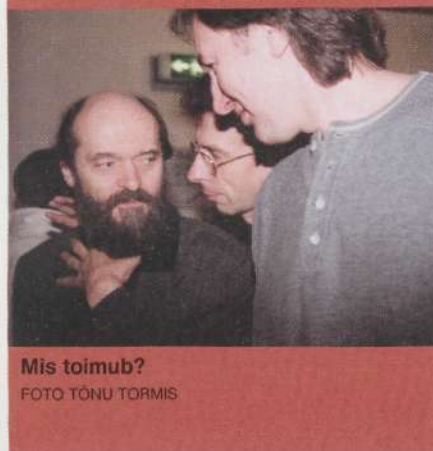
Mis puutub arvustustesse, siis loomulikult tuleb ette ka niisugust kriitikat, milles ilmneb kirjutaja hoiak ja stilistilised eelistused minu loodule vastunäidustatud suunas. See reageerimismudel on sarnane inimese reageeringuga, kes läheb itaalia restorani ja toriseb, et miks talle seal ikkagi sushi ei serveerita. Teisisõnu, kui arvustad John Adamsit, ära näri tema kallal, miks ta ei ole Elliott Carter või Harrison Birtwistle. Ja vastupidi ka.

Olen lugenud mitmeid kontserdiarvustusi välisajakirjandusest, kus rõhutatakse või tuletatakse meelde sinu pärinemist Ida-Euroopast ja püütakse selle kaudu sinu teosele tausta luua. Kas tegemist on lihtsalt muu maailma väheste teadmistega Eestist ja kahetsusväärse, kuigi inimliku püüdega kedagi ja midagi kuhugi lahterdada või lihtsalt enesele "tundmatust"

Durham 1998. Eesti muusika esindus-trio Pärt-Kaljuste-Tüür. Kui pildil oleks ka fotograafi isa, saaks kokku kvarteti, mis on viimastel aastatel muu maailma jaoks tähendanud nähtust "eesti muusika".

FOTO TONU TORMIS

Mis toimub?

FOTO TONU TORMIS

kohast tulija jaoks pidepunkti leida?

Ida-Euroopa ei ole kultuuritaustalt kaugeltki homogeenne ja selle kaudu mis tahes kunstinähtuste identifitseerimise püüd jääb paraku väheütlevaks. Soov taustsüsteemidega opereerida on iseene-sest arusaadav. Mind huvitab rohkem niisugune arvustus, mille kirjutaja on kuulatud teosest tuntavalt puudutatud ja seetõttu analüütiliselt ergas. Niisugustes mitteformaalsetes arvustustes ei täideta ka kunagi artiklimahtu mittemidagiütlevate käibearvamuste taasesitamisega.

Oled sa vahel seoses oma loomingu kajastamisega Eesti meedias pettunud olnud?

Ei ole. Muide, mul ei olegi meedia suhtes mingeid erilisi ootusi, järelikult ei saa olla ka tugevaid pettumisi. Ja ma peaksin ju püstiloll olema, kui tahaksin näiteks Kroonika kaane peale saada.

Praegu on ainsana võimalus end uhkelt sinu õpilaseks nimetada Helena Tulvel. Kas tuleb kõne alla võimalus, et sa kunagi veel õpetama hakkad? Mis peaks selle ajendiks olema?

Mul on hea meel, et ma omal ajal sain Helenat tema püüdlustes toetada, kui palju ma nüüd õpetaja selle sõna sügavas tähenduses olin, ma ei tea. Mul oli ka teine õpilane, Neeme Paap, tore ja andekas poiss, aga tema lahkus elust omal soovil – äärmiselt traagiline lugu. Mul on ilmselt endaga praegu nii palju tegemist, et ei jätku energiat õpetamisele mõeldagi. Ma õpin ise, kogu aeg, ja see ei ole mingi poos. Õpetamine on minu arust tohutu vastutus, eriline pühendumine. Ma ei vasta sellele ideaalile, mis minu kujutluses õpetajast eksisteerib. Ehkki jah, praegu olen Helena juhendaja tema magistrantuuristuudiumis. Vestleme temaga aeg-ajalt, ja mitte ainult muusikalistel teemadel.

Sinu viimati esmakordselt Eestis mängitud teos on "Ardor". Marimbafon kõlab selles nii õnnelikult, vabalt ja kõigest üle olevalt. See on nii rõõmus muusika – kui ma nüüd ei satu selle hinnanguga rumalate kriitikute ritta –, kas sa olid seda kirjutades samuti nii "lahtine" ja õnnelik? Said sa endast midagi välja elada, tehes nagu vereülekanne oma vaimust sellele kõlavale pillile?

Need asjad ei ole kaugeltki mitte nii üksühised. See, kes ma olen, tuleb nii või teisiti muusikasse kaasa, aga mitte nii, et täna olen rõõmus ja vaat kus täna tuleb rõõmsat muusikat nagu küllusesarvest. Täna jälle on pilvine päev ja tänane muusika on ka kuidagi melanhoolne. Minu hetkeemotsioonid ei mõjuta minu arvates muusikat, mida ma parajasti kirjutan, kohe üldse mitte. Need muutused minu töödes on palju pikemas perspektiivis vaadeldavad, siin on mängus teadlikud otsingud ja valikud. Jah, mind on köitnud pikkamööda kasvavate pingeväljade tekitamine. Ma ei taha, et see oleks destruktiiivse märgiga. Kuumus ja helenus, sekka jäätunud olekut ka. Mis mul saab selle vastu olla, kui see rõõmsana tundub?! Niinimetatud Ida-Euroopa diskursus kaasaegses muusikas esindab lamentatiivset poolust – vähemalt üks väga jõuliselt teadvustatud osa. Ma olen ise sellest tuntavalt mõjutatud olnud ja ilmselt oma viimase nelja-viie aasta loomingu reageerin sellele tugevalt. Ei,

ma ei soovi seda poolust välistada, aga ma ei taha, et ta oleks minu muusikas domineeriv.

Mäletan sinu väga sümpaatset kommentaari ühe NYD-festivali järel. Tegemist oli suure klaveriansambliga ja sinu teos oli kavas ainus, kus kogu selle harva esineva koosseisu kõlaarsenali potentsiaal oli suudetud suureks ja võimsaks luua. Sa ütlesid tookord, et olid mõelnud – kui juba on ühekorraga nii palju klavereid, siis tuleks sellisele ansamblile ka kirjutada nii, et võimalikult palju kõlavõimalusi oleks ära kasutatud, mängu pandud. Oled sa mõne teise teose puhul samamoodi mõelnud ja “võimaluste mängupanemise” eesmärgiks võtnud?

See on minu jaoks täiesti iseenesestmõistetav. Kui ma näiteks kirjutan orkestripartituuri kaheksa *corno*’t, oleks täielik raiskamine neil ainult ühes akordis koos mängida lasta. Aga – see saab ikkagi olla tingitud muusika seemisest vajadusest ja loogikast. Teistpidine dogmaatiline suhtumine on see, et iga partituuris esinev instrument peab maksu mis maksab kogu oma võimaluste pagasi letti laduma, on see siis põhjendatud või mitte. Iga “eriefekti” kasutamiseks peab olema ka akustiline põhjus.

Meenutame korra kaheksakümnendaid ja In Spe aegu. Teie loominguline kooslus pidi end tollasest N Liidu atmosfäärist hoolimata hästi tundma, muidu poleks ju saanud midagi nii head sündida. Kuidas sa võrdleksid loomingulist õhkkonda tol ajal ja praegu? Mis on mõtlemisele soodsam, mis ei ole?

Minu meelest on loominguline õhkkond seal, kus looming sünnib. Muusikat tehakse jääb kõik muu väljapoole. Ja selles õhkkonnas tundsin end In Spe’ga väga hästi, aga seda, mis jäi väljapoole, ei taha väga meenutada. Minul puudub vähimigi nostalgia mingisuguse N Liidu aegse eluolu suhtes. Ka praegusest eesti elu ideali-seerimisest olen ma kaugel, aga see kõik ei puutu eriti loomingulisse õhkkonda, vähemalt minu puhul. Äkki ma olengi eskapist. Kui ma kirjutan muusikat, siis ma kirjutan muusikat, mitte ei tegele sotsiaalsete ja ühiskondlike analüüsides. Muusika tugev külg on kusagil mujal, miks ta peaks ajama kirjanduse või videokunsti või teatri pärusmaale jäävaid asju. Ma olen seda palju korranud ja ütlen siin ka – ma tahan puudutada oma

Annega.
FOTO TONU TORMIS

Isabelle van Keuleniga, kes on Tüüri Viulikontserdi lõpuks ka ECMi plaadile mänginud.
FOTO TOOMAS HUIK

kuulaja loovat energiat. Suurim tasu on mulle see, et ma saan nii kodus kui ka reisides aeg-ajalt kontsertidel kohtuda väga erinevatesse põlvkondadesse kuuluvate väga erineva taustaga väga erinevatest rahvustest inimestega, kes on endas midagi uut avastanud tänu minu muusikale.

Mõistet “postmodernism” ei kasutata enam ainult kunstis, vaid ka täiesti üldise eluolu kohta maailmas. Kuidas sina seda üleekspluuteeritud mõistet mõtestad? Kas me elame praegu ikka veel postmodernismis ja kaua see veel kestab!?

Praegu on tõepoolest nii, et modernism või postmodernism on vaataja silmades, lugeja peas ja kuulaja kõrvades. Need mõisted ei ole mitte ainult üleekspluuteeritud. Nad on kaotanud üheselt mõistetava sisu. Ja tegelikult kinnitab seegi fakt postmodernistliku ajajärgu kestmist. Octavio Paz kurtis juba kolmkümmend viis aastat tagasi, et aastal 1967 kordab avangard 1917. aasta avangardi tegusid

ja et elatakse üle modernkunsti idee lõppu. Muide, sõna “modern” leidis kasutamist esimest korda Rooma impeeriumis viienda aastasaja lõpul eraldamaks riiklikult omaks võetud kristlusega seonduvat ajajärku paganlikust minevikust. Kaheksakümnendate algul leiab aga Jürgen Habermas, et modernism kui “projekt” on pooleli. Tahaksin meelde tuletada, et väitlused sellel teemal kestavad enam kui kakskümmend aastat! Olen kuulnud meie noorema põlvkonna heliloojaid väitmas, et modernism on tõjutud seisundis. Mida nad selle all mõtlevad? Kas peetakse silmas viiekümnendatel jõuliselt esile kerkinud põlvkonna (Boulez, Stockhausen) esteetilistest ja ideoloogilistest kriteeriumitest lähtuvaid meetodeid materjaliga töötamisel? Ma ei nõustu sellega, et muusikas on ainult üks seltskond endale reserveerinud koha täitmaks mõiste “modernism” sisu. Tehkem vähemalt vahet, kas me räägime 19. sajandi lõpu modernistidest, 20. sajandi alguse modernistidest, kolmekümnendate aastate modernistidest või viiekümnendate aastate modernistidest... Aga LaMonte Young ja Steve Reich kuuekümnendate lõpul? Või Scelsi? Nende hoiak kuulub kokku modernismi eetosega, ehkki nad ei kasutanud seeriotehnikat. Paradoksaalsel kombel on minu arust Pärdi Johannese passioon lähemal modernistlikule diskursusele, kui on seda näiteks tema varasemad kollaažid. Aga siin kõlabki juba kaasa minu isiklik arusaamine modernismi alla mahtuvast... Igatahes mulle on täiesti vastunäidustatud lihtsustatud skeemid *à la* “tonaalse-poolne, tajutava rütmipulsiga, meloodiat mittevälitav – postmodernistlik; atonaalne, mittepulseeriv, mittemeloodiline – modernistlik”. Ka vastandus tonaalne–atonaalne on irrelevantne, väga palju kirjutatakse muusikat, mis ei ole ei seda ega teist. Minule seostub postmodernistlik muusika hoiakuga “anything goes”, erinevate stiilide pealiskaudse miksimisega jne. Modernistlikku hoiakut iseloomustab maksimalistlik nõudlikkus põhjendatud valikute tegemisel, tahe luua tugevaid ja unikaalseid konstruktsioone. Nii et sellele küsimusele ei saa minu arust lihtsaid vastuseid anda. Võib jääda pidama lõputut ja mitte kuhugi välja viivat väitlust.

www.erkkisventuur.com

Mihhail Barošnikov saab oma tantsukeskuse * Polar Music Prize Keith Jarrettile * Prokofjevi tsirkuseballett taas laval * Elliott Carteri 95. kevad * Hector Berlioz jõuab Panthéoni

■ Mihhail Barošnikov, kes hiljuti lükkas tagasi pakkumise juhtida 2004. aasta Veneetsia biennaali tantsufoorumit, pühendub Center for Dance'i loomisele New Yorgis. Center for Dance saab jalad alla juba aasta pärast ning näeb oma sihtgrupina moderntantsijaid, koreograafe, lavastajaid, muusikuid, videokunstnikke, dekoraatoreid, kostümeerijaid... Tөгutsema pääsevad need, kelle hing igatseb etendust, kelle fantaasia ei taltu ja kel on anne, mida ei anna maailma eest varjata. Tantsukeskuse rajamisel pole Barošnikov ükski, teda ümbritseb pimestav kunstinõukogu: Pedro Almodóvar, Gidon Kremer, Merce Cunningham, William Forsythe, Peter Sellars, Susan Sontag, Rezo Gabriadze ([puu]nukud ja nukuteater), Jennifer Tipton (ehk "Valguseõlur"). Ettevõtmise esialgne, oletatav maksumus on kaheksa miljonit dollarit, kaheksast miljonist kaks tuleb Barošnikovi taskust.

■ Aastal 1992 kuulutas Polar Music Prize välja esimesed laureaadid: *sir* Paul McCartney ja kolm Balti riiki. Baltlaste jagati boonusraha, et aidata autorikaitsel ellu astuda. Pärast seda, kui Polar oli püha institutsionaalsuse ees oma kohuse täitnud, keskendus ta vaid üksikisikutele. Üldjuhul poolitus auhind "raske" ja "kerge" muusika esindaja vahel. Nii möödus kümmekond aastat. Aastal 2001 kalduti aga traditsioonist kõrvale ja preemia saajaid oli kolm: Burt Bacharach, Robert Moog ja Karlheinz Stockhausen. Aasta eest järgiti jälle vana tava. Tänavu on aga laureaate vaid üks: Jackpot 2003 läheb ameeriklasele Keith Jarrettile. Kuna pianist ja helilooja Jarrett on kogu oma karjääri vältel ignoreerinud muusika lihtliigitamist süvaks ja mittesüvaks, siis otsustas ka žürii poolitamisreeglit eirata. Auhind antakse üle 12. mail Stockholmis. Ridade vahelt võib välja lugeda, et Jarretti isikus kroonib Polar ka Manfred Eicherit ja plaadifirmat ECM. Kaalukausi saatuse otsustas nimelt Jarretti uusim CD

"Always Let Me Go".

■ Sergei Prokofjevi ballett "Trapèze, amore e morte nel mondo del circo", mille 1924. aastal tellis emigrandist balletitantsija ja koreograaf Boris Romanov, oli pikka aega kadunud asjade hulgas. Asjatundjad küll teadsid, et trupiga Vene Romantiline Teater oli Romanov seda lühikest aega etendanud Saksamaal ja Itaalias, ent kaugemale kui aasta 1925 ei ulatunud ükski jälg. Jälg ilmus välja 2001. aasta mais: kunstioksjonil Sothebys müüdi balleti avamängu käsikiri. Edasise töö tegid arhivaarid, spetsialistid ja Prokofjevi kirjastaja Londonis (Boosey & Hawkes). Partituur taastati. Tsirkuseilma armastus ja surm on jälle laval: jaanuaris etendati seda Manchesteris (Prokofjevi festivali raames), 8. aprillil Londonis (Inglise Rahvusballetis). Arvustajate meelest on tegemist ülimalt tõrkosa, igal sammul vastupuikleva looga; ning Prokofjev olevat ka "varastanud": Stravinskilt, prantslaste Kuukult. Teose hammustav väimuteravus ja meloodilise materjali kitsähüpped kõnelevad aga helilooja pulbit-

Paul McCartney – hakkas noorest peast provintsis bändi tegema ja omab nüüd peale maailmakuulsuse ka hoomamatult palju raha.

sevast kõrgvormist. Vastne leidlaps ärgitab üles soojendama ammust teemat: grotesk Prokofjevi muusikas. Mida see endas peidab, mis on selle taga, mida helilooja sellega ütelda tahab, kui kaugele julgeb minna? Eksivad need, kes arvavad vastust teadvat. Seda alles otsitakse. Ja sageli just Šostakoviči loominguga paistel. Nagu hiljuti Londonis (7. – 23. märts; Royal Festival Hall; kaastegevad Vladimir Ashkenazy, Gidon Kremer, Vadim Repin...), kus Prokofjevi 50. surmaaastapäevale pühendatud kontserdisari kandis pealkirja "Isa, mis siis saab, kui sind selle eest üles puuakse?" – ajalukku läinud küsimus, mille Üheteistkümnenda sümfoonia proovi aegu esitas Dmitri Šostakovičile poeg Maksim. Prokofjev ja Šostakovič – ühe muusikat kuulates võib öelda, mida teine ei ole.

■ Erakordne loomekevad on saabunud üheksakümne viie aastasele ameerika heliloojale Elliott Carterile. Kaks uudisteost nädala jooksul: 29. märtsil Chicagos laulutsükli "Of Rewaking" esiettekannet (solist Michelle DeYoung, Chicago sümfooniaorkester Daniel Barenboimi juhatusel); 3. aprillil Bostonis "Boston Concerto" (Bostoni sümfooniaorkester, dirigent Ingo Metzmacher).

■ Santa Cecilia orkestri peadirigent Myung-Whun Chung on teatanud, et ei kavatse oma töölepingut pikendada ning paneb ameti maha aastal 2005. Orkestrantide sõnul on tegemist äärmiselt kahetsusväärse otsusega. Chungi lahkumist ajendas Roomas galaõhtul (21. detsembril) aset leidnud seik. Luciano Berio takistas orkestril esitamast lisapalu, mida seks puhuks oli erilise hoole ja armastusega ette valmistatud. Santa Cecilia uueks peadirigendiks saab Antonio Pappano.

■ Bríti ajakiri Heat on käinud teiste rahakotis sorimas. Tulemuseks on 2002. aasta magnaatide edetabel: Paul

McCartney (192 miljonit eurot), Rolling Stones (120 miljonit), Ozzy Osbourne (64), Elton John (60), The Who (35), Robbie Williams (19), Tom Jones (14), Rod Stewart (9,5), Coldplay (8,8).

■ Kogu elu on belglane Henry Bachau (s 1913) jaganud end kirjaniku- ja luuletajakutsumuse ning psühhoterapeudi ameti vahel. Ka Pierre Bartholomé (s 1937) on end jaganud: pianisti, õppejõu, dirigendi ja heliloojana pole ta tänini suutnud otsustada, kas järgida oma ameteid-kutsumusi vaheldumisi või korrata. Bachau romaan “Oedipe sur la route” (“Oidipus rännuteel”) mähib lugeja müütide võrku, laseb ta silme eest läbi kõndida tegelaste tulval, puistab sümboleid ja vihjeid otse küllusesarvest, eksitab umbradega. Romaani tekst, millest tühipalja raudse tahte ja ahne lugemishimuga läbi ei murra, inspireeris Bartholoméed looma neljavaatuselist ooperit. “Oedipe sur la route” esietendus 7. märtsil Brüsselis (Théâtre de la Monnaie); libreto autoriks Henry Bachau, peaosas bass-bariton José Van Dam (Oidipuse roll ongi kirjutatud temale). Partituuri kompassinõel võbeleb juhttambreil, koor on nähtamatu ja sekkub harva, helitaevas – laotus laotuse taga. Pime Oidipus on kord heidutav selgetnägija, kord väetimest väeti jumalate lelu. Uni kui päästja, ärkvelolu kui ängistaja. Koopad, kadujärved, kahevõitlused ja katkutõbised on aga lavastuses nagu päris.

■ Giornale della Musica märtsinumbrist saab lugeda kolme artiklit, mis keskenduvad muusikakriitikale. Sümpaatsed ja sisutihedad artiklid. Angelo Foletto, Franco Fabbri ja Giorgio Rimondi mõtisklevad järgneva üle: millist rolli etendab tänapäeval muusikakriitika; kas lokkav reklaam ummistab õilsat kriitikaaruumi; kas kriitiku arvamus kultuuriturul maksab ja mida lugeja selle arvamusega ka peale hakkab; mis on sõltumatu arvamus; kas kriitiku ülesanne on

Hector Berlioz – jaanipäevaks Panthéoni.

nõu anda või kohut mõista, kasvatada või sündmust (kontserti, plaati, festivali, hooaega jne) reklaamida, esimesena kohal olla ja seiklusjuttu vesta või hoopis kroonikat kirjutada; eruditsiooniga hiilata, stiililul harrastada, iseenast eksponeerida... Vaetakse sedagi, milline võiks olla info, analüüsi ja kirjelduse optimaalne suhe, kuidas sõnameediumi abil heli teenida, kuidas retsenseerida klassikat, popmuusikat, džässit...

Kust itaalia arvustajail king pigistab? Leitakse, et aeg, mil kriitikud oma seisukoha kaitseks partituuri kohal piike ristasisid ja üksteisele konkreetseid takte ette näitasid, on nüüd juba pöördumatu minevik – teatud liiki pädevust kohtab tänapäeval üha harvemini. Üldine tendents: retsensioon aetakse kava- ja müürilehega segi ning kriitika pähe ilmudatakse virtnade viisi materjali, mille tege-lik koht oleks hoopis infobülletääni

kaante vahel. Arusaamatusi juhtub popmuusika vallas, sest seda lahkavad tihti-peale need, kes pole eales stuudiouksest sisse astunud. Valus probleem on kirjaoskus. Sageli visatakse lihtsalt midagi paberile: omast peast, lohakalt ja skeemaatilisel, tehnikat tundmata. Muusikast kirjutatakse ehamusikaalselt ja ebarütmiliselt, fraasitunnetuse ja ajatajuta. Ent muusikast kirjutamine – see on ju ometi kõrva küsimus?

Selliste kitsaskohtade pärast muretsevad siis itaallased. Aga eestlaste king?

■ Pariisi Panthéonis puhkab filosoofe, kirjanikke, teadlasi, riigimehi – ühtekokku seitsekümmend. 30. novembril 2002 toimetati pühamu võlvide alla musketäride looja Alexandre Dumas' põrm; kõlasid Mozart, Bruckner, Rossini ja Berlioz. Mälestustseremooniast kajastades mainis uudiste agentuur France Press, et järgmine, kes Panthéoni siseneb, on tõenäoliselt Hector Berlioz (s 1803). Prantslased on ammu soovinud, et Berlioz'i põrm sängitatakse Panthéoni. Algatus pärineb Jean Boyer'lt, kes ühtlasi on Berlioz'i festiväli asutaja helilooja kodukohas La Cote-Saint-Andrés. Boyer'palve edastas president Charles De Gaulle'ile André Malraux (1968. aastal). De Gaulle nõustus, aimamata, et juba aasta pärast tuleb tal ametist lahkuda ning lubatud ei õnnestugi ellu viia. Mõte vajus varjusurma, ent ärkas koos uue aastatuhandega, Berlioz'i 200. sünniaastapäeva lähenedes. Prantsuse Rahvusraamatukogu ja Pariisi orkester käivitasid täishaardega programmi, mille eesmärgiks pole mitte ainult Berlioz'i heliloomingu, vaid ka tema kirjanduspärandi, muusikakriitika ja teoreetiliste tööde teadvustust. Berlioz'i juubeliaasta on käes, arupidamised Panthéoni osas lõpusirgele jõudnud, president Jacques Chirac oma jah-sõna öelnud. Hector Berlioz'i põrm sängitatakse pühamu krüpti 21. juunil, ta on esimene prantsuse helilooja, kes kaasmaalaste otsusel väärrib Panthéoni.

Kremerata Baltica Sexteti mitu nägu

KADRI SAAVIK

11. märtsil esines Kadrioru lossis Kremerata Baltica Sextet (KBS) koosseisus Andrei Valigura (viilul), Džeraldas Bidva (viilul), Zita Zemovica (vioola), Eriks Kiršfelds (tšello), Danielius Rubinas (kontrabass), Andrei Pushkarev (löökpillid). Kaastegevad olid metsasarvemängijad Jüri Leiten ja Aleksei Saks. Kuulata sai Ludwig van Beethoveni, Wolfgang Amadeus Mozarti, Minas Borboudakise, Karl Amadeus Hartmanni ja Coleridge-Taylor Perkinsoni muusikat.

Beethoveni Sekstett keelpillikvartetile ja kahele metsasarvele on muretu moe ja lihtsa koega võrdlemisi kergesti haaratav teos, mille põhiraskus interpretide jaoks seisneb ilmekas fraseeringus ning pisivarjundite loomises. Teose iseäralik instrumentivalik *a priori* võimaldab huvitavaid tämbrivastandusi, mida ka realiseeriti: *cornò*'de sume-sametine ning keelpillide õrn ja karge, teinekord pisut kare kõla. Ansambli kaastatud kontrabass rikastas varjundirohket kõlapilti veelgi, lisades sügavust.

Palas "Ein musikalischer Spass" pilab Mozart kaasaegsete diletantismi heliloomekunstis, püüdes rikkuda igal võimalikul viisil oma aja kompositsiooni kirjutamata reegleid. KBS tabas Mozarti ideed imehästi. Hoolikalt kujundatud puhtmuusikalist külge ilmestas interpretide vaimukas esituslaad, pillimängijad näitasid üles tõelist näitlejameisterlikkust. Kontserdi esimene pool kulmineerus vahva puändiga: olles toonud kuuldavale "valed" lõppakordid, kargas ansambel justkui ehmunult hooga püsti, tegi midagi kummaduselaadset ja lahkus ruttu...

Borboudakise "Constellationsis" otsis ansambel erinevaid tämbrivarjundeid ning püüdis saavutada voolavust või tardumist tempo ning helitugevuse muutmise, kuid tervikmulje jäi siiski veidi lame. Tundub, et suurem kontrast teose

alguses valitsenud ootemomendi ja vähehaaval kuju võtnud pingeseisundi lõppfaasi vahel oleks muutnud pala orgaanilisemaks ning teose kui terviku tajumise lihtsamaks.

Hartmanni Väike kontsert keelpillikvartetile ja löökpillidele on esmapilgul harjumatu koosseisuga. Keelpillide õhuline ja rafineeritud toon on siin "mürgitatud" löökpillide jõulisuse, isegi agressiivsusega. Rütmide ebakorrapära ning rahutu karakter tõmbuvad mõneks ajaks tagasi vaid teises osas. Interpretid andsid teose dramatismi oskuslikult edasi. Vormikujundus oli väga õnnestunud: kuna teos nõuab nii kuulajailt kui mängijailt üsna palju vaimuenergiat, siis pinget lõpuni hoida on küllaltki raske. Sellega sai KBS hästi hakkama. Eraldi väärib

märkimist teise osa tundlik käsitus.

Perkinsoni kolmeosaline "Blue/s Forms" balanseerib mõnusalt klassikalise kammermuusika ja jazzi piiril. Niisamuti võitles jazz akadeemilisusega ka KBSi esituses. Ei teagi, kumb peale jäi. Kui jazzilikud maneerid tundusid ühe mängija puhul natuke üle pingutatud, siis teine oli liiga kammmitsetud. Muljet avaldasid temperamentsed viiulisoolod, kusjuures soleerimislusti võimaldati nii esimesele kui ka teisele viiulile. Kõige ehedamalt mõjus hoogne ja särav kolmas osa.

Kontserdi kava oli põnevalt stiilikirev. Tundus, nagu oleks ansambel iga looga heitnud kõrvale järjekordse maski ning paljastanud ühe oma eriilmelistest nägudest. Huvitav, palju on veel varjatud jooni?

FOTO WOLFGANG ROLOFF

Lumekuningas Hamelin

IA REMMEL

Pole kahtlustki, et muusikahelide kuuldavale toomine on maagiline tegevus. Selle saatel toimuvad rituaalid, aetakse vaimu välja, ennustatakse tulevikku, heidetakse pilk minevikku. Interpreet paljastab oma olemust, muudab end haavatavaks, vahel haavab ka publikut.

See on kummaline energia ringvool, mis tekib esitaja ja publiku vahel. Kunstniku esinedes tekib tugev vaimse jõu vool, mis suundub publikusse, võetakse vastu, transformeerub, ühendab endasse mitmesuguseid suhtumisi. Nagu näiteks: kui hästi ta mängib, olen nagu seitsmendas taevas, ja sealsamas: see kõik on täiuslik, aga ometi jätab mind külmaks; miks ta seda niimoodi teeb, sellist energiat ma taluda ei suuda. Ja siis vallandub see aplausiks: kes plaksutab innuka vaimustusega, kes viisakusest, kes piilub teisi. Nii see kontserdirituaal õhtust õhtusse kulgeb, nagu ka Marc-André Hamelini klaveriõhtul 23. märtsil.

Klassikaline klaveriõhtu on tihtipeale pilguheit minevikku, parimal juhul ka rituaal, vaimude väljakutumine. Anderšenil on tuntud muinasjutt Lumekuningannast. See, mis Hamelini käte all

sündis, meenutas oma täiuslikkuses Lumekuningannat: Lumekuninganna oli ilus ja peen, säras kui täht, aga temas ei olnud rahu ega soojust. Ta kütkestas, ajas segadusse. Publik ei muutunud küll lausa muinasjutu "väikeseks Kaj'ks", kes lahendas mõistatust, püüdes kokku saada sõna "igavik", pigem imetles muusikalist "lumekuningannat" kaugelt, pisut pelgas tema "saani istuda". Pelgas, aga ihaldas ka.

Klassikaline tippinterpretatsioon kogu oma rafineerituses on siiski ka meelelahutus. Rahvas jumaldab oma meelelahutajaid ja samas nõuab neilt palju. Nõrkuse hetked ei tule kasuks, iidol peab olema alati vormis. Aga võib ju temagi väsida, tal võib kriis tekkida...

Ei saa eeldada, et iga kontsert alati viimase hingesopini vapustab. Hamelini oli seekord veidi väsinud, aga tema meisterlik masinavärk töötas ometigi hästi ja "vedas välja". Ja ma ei saa jätta hindamata seda, mis Hamelinil on olemas – hoolimata inimesele täiesti omasest ülesalla kõikumisest – lihvitud oskust, oma ala põhjalikku valdamist.

Hamelin.

FOTO EESTI KONTSERDI ARHIIVIST

Pärimusõhtu kandlekoja heaks

MIRJAM TALLY

20. märtsil toimus Sakala keskuses suurejooneline heategevuskontsert kandlemeister Rait Pihlapi kandlekoja taastamiseks. Sõna sai suurem osa eesti pärimusmuusikutest, lustilist ja rahvalikku meeleolu jagus peaaegu südaööni välja. Võib loota, et sellest folgipeost saab igakevadine traditsioon – siis on kaugematelgi huvilistel võimalus ennast pärimusradadega kurssi viia. Õhtut juhtisid Celia Roose ja Jaak Johanson, kes kentsaka

jutuga aitasid pidulistel tuju üleval hoida. Kontserti alustas ansambel Eesti Keeled, folki ja jazzi kokku sulatav kollektiiv, kes leidnud üsna laia kõlapinna. Ehk on ka folk see popi ja süvamuusika vaheline ala, mis leevendab ja mahendab viimasel kümnendil domineerivaid muusikalisi kontraste ja äärmusi. Sest positiivne on märgata, et "süldi-" ja "elevandi-luutorni"-muusika vahele hakkab lõpuks kujunema midagi toekamat, mille iseseisvumisaegsed uuendustuuled vahepeal minema olid pühkinud. Folgi sugemetega muusika suurenev kuulatus tõestab, et ka õdusamat muusikat on jälle kellelegi tarvis. Hubaseid muusikanumbreid kõlas kandlekoja tuluõhtu jooksul veelgi, mõned neist küll venisid vahest liialt välja. Ent ka folklike arvukas seltskond oli siiski ühe õhtu kohta liiga suur kogus

muusikat. Enim pani üldisest rahvalikult südamlikust seltskonnast kõrva teritama Vägilaste ülesastumine, milles ehk rohkem rockbändilikku ragenat. Mõningaid rännuteid otsese folgi pinnalt eksles lihtsalt rahvalikele radadele. Neis oli otsene seos rahvatraditsioonidega ehk ähmasem. Aga juba varemgi on ennast positiivse nurga alt näidanud trio Meelika Hainsoo – Oleg Pissarenko – Andre Maaker, kus osapooled oma elementide kindlaks jäädes (folk ja jazz) suudavad ometi luua veenva ning toimiva sümbioosi.

Rait Pihlapi kandlekoda on üks oluline keskus, mis koondab mõttekaaslasi, seetõttu jääb loota, et muusikute ühised soojad soovid aitavad taastada tules hävinut.

Teine Maa ja Ilm

LAURI SOMMER

Meie folkloori heliilm pysib veel osaliselt meeles, kuid pärimuse elujõu määrab ära järelkasv. Tartus toimunud “Maa ja ilma” kontserdid keskendusidki Viljandi Kultuurikolledži rahvamuusikute näitamisele ja innustamisele. Too kool on eesti pärimusmuusika põhiline mõtestaja ja suunaja. Uus klannikultuur? Mitte ainult. Tallinna folgimekaks on Kloostri Ait. Meie jazzimehed annavad minevikule omi pöörded, Metsatöll viib metalseid loitse edetabelisse, vaimulik rahvalaul leiab värsked võimalusi ja Lõkõriq taastab võrokeelset simmanimuusikat. Mujal kohtab rohkem rahvusromantilismat ja kapellilaadsemat lähenemist ning organiseerimata trubaduurlust. Kuna paljud kolledži juurtega muusikud (Oort, Hiidene, Vara, Virre jt) seekord yles ei astunud, ei või ammendavast yldpildist rääkida. Korraldajate eesmärgiks oli pigem kompaktna ja vaheldusrikas kava. Sadamateatri lava kandis mitme mõnuga esitusi. Kõrgtasemel kylaliste nipid andsid impulsse edaspidiseks. “Ungari Kukerpillideks” kutsutud Kálaka on hea näide folkloori tundmise ja uudisloomingu sujuvast seotusest. Traditsiooniline pool ulatus 17. sajandi pulmalauludeni, mida ilmestas virtuosne tsitrimäng. Tempokad tantsulood ja sõduriballaadid põimiti stiilitundliku autorilauluga. Nende omalooming kasutab tihti väärtluule tekste, mida töödeldakse pateetikavabalt ja huumoriga. Bänd mõtleb ka väiksematele – trallitavad lastelaulud olid ehk isegi kõige meeldejäävamad. Etno Trio Troitsa Valgevenest rõhutas folkloori yhisjooni uusajaga. Nende kõla defineeris suuresti vokaal – grupi juht Ivan Kirtšuk on nii mitmekylgne laulja kui ka pedagoog. Ja õppetundi see meenutaski – õigeusu laulu paganlikest telgitagustest tuva *sõgõt*’ile lähedaste hääldeneni, ning seda kõike esitati suure tämbriilise vaheldusrikkusega. Toorama ja seto “kul’a-

tamise” austajad noogutasid kohati äratundvalt. Kuna töödeldi ohtralt naistelaule (itke ja naljatusi), kandis kava ka feminiinslaavilikku tuska ja pilklikku tujukust. Ja muidugi oli kohal maagia, näiteks jyripäeva loitsus “Valge hunt”. Postrockilikult monotoonne, minimalistlikke jazzimustreid kasutav kitarr hõljus paganliku trip-hopi tuksega löökriis-tapartiide kohal. Eesti esinejad visandasid meie pärimuse jätkuvõimalusi. Soolokontsert meloodiabassidega akordionil – selle julgustyki kandis välja Hannes Kivi. Akordionistide põhilisest kretinismist, sõrmejooksuga eputamisest, oli ta vaba. Pigem vajutas pilli kesk soleerimist “lõssi” ja svingis siis basside nipikate saatepartiide toel võiduka lõpuni. Viulilugude seadest jäi õhku muhe lyyriiline huumor. Nagu selgus, on traditsioonilises pillikäsitluses veel kyllalt avastamisrõõmu. Kolledži noorema põlvkonna trio Saba ja Sarved tegi sympaatse, aga veidi yhetoonilise mängu. Hea rahvalaulu-tunnetus ja korralik murdekeel on neil Sarvede dynastia pärandina kaasas. Pillivaldamine areneb, kuid kerge *fuzz*’iga kidrariffidele oodanuks saateks vähemalt käsitrummi. Aeglasemad palad töötasid *slow-core* folgi võtmes juba korralikult. Suuresti Ugala teatriga seotud (Margus Põldsepp on seal muusikaline kujundaja, Talvo Pabur näitleja) ansambel Kiritöö pakkus autorilaulu Pabuti tekstidele. Oli *new wave*’i rutakust ja merekarulikku lyyrikat Pogues’i laadis, nagu Põldsepalt varemgi kuulnud. Ummamuudust tuntud Sulev Salm esitas svingiva “Vihmalaulu”, hiljem kostis veidi kulunud jää-äärelikku *sound*’i. Lõppu jäi Vägilaste ja Wirbli esinemine. Kahe eesti folgi suurlootuse liit pakkus stiilisulandusi Vägilaste tugevalt arrangeeritud materjali ja Wirbli harjumuspärasemate teisenduste vahel. Kuigi veidi väsinud – tuldi võiduga “Põlva folkfestil” – ja vähe kokku mänginud kujul, võis nende ulja ymberkehastumisega rahule jääda. Vägilaste palad kõlasid tavalisest kammerlikumalt, Wirbli lood said aga Andre Maakeri jazziliku kitarril toel estraadilikumat vunki juurde. Hulk publikut kerkis maast lahti – labajalga laskma ja “hobuse mängu” trygivat ringi moodustama. Pikkamisi talveunest ärkava folgirahva puhul on see kõige ilmsem näitaja esituse kytkestavusest. Teisal ymiseti kaasa või vaadati lavalt reklaamitud “unesegaseid nägemusi”, mida hiu-

Valgevene folkloori esindaja. Troitsa.

kannel pidavat elavdama. Mystiline toime on pärimusel kahtlemata olemas. Mõlema bändi tõmbenumber on peale tugeva instrumentaalse kokkumängu ka Meelika Hainsoo vanaviisi ilus hää, mida teatakse ka Strand...Rand’ i rannarootsi koraalide kaudu. Seegi kord käis ingellik sisekaemus kõrvu kylapeo tantsuviisidega ja asja elustas vokaalne impro. Eriti liigutav ja ajakohane oli *a cappella* lõpulugu “Veel päev ei ole käes”. Just sellisest lihtsast osadusest algab muusika rahvalikkus: “Teate, mul on veel yks laul...”

Noormehest sirgub naine

ELENA LASS

Erkki Otsman lauluetenduses "Armastuse paraad" Linnateatri Taevalaval 21. ja 22. märtsil.

Sõjakevade algus tõi meile sõjajärgse Berliini metamorfoosid. Linnateatri Taevalava moondus 1920.-30. aastate saksa kabaree- ja revüüteatriks. Laval oli üks "häälestumatu pann" J. Becker (ehk teisisõnu klaver), sirm ja Erkki Otsmani ümberkehastumiseniaalne isik. Berliinis muusikateatri lavastamist õppiva Liis Kolle ja stabiilselt Marlene Dietrichi ja Zarah Leanderi repertuaari esitava Erkki Otsmani koostöö oli omas žanris puudu-jäägitu. Kuigi autorite sõnul polnud eesmärk mingi ajastu tagasi manamine, oli tulemus tõeliselt ajastutruu.

Suur osa lavastuse sõnumist peitus tegijate ütlemist mööda tolleaegse repertuaari igikestvates elutõdedes ja päevapoliitilistes otseütlemistes, mis kehtivad tänapäevalgi. Kolle ja Otsmani sõnul peegeldab Berliini olemust kõige tabavamalt aga hoopis androgüünsus. Kahekümnenumbriine sõnateatri lõikudega vahelduv lauluetendus jutustabki mehe naiseks muutumise lugu. Tänapäeva Berliiniga seob lavastust otseselt muidugi pealkiri "Armastuse paraad", mis võetud selle linna igasuviste tänavaorgiate nimest, kus samuti toimub hulgaliselt (soo)rollide muundumisi.

Mis tingib rahulolematuse oma sooga, kuidas toimub uude soorolli sisseelamine, kas õnnelik olemine sõltub soost – need on põhiküsimused, mida esitavad instseneerijad. Vastuste otsimisel võib näha segu absurdihüsteeriast, väikekodanlikust vembutamist, südantlõhestavast sisekaemusest ja paljudest muudest tundeväljendustest. Ülim heitlikkus ja kiirelt äärmustesse kalduvad seisundid ei lase neile küsimustele ühest vastust anda ja see tõdemus ehk vastuseks ongi.

Lugu rullub eredaimalt lahti kempleva noormehega numbris "Algaja", kelle muundumispõhjuste algeid võib järgnevalt näha numbris "Luba mul su Carmen olla". Selle eksalteeritud, lõpus lausa rooma-

Erkki Otsman.
FOTO PRIIT GREPP

miseks kujunev tantsuosa väljendab noormehe põlgust mehi jumaldavate naiste vastu. Vaikselts hakkavad lisanduma aksessuaarid. Parukas, seelik...

Hingestatuim number "Ma ei ole kunagi armastanud" suhtub läbi mitme numbriga esimese vaatuse lõpu eel lausa haiglaslikult särasilmiselt kuuldavale toodud sõnumisse:

Ma võiksin olla seksapiil,
küll oleks mul üks lai profiil.

Teise osa alguses manatakse esile naiselikkuse võrdkuju ("Erich"), mis muteerub number-numbrilt. Tulemuseks on vamp, kes poolalasti olekus ronib ruumigeograafilises mõttes lausa lae alla ja palju muu hulgas laulab:

Ma oleks meeeldi õrn,
aga ei, aga ei!

Mu osa näeb ette ju teisi teid
ja nii sai minust reptiil!

Üsna otsese pöördena hakkab vananev naine (?) laulma laulu kallimast ("Ta on Waldemar"), kelle pilti ta süles hällitab. Pildil pole keegi muu, kui ta ise – küll aga mehena. Ja jälle hulk tõlgendamisvõimalusi juures. Järgneb üks tõsisemaid ja

muusikaliselt ehk kõige veenvamaid numbreid: "Surabaya – Johnny". Traagiline sõnum jõuab vaatajani staatiliste akordide foonil, loost on läbi puhunud 20. sajandi esikümnete prantsuse tõsimuusika tuuled. Edasine võis pettumuseks saada aga neile, kes arvasid, et asi võtabki lõpuks tõsipsühholoogilise lauluteatri käigu. Klounaad jätkub numbris "Siis kui parimad sõbrannad...", poliitilises hüsterianumbris "Mehed välja!" ja eelviimases osas "Peeter". Viimaseks jäi "Bilbao laul" – siin toimus androgüüni vähemalt lõplik väline sünd. Parukas langes, riided küll jäid.

Publiku riietuses polnud märgata ei Kleopatra frisuuri ega Wagneri baretti, küll aga mõned arglikult läikivad sulgesemed. Nii oli kokku võttes määratlematu ka lavastuse keel – eesti ja saksa keele segusse oli liidetud lõike muudestki keeltest.

Inglasliku huumoriga, itaaliaalikult absurdi kalduv saksa kabareekunst, pisut prantslaslikule publikule. "Armastuse paraad" peaks lähiajal lavale tulema ka Poolas ja Saksamaal.

Kaheksa kevadist hetke eesti muusikaga

EVI ARUJÄRV

Esimene (4. 04): Kunstiteose kaotamine džunglisse

Eesti muusika päevade avauitrus oli peaaegu et löök korralike inimeste ootuste pihta. Sest mida ootab korralik inimene – teadagi Kunstiteost, millel on nimi, algus, lõpp, keskaik ja selge mõte ehk idee. Selle asemel võtsid Kanuti Gildi kitsas lavataguses “eesruumis” publikut vastu džungli hääled – ühtpidi nagu linnadžungli, aga teistpidi ka justkui pärisdžungli helid, hääled, kahinad ja mühinad. Hiljem selgus, et tegu oli Helena Tulve lindikompositsiooniga “Delta”, milles peegeldusid India reisi muljed.

Muusikaga koos liigutas Kristina Paškevičuse koreograafia kolmes aknaorvas nelja tantsijat. Naine ja mees kehakontaktis, hakklihamasin ja selle viskamine, põlevad gaasitornid, idamaise suurlinna hääled: autode tuututamine ja hajali kõnekatked. Lisaks kuumavad gaasilaternad. Ja tunne: intiimse ruumi, inimestevahelise ruumi lämmatav, ahistav tihkus ja kuumus.

Edaspidi kandus koreograafia lavale ja pildi ning tantsu seest ilmus koos esitajatega kunstiteos: Mirjam Tally kahtlase nimega lugu “Harjutusi sabale” (bassklarinet Meelis Vind, elektrikitarr Robert Jürjendal, löökpillid Madis Metsamart, elektroonika – autor). Tally muusika kaldub kõrvale laialt levinud seisukohast, et nüüdismuusika peab olema vormilt ühtne ja sisult ülev või dramaatiline. Ka uus teos pakkus vastupidist: defokuseeritud ajatunnet ja humoristlikku vabamängu kolmaterjaliga.

Seejärel teos kui selline taas kadus või lahustus: DJ-de Raul Saaremetša ja Sten Saluveeri käe läbi remiksitud Jaan Räätsa ja Raimo Kangro muusikast jäid üksnes rootsud järele.

Kogu etenduse taustaks pakkus videopilt troopilisi värvikombinatsioone (video Ronald Kozak; valgusrežiir Maldar-Mikk Kuusk) ja tantsutrupp sooritas sügavamõtteliselt “argiseid”, ülemäärase sportliku elegantsita liikumisi.

Hakklihamasinad helidžunglis. Väike tükk Helena Tulve linditeosele “Delta” loodud liikumisetendusest.

Tuntud võttega pakiti publik ajutiselt ka kilesse.

Sellisel nähtusel loomulikult ei olnudki normaalset lõppu, nagu korralikul kunstiteosel peaks olema. Asi sai lõpetatud, kui üks asjaosalistest ehk tantsija andis isikliku eeskujuga märku, et aeg on käsi plaksutada.

Kokkuvõttes oli tegemist pisut mõistatusliku, kuigi füüsiliselt mõjuva kontseptsiooniga eesti muusika päevade algatuseks. Aga kunst peabki salapärane olema. Ja troopikapalavus oli ehk mõeldud eesti muusika põhitunnuse – põhjamaise karguse – meeldetuletamiseks ja väärtustamiseks.

Teine (5. 04): Kunstiteose õnnelik ülesleidmine

Teisel päeval leiti kunstiteos üles, ja mitte tavaline, vaid parim omasuguste hulgas. Lepo Sumera nimelise heliloomingu võistluse lõppkontserdil kõlasid ERSOlt Olari Eltsi juhatusel viie finalisti tööd ja selgusid võitjad.

Ei ole kahtlust, et konkursivalikutes peegeldub nüüdismuusika eellugu: eelkõige aga modernistlik traditsioon ja sellele järgnenud kiusatuste periood – ajalooliste restauratsioonide, eksotismi, minimalismi ja populaarkultuuriliste peibutuste aeg, mis kestab tänaseni. Näib, et “õpetatud” nüüdismuusika tugevaks baaskontseptsiooniks on tänagi muusikateos kui selge arhitektoonikaga dünaamiline tervik, mis on ettevaatlik meelelise ja sümbolise peibutusvõime kasutamise suhtes. Samas oli konkursi tulemusest sedagi märgata, et “külm” konstruktsioon ükski ei ole jäägitu prioriteet.

Enamikust finaalteostest kõlas nüüdismuusika kaanon: koloristlikku ja meloodilist mõtlemist ühendav, võrdlemisi “steriilselt” materjalist ehitatud ruumiline ja simultaanne tekstuur, mille “põhjas” peituvad helimaterjali organiseerimisviisid jäävad enamasti varjatuks. Otseku sellise modernistliku “ajalooga” vormitunnuse kehastus oli teise koha saanud jaapanlanna Naomi Sekiya (1969) teos “Undulation” (“Lainetus”). Töö oli konkursi parim oma tundliku ja täpselt pingestatud kõlafaktuuriga.

Näib aga, et üldiselt aktsepteeritud “külmast” kaanonist hoolimata hakkab lõppvalikutes mängima “pealispind”: kõlamaterjali ja retoorika atraktiivsus.

Võidutöö, itaallase Alberto Colla

Toenäoliselt viimane pilt Lepost.

FOTO PEETER VÄHI

(1968) “Starlights” panigi kõrva teritama maagilise retoorikaga, “ajaloomahuka” kujundikeele ja leidlike orkestrikõladega. Colla teose põhikujund ühendas sündimatuult Beethoveni pürgivuse, postminimalismi kõlakarmuse, Šostakovitši kurjad skertsod, Wagneri “Valküüride” lennukuse ja mitut muud muusikat. Autori sünteesivõime on intrigeeriv. Probleem tuli kätte teose üldvormistuses. Teos jäi venima, mingil hetkel materjali põnevus ammendus ja energia käis enneaegu maha.

Tõnu Kõrvitsa (1969) eksootilistes värvides meloodiamaterjali ja peent tämbri mängu ühildav, plastilise tekstuuriga “Eldorado” (III koht ja eripreemia eesti autorile) oli konkursi kauneim teos, mille võluvõime pisut kahandasid vormiprobleemid.

Ka kahes diplomeeritud töös oli mõndagi huvitavat. Nicolas Gilbert'i (1979, Kanada) “Tchak-Kouyrouk ja kuubi seitsmes tahk” (“Naiivne seeria-muusika”) flirtis kirgiisi kangelaslegendiga ja püüdis “inimnoolise” dodekafoonia poole: seeriaid mõtestasid humorist-

lik retoorika ja elav koloriit. Evrim Demireli (1977, Türgi) töös “Evolution” tulid esile leidlik rütmifaktuur ja muusikalise aja poeetika.

Kolmas (6. 04): Taevamehaanika

Selle poeetilise pealkirja all mängis Tallinna Kammerorkester Risto Joosti juhatusel (heas ja väga heas esituses) kava, milles oli ka kolm esiettekannet.

Ülo Kriguli teos “Musica lauteria” põhines habrastele tertse/sekund-struktuuridele ehitatud kõlakompleksidel, mis vastandas kõrget ja madalt registrit, regulaarsust ja summeeritud kõlapilti. Voolav ja terviklik, kuid faktuurikontrastides põnev teos kasutas leidlikult ära keelpillifaktuuri kõlavõimalusi.

Märt-Matis Lille teoses “Taeva jõgi” peegeldus üks autorit üha inspireeriv kosmiline kujund. Teoses kehastus eesti nüüdismuusikas levinud, kõlamuljele ehitatud sonoristlik põhikaanon. Muusikast kõlas välja tundlikult intoneeritud tertse/sekund-motiivistik ja selle arendus. Lille eripäraks on aga tema fokuseerimata, lõdvaks lastud ajakäsitlus – otsekuilaineline, ahelataoline kulgemine. Arhitektoonika asemel on esiplaanil hingamine: fraas ei esitle mingit järgmist elufaasi või uut toonust, vaid mõjub kui merelaine maabumine rannal. Efektne oli liikumine kõrgregistrist keelpilliorkestri bassikihtidesse teose lõpus. Üllatav oli seegi, kui universaalsena, folklooritõlgenduse köidikutest vabana mõjus teoses Kuusalu rahvalaul.

Alalhoidlikumat suunda esindas René Eespere Flöödikontsert (solist Maarika Järvi). Nurgelises meloodiajoonis ja karges harmooniakeeles oli kuldsete kuuekümnendate neoimpressionistlike ja neoklassistlike flöödikontsertide hõngu. Teose materjal oli niisil nostalgiline, kuid vorm väljapeetud. Kas korduv viitel Pärdi teosele “Orient & Occident” oli kontseptuaalne siht või mitte, on raske arvata.

Neljas (6. 04): Piiride avardamine

Piiride avardamine teatavasti oli ja on nüüdismuusika üks püsivaid kirgi, hoolimata kogu aeg ähvardavast kaanonist. Üks avardamise võte on, kui muusika viiakse tema tavapärasest kohast kusagile teise kohta. EMP viis heliloojate rahva viisitõttlused tagasi selle algkeskkonda: kontsert toimus Kloostri Aidas, kus inimesed tavaliselt söövad-joovad ning juttu

Teine ja esimene Sumera konkursil: Naomi Sekiya Jaapanist ja itaallane Alberto Colla, kelle võidutöö "Starlights" juba samal õhtul akustilistel põhjustel "Star Wars' iks" ümber ristiti.

Romantilis-eksistentsialistlik Tõnu Kõrvits.

puhuvad; lugusid esitas rahvamuusikaansambel Wirbel, lisaks Jaak Johanson ning akadeemilised pillimehed Tarmo Johannes (flööt) ja Harri Traksmann (viul).

Urmas Sisaski nõialugudel põhinev "Tuhala lood" (Wirbel autori eeslaulmisel) eksponeeris rahvalaululist materjali tuntud šamanistlikus maneeris – kõva häälega ja julgelt.

Ülejäänud teosed püüdisid kunstilisema väljenduse poole. Kristjan Kõrveri "Ohjeldamatu" (kanded, parmu- ja torupill, flööt) sättis rahvalaule ridamisi ja ülestikku ning töötles neid mõne akadeemilise žniti kohaselt. Tauno Aintsi "Marutants" (kaks viiulit, kannel, flööt, krotta-tšello) ei toonud ootuspäraseid marulisi polkarütme, vaid hoopis mediteeris folkloorse kõlamaterjali toel. Mõlemad teosed kohaldasid rahvamuusikaansamblile kunstmuusika vormimisvõtteid, arvestamata kõlapildi etteantud omadusi – enamasti nõrka ja passiivset, väheartistlikku ja vähe "intoneeritavat" kõlamaterjali.

Põnevat sünteesi või piiriületust oli kahes teoses.

Kerri Kotta "Wirbelmusik" (2 hiu kannel/viiulit ja viul) tabas kümnesse, suhestades kunst- ja rahvamuusika intoneerimismudelid. On ju teada, et

kogu muusikat ühendavad universaalsed, kultuuride ja aegade piire ületavad intervallstruktuurid, aga eristavad retoorika, intoneerimis- ja kõlamudelid. Kotta teos vastandas ja ühildas ekspressiivse kunstmuusikalise meloodika ja "ilmsüütu" rahvamuusikalise intoneerimisviisi.

Mirjam Tally "Iha on õis" koosnes kihnu rahvalaulust, Hasso Krulli tekstist ja delikaatselt autorikommentaari. Kooslus ennustas piinlikkust: Krulli poeetiline tekst intiimsel teemal – ja selline kõrgstiili kontekstis tahumatu nähtus nagu kihnu rahvalaul!

Rahvalaul ei püüa ju tekstinüansse helidesse tõlkida. Tulemus oli ülimalt huvitav ja Tallyle iseloomulikult taas klasifitseerimatu. Rahvalaule pretensioonitus pluss kunstmuusikaline poeetika: häälte kontrastid (Johansoni artistlik ja naishäälte naiivne esitusviis), heterofoonia ja monotoonselt äiutavad taustarütmid.

Tally ja Kotta on paljupakkuval teetsal. N-õ struktuuralsed võimalused on nüüdismuusikas vist enam-vähem läbi proovitud. Üks lõpuni joomata allikas paistab olevat erinevate intoneerimisviiside omaväärtuse avastamises.

Viies (7. 04): Mammut kammersaalis
Tavapärane mammutkontsert Muusika-

akadeemia kammersaalis pakkus tuntud interpretidelt tuntud tegijate muusikat.

Kontserdi esimene, Küberrüügi paneel esitles elektroonilist toodangut, milles üle mitut sorti muusika ja loodushäälte troonis kontseptsioon. Puldis istusid ja pilli mängisid Margo Kõlar ja Hans-Gunter Lock (elektroonika), Monika Mattiesen (flöödid), Martti Raide (klaver, klavessiin), Aare Tammesalu (tšello) ja Jaak Sooäär (elektrikitarr).

Märt-Matis Lille "Etnofuturistlikes etüüdid" (2001) kõlasid "Kalevala" tekst, Kauksi Ülle häälega leelotus Eesti "riigikesest" ja ajalik meeshääl teatega, et "Eesti pealinn on Tallinn". Miniatuurid võõrandatud ja taasintegreeritud rahvusteadvusest.

Mart Siimeri "Schenkeri kolmas analüüs" flöödile, tšellole ja klavessiinile (2000) oli kavalehel määratletud kui "semiootiline miniatuur". Kuulsa muusikateoreetiku nime all kulgev klassikastilisatsioonide reas peituv intellektuaalne huumor jäi üsna tabamatuks – ehk siis kusagile süvastruktuuri peidikusse.

Mitte intellektuaalne kavaldamine, vaid pigem ausalt imetlev autorisuhe valitses Toomas Trassi teoses "Pardon, Olivier" flöödile, fonogrammile ja live-elektroonikale. Selles kõlas polüfooniline põimimine inimese, looduse ja kunsti "hääle-

“Pardon, Olivier,” ütles Toomas Trass Küberriigis ehk mammutkontserdi esimeses paneelis, viidates nii pealkirjas kui ka muusikas Suurele Linnuheliloojale. “Võta heaks,” vastab Messiaen.

NHL ehk Noorte Heliloojate Liit: Tanja Kozlova, Ülo Krigul, Helena Tulve ja muusikapäevade kunstiline juht Timo Steiner, kes muu hulgas esimese sümfooniaga maha sai.

FOTOD ANNELI REMME

test”: muusträsta laulu ja flöödi partii dialoog, Fred Jüssi looduskommentaari katked ja delikaatne taust “linnuhelilooja” Olivier Messiaeni 1957. aastal lindistatud oreliteostest. Palju “võõrast” materjali, aga ilus ja elus, peaaegu kosmiline tunne.

Eksistentsiaalne autoripilk oli Rauno Remme kõiki võimalikke kõlamaailmu kuulatavas teoses “Railway to London” (Kõlari–Mattieseni tõlgenduses), lähtepunktiks, töötlemise ja “kontrapunkteerimise” objektiks Londoni raudteejaamast lindistatud ülimalt meloodiline reisiteadustus.

Mitmes teoses liikusid autorid pretenioonitult “omas elemendis”. Margo Kõlari “Ferdinand vahetab värvi” flöödile, elektrikitarrile ja elektroonikale, järg tundud nimega tegelase elukäigule, oli kõlakarakteritega mängiv multifilmilik lugu. Tõnu Kõrvitsa “Thulema laulud” (2002; III ja IV osa) flöödile ja klaverile kasutas artistlikult faktuurivõtteid ja harmooniavärve. Erkki-Sven Tüüri “Sisemoloog” II (Eesti esiettekannet; protsessitud versioon) flöödile oli hea näide stilistiliste “arhetüüpide” püsivusest kui tahes kasina esituskoosseisu puhul. Teoses mängis tuntud energeetika: struktuuraalse muutumistahte ja struktuuraalse inertsi lakkamatu, impulsiivne vastandumine.

Teises paneelis kõlanud Jaan Räätsa loomingul hulgas oli kaks eriti erkka ilmega esiettekannet. “Pealkirjata pala nr 5” viiulile ja klaverile (Anna-Liisa Bezrodny, Mati Mikalai) oli näide sellest, kuidas väga hea esitus toob välja muusikas peidetud nüansse (Mikalai diferentseeritud klaverikõla, viiulimeloodikasse süstitud romantiline hingus). “Pealkirjata palas nr 6” löökpillidele kõlas üllatavalt tuline rütmifaktuur.

Kolmandas paneelis oli üllatusi nii klassikutelt kui ka algajatelt.

Halb üllatus oli Arvo Pärdi teos “Hümn suurele linnale” (1984/2000) kahele klaverile (Mati Mikalai, Kai Ratassep): toonika ja dominandi sügavmõtteline kadentseerimine vääramatult tiksuva kõrgregistri foonil. Mõjukas ja sissetõõtatud aegluubitehnika, millele ei ole sisukat täidet...

Kahelt noorautorilt kõlasid ühehäälsed sooloteosed: Age Hirvelt “Vinjett” sooloviilule (Harri Traksmann) ja Liis Jürgensilt “Päikesekell” sooloflöödile (Monika Mattiesen). Oma askeetlikkuses ja teatavas igavuses (võrreldes mitmehäälsusega) on ühehäälsus tegelikult huvitav ja paljuütle. Noorautorite puhul aimub siin alati mõtteviisi ja isikupära. Age Hirve viiuliteos püüdis silmanähtavalt intonatsiooni varjundeid, heli ja fraasi

(romantilist, ekspressiivset) kõnekust ja soojust. Teos oli ka vormiliselt terviklik ja loogiline. Liis Jürgensi flööditeos seevastu oli dünaamiline ja kontraste otsiv, enam puhtkoloristliku ja muustrilise mulje poole püüdle.

Kristjan Kõrveri “Expansio” saksofonikvartetile (Sax Quatuor) näitas autori püsivust n-ö ühe heli poeetika ja meditatiivsete struktuuride arendamisel.

Alo Põldmäe “Improvisatsioonis ja tokaatas” soolooboole (Kalev Kuljus) ühildusid impressionistlik harmoonia ja aktiivne retoorika. Tõnu Kõrvitsa “Hümn” klaverile (Age Juurikas) oli kaunis sulam eksootilisest meloodikast ja sonoristlikust kõlakeelest. Mõlemale teosele oli õnnistuseks suurepärane esitus.

Kuues (8. 04): Kannatusmuusika

Niguliste kirikus kõlasid ansamblite Vox Clamantis (dirigent Jaan-Eik Tulve) ja Ensemble Voces Musicales (Risto Joost) esituses ja gregoriaani malbes raamistikus kolme autori uued sakraalteosed, mis kõndisid enam-vähem sihikindlalt Pärdi ja tema traditsiooni jalajälgedes. Kõigi kolme teose vundamendiks olid arhailised meloodiastiilid, mida võrtsitasid malbed, kuid tähendusrikkad sonoristlikud aktsendid.

Lauri Jõelett oma teoses "Meie Issanda Jeesuse Kristuse kannatamise lugu Püha Johannese järgi" elas sisse vana liturgilise ühehäälsuse meloodiamudelitesse, kuid ühtlasi ka karakteriseeris evangeeliumiloo tegelasi ja situatsioone mõne peene helikeelelise nipiga – intervallika, orkestritambri või harmoonilise aktsendi vahendusel. Õieti ei saa selle teose puhul kõnelda orkestrist, sest ka instrumentaalhääled põimusid võrdväärtsetena vokaalsesse tekstuuri. Esituse vokaaloololes oli paremaid ja halvemaid hetki.

Üldiselt "suure trendi" raamidesse mahtuv teoses oli just karakteriloomingu koha pealt ka sünteesi hõngu.

Tatjana Kozlova teoses "Tišina" Robert Roždestvenski tekstile olid samuti liturgilise laulu mudelid sees, kuid koloristlik külg oli märksa tähtsamaks kirjutatud ja suure dramaturgilise laine teenistusse rakendatud. Pisut sürrealistliku üldmulje tekitasid diatoonika ja kroomaatika julge põimumine. Ajuti näis ka, et noodipaberile pandule ehk ei eelnenud päris täpne reaalne kõlakujutus.

Toivo Tulevi "Adiós" in memoriam Sri Rama, eesti soost pühamehe lahkumise puhul kirjutatud teos, ajas "idamaist" joont, mis Tulevi muusikas püsiv, aga ka eesti muusikas tervikuna üsna levinud. Muusika stiilsemantikas segunesid ida ja lääs, arhailine, sakraalne ja eksootiline: gregooriuse laulu astmeline liikumine ja melismaatiline, glissandeeriv, idamaise laadivärvinguga meloodiakujundus ja vägevad orelipunktid.

Tulevi muusikas on horisontaali (meloodilise intoneerimise) ja vertikaali (harmoonia või kõlakoosluse) suhted dünaamilised, kuid ühilduvad. See kandis muusikat nüüdki.

Et *glissando*-kujundid on eesti muusikas nii populaarsed, selles on vist oma loogika: nagu klastriprintsii on harmoonia ühtesulatamine, nii on *glissando* meloodilise liikumise sulam. Ja sulatamine on sonoristliku trendi üldine kiring.

Meloodilise ja harmoonilise (sonoristliku) mõtlemise sünteesidel eesti muusikas on sageli selgelt tuntav eeskujud – teadagi toosama diatoonilise, astmelise liikumise "tõlge" vertikaali, mis on ka Pärdi *tintinnabuli*-stiili tuum. Integreerides tekstuuri, teeb see muusika läbi paistvaks samal põhimõttel nagu näiteks klassikaline tonaalharmooniline helikeel. Laiemalt võttes on too tõlkeprintsii uni-

versaalne. Universaalsus annab võimaluse isikupäraks.

Seismes (10. 04): Nyyd-muusika NYJD Ensemble Olari Eltsi juhatusel esitles, seekord paraku vahelduvas kvaliteedis, nelja eesti autori uudisteost kontserdil Kanuti Gildi saalis.

Igor Garšneki ansambliteos "Jurassic Park" oli kollaažilik, filmiliku (episoodilise, karakteritel põhineva) auraga teos, mis vahetas mänglevalt stiiliregistreid ja sättis kokku kontrapunktitehnikat, džässi ja johnadamslikke – romantiseeritud või muidu pompöösseid – postminimalistlike tekstuure. Stiilmärkide provokatiivne vilgutamine ja regulaarsed üleningväljahüpped žanripiiridest on teadagi meie postmodernse olukorra tagajärg. Teose tervikutunne põhines muusikalise "tegevustiku" loogikal ja materjaliüllatustel.

Toivo Tulevi äsja Saksamaal mängitud teose "Be Lost in the Call" (2003; kammeransamblile lindipartiiga) pealkirjas peitus tuntu metafüüsiline kutse.

Muusikas oli metafüüsikale tugevat katet: kõlaidees oli mõjujõudu.

Teose aeglast kulgemist värvisid ekspresionistlik vertikaal ja kiledad tambri-kompleksid. Huvitav (kuigi Tulevi puhul ka korduv) võte oli teose algamine otsekui kulminatsioonist või dramaatilisest sõlmituspunktist. Harmooniapinge ja ootuse märkidenähtavad orelipunktid mõjusid nagu igatsus toonika järele. Lindipartiis ilmuv Jeesuse nime kordav monotoonne palvefraas tuligi ilmutusena – rahustades ajakulgu ja kõlapilti.

Mari Vihmandi teoses "7665 unenähtud kallistust" puhkpillikvintetile, klaverile ja keelpillikvintetile kehastus eesti muusikas üsna levinud komposit-

Uue muusika klassikale orienteeritud lõppkontserdile vaatamata oli Eesti Muusika Päevadel 2003 tunda postmodernse aja kutset.

siooniline mudel: üldiselt staatiline, kuid kõlakihtide ja motiivistiku vaheldumängu läbi "seestpoolt" laetud ehitusviis. Veetlev oli teose kõneviisi sugenev soojus: küllastatud harmoonilist vertikaali valitses kumer, "kallistav", üha tugevnev keelpillihääline meloodiakaar.

Alo Põldmäe teoses "Perigee ja Apogee" löökpillidele ja instrumentide ansamblile (viul, klarnet, kontrabass) tõusid esile improvisatoorsed löökpillisoolod, kontrapunktilised dialoogid ja mitmekesised džässivõtted. Paraku kaasnes improvisatoorse vabadusega udune teoseloogika (millele aitas parasjagu kaasa ka pimeduses kobav esitus).

Kaheksas (11. 04): Lõpumuusika Lõppkontserdil Estonia kontserdisaalis mängis ERSO Nikolai Aleksejevi juhatusel eesti muusika kuldteoseid: Sumera tuntud läbimurdetööd "In memoriam" (1972) ja Eino Tambergi Trompetikontserti nr 1 (1972, solist Indrek Vau).

Uudisteoseid oli kaks. Galina Grigorjeva Concertino altsaksofonile ja orkestrile (1992, solist Virgo Veldi) meloodikas ja arendusvõtetest üllatasid mõned ehedalt "eesti-modernistlikud" tundemärgid (heterofoonia, kurblik-dramaatilised septimikäigud jm).

Üldiselt mõjus džässi ja neoklassitsistlikku orientatsiooni ühendav teos üsna võõristust tekitavalt ja eklektiliselt.

Timo Steineri verivärskes Sümfoonia hingas julgelt postmodernne vaim, mis teadagi tähendab vähem või rohkem avatud vormi ja lubatud eklektikat ning milles tagasipöördumised ei kipu uusi tähendusi tekitama: milles kordumine on kordumine. Fragmentaarses kujundivoolus troonisid stiliseeringud: dramatiseeritud, romantiseeritud, "klassifitseeritud" või džässiga immutatud kujundid postminimalistliku vundamendi ja/või telje ümber. Kontseptuaalne järeldus jäi kuulaja hooleks.

Uue muusika klassikale orienteeritud lõppkontserdile vaatamata oli Eesti Muusika Päevadel 2003 tunda postmodernse aja kutset. Oli püüdu pisut muusikapäevade vormi värskendada ja end mitmes konkureerivas kontekstis määratleda – seda nii esivanemate varandusega (rahvamuusika) ja laia maailmaga (Sumera konkurs) uut suhet otsides kui ka õnneks ikka veel leiduvaid piire avardades (elektroonika ja multimeedia).

Eesti muusika päev Dresdenis

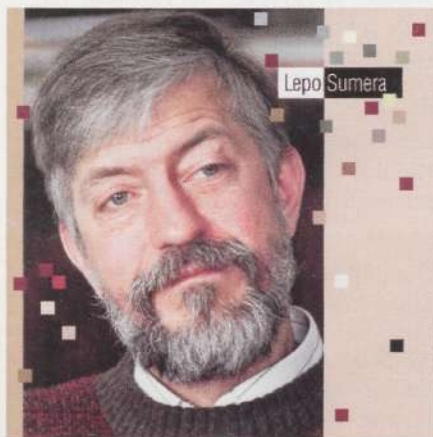
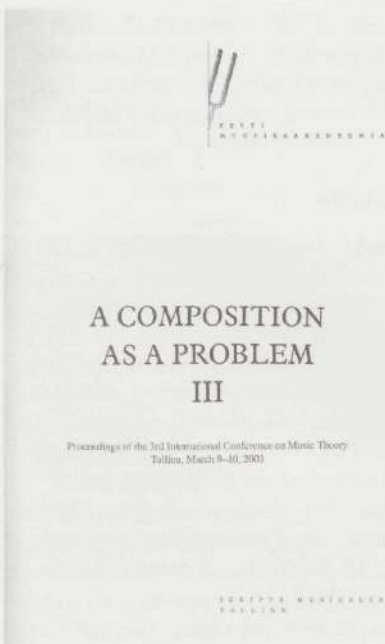
Märtsi lõpul leidis aset üks eesti muusika jaoks oluline sündmus: 23. märtsil toimus Dresdeni Societaets Theater'is kolmas kontsert sarjast "Global Ear", mis seekord oli pühendatud just eesti muusikale. Ime, et kavva olid "kangemate heliloojate" asemel valitud just nimed, keda kaugem ilm tunneb vähem kui kolmainsust Pärt – Tormis – Tüür. Kunstilise poolega tegeles saksa noor helilooja Benjamin Schweitzer, kellel tänu õpingutele Sibelius Akadeemias on kontakte eesti heliloojatega. Ensemble Courage'i kõrval esines õhtul ka viiuldaja Florian Meierott, kellele spetsiaalselt kirjutas uudisteose Jaan Rääts. Tema esituses sai kuulata ka Mati Kuulbergi Sonaati nr 4 sooloviilile. Teise esiettekandena kõlas Mirjam Tally "Aura", esitajaks Saksa nüüdismuusikaansambel

Ensemble Courage koos kandleolist Kristi Mühlinguga. See oli võimalus tutvustada maailmas ainulaadset eesti pilli – kannelt. Eraldi märkimist väärib Helena Tulve teose "lumineux/opaque" peen ja viimistletud esitus, milles ka ülivaiksed nüansid jõudsid kuulajateni kristalse selgusega. Saksamaal elav eesti helilooja Mari Vihmand andis sel õhtul ka intervjuu, temalt oli kavas teos "Seitsmele". Ensemble Courage töötas proovides n-õ saksa täpsuse ja nüansirikkusega. Huvi muusikalise materjali vastu ja tundlikkus musitseerimisel olid selle ansambli töös elementaarsed omadused. Seega eeskuju meilegi.

Ansambli juht Titus Engel on võimekas noor dirigent, keda võiks ju kutsuda juhatama ka eesti muusikuid. Ensemble Courage on väga huvitatud siinsest muusikalisest kultuuripildist ning kontaktidest noorte andekate muusikutega.

ILMUNUD ON...

EMA elektronmuusika studio juht Margo Kõlar elektriseerimata orelil, Arraku maalide ja Jaapani lipuga.

FOTO ANNELI REMME

Uued aparaadid sisse õnnistatud

Jaauanuaris Jaapanist Eesti Muusikaakadeemia elektronmuusika studiosse jõudnud tehnika on ära "kodustatud". Asjahuvilistel hakkab tasapisi selginema pilt, mida kõike nüüd studios teha saab, ja eesti muusika päevade ajal oli sildiga "Japan" märgistatud tehnika kõigile nähtavalt aktiivses kasutuses. Loodetavasti on juba alates tulevast sügisest muusikaakadeemias võimalik ametlikult helirežissööriks õppida.

Jaapani valitsuselt peaaegu kuus miljonit väärt oleva kultuuriabi saamiseks pidid muusikaakadeemia inimesed kolm aastat pingsalt mõtlema ja läbirääkimisi pidama. See-eest istusid 24. märtsil EMA orelisaalis antud presikonverentsil rektor Peep Lassmanni, välissuhete prorektori Marje Lohuaru ja studio esindaja Margo Kõlariga ühe laua taga ka Jaapani suursaadik Helsingis T. E. hr Norimasa Hasegawa ning Jaapani riigi ajutine asjur Eestis hr Keiichi Hasegawa.

Rahvusvaheline kandlefestival Pärnus

6.–9. märtsini toimus Pärnus kaheksandat korda rahvusvaheline kandlefestival, kus osalesid Läti, Leedu, Soome ja Eesti muusikaakadeemia kandleeriala õppejõud ning tudengid. Tundub, et Eestimaal on peale kasvamas noor kandlemängijate põlvkond, sest festivali avamisel esines kaks aastat tegutsev Vabariiklik Kandleorkester, kuhu kuuluvad parimad kandleõpilased kogu Eestist. Orkester andis ka kaks kontserti Pärnu Kuninga tänava põhikoolis. Festivali raames oli leedu kannelt (*kankles*'t) ja rahvalikku puhkpilli *birbyne*'t võimalus kuulda ka tallinlastel. Nimelt esines Teatri- ja Muusikamuuseumis kontserdiga Klaipeda ülikooli rahvamuusikakateedri kandletrio ja *birbyne*-solist Vytautas Tetenskas.

Laupäeval, 8. märtsil alustati tudengikontserdiga Pärnu KuMa Sinises saalis. Esimesena esinesid Vilniuse Muusikaakadeemia üliõpilased, kavas klassikute seaded (ka näiteks Claude Debussy "Arabeskist").

Seejärel astus lavale Klaipeda Ülikooli rahvamuusikakateedri üliõpilane Jurate Lazdauskaite, kes esitas spetsiaalselt *kankles*'ele kirjutanud helilooja Gaizauskase pala "Õhtu Šventoji jões".

Huvitava kava poolest paistsid silma Läti Muusikaakadeemia üliõpilased Mara Vanaga ja Teiksama Jansone *kokle*- ning ansambliklassist. Anda Zaborovska mängitud Kikta "Surev kentaur" kõlas *kokle*'l lausa suurepäraselt.

Kontserdi teist osa alustasid kandlemängijad Eesti Muusikaakadeemiast ning Georg Otsa nimelisest Tallinna Muusikakoolist, kelle juhendajaks on Kristi

Mühling. Tallinlaste kavast võis leida ka noore helilooja Mirjam Tally uudse helikeelega teose "Gammad". Huvitavad kõlavarjundid jätsid kuulajatele sügava mulje. Kontserdi lõpetasid Sibeliuse Akadeemia üliõpilased Ritva Koistineni *kantele*-klassist. Koos soomlastega astus lavale ka Sibeliuse Akadeemias õppiv eestlanna Hedi Viisma. Kuulajaid paelus eriti Hedi esitatud Johann Christian Bachi "Allegro" sonaadist op 5 nr 3. Spetsiaalselt Hedile ja eesti kandlele kirjutas teose Soomes õppiv kanada helilooja Matthew Wittall. "Snowlooker" oli keerukate rütmide ja kristalselt külmade harmooniatega kandlepala, omapärast kõlavarjundit lisas "roobitaguste" helide kasutamine. Soomlaste kavas olid spetsiaalselt kandlele kirjutatud lood. Festivali lõppkontsert toimus Pärnu Kuninga tänava põhikoolis. Esinesid peamiselt ansamblid, kõigepealt Tallinna

Muusikakooli vilistlaste kandleansambel Kukulind Els Roode juhatusel. Väheste solistide hulgas astus üles rahvakandle tuntud ja armastatud pillimees Aivar Arak Raplamaalt. Temale kontrastiks aga kõlas Kristi Mühlingu esituses noore eesti helilooja Lauri Jõelege eeterlik ja vaikne teos "Lävi", mis tõesti balansseeris kuulaja kuulumisläve piiril.

Ansamblistest tooks veel esile Klaipeda ülikooli rahvamuusikakateedri *kokle*-trio koos *birbyne*-solistiga, kelle kaunis musitseerimine jääb veel pikaks ajaks kõrvus kumisema.

Festivali raames toimus ka kontsert sanatooriumis Tervis, kus rahvamuusikat mängisid kõigi nelja maa esindajad. Eesti muusikakoolide õpetajatele korraldati seminar kandle algõpetusest.

Ella Maidre

Kuusalus võistlesid koolinoorte segakoorid

4.–5. aprillini toimus Kuusalu Kesk-koolis Eesti Kooriühingu korraldatud IV üle-eestiline koolinoorte segakooride konkurs-festival. Kuusalus seetõttu, et 2000. aastal Tartus toimunud

III konkursi võitis Kuusalu Noortekoor Taavi Esko juhendamisel.

Kokku osales 11 koori, kolmeliikmelisse žüriisse kuulusid Läti raadio koori dirigent Kaspars Putniņš, Eesti Segakooride Liidu juhatuse esimees Raul Talmar ja Kaarli Koguduse Kontsertkoori ja Estonia Seltsi Segakoori dirigent Heli Jürgenson.

A-kategooria parimaks tunnistati Tartu Miina Härma Gümnaasiumi segakoor (dirigent Kadri Leppoja),

II koha pälvis Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasiumi noortekoor (dirigent Ene Oltre) ning III koha Kuusalu Kesk-kooli noortekoor (dirigent Taavi Esko). B-kategooria laureaadiks pärjati Tallinna Reaalkooli segakoor (dirigent Eve Karp), II ja III koht läksid vastavalt Saaremaa Ühisgümnaasiumi noortekoorile "Kreedo" (dirigent Mari Ausmees) ning Tallinna Ühisgümnaasiumi segakoorile (dirigent Aade Eritis).

MEDITAATIOON

Helilahingud uusimas maailmas – interneti mõju muusikale

BERK VAHER

Teabeühikutest koosnevas ülemaailmses ruumis käib võitlus kuuldavaks nikerdatud õhu vaba või tasulise omandamise üle. Pöörane ulmestsenarium? Planeet Maa igapäevane reaalsus.

Internet: hipiparadiisist kommerts-kontinendiks

Tänapäeval kipub nii mõnelgi globaalpoliitilistesse diskussioonidesse sukeldunud meelest minema, et Ameerika oli juba enne seda olemas, kui see Ameerikaks nimetati – ja isegi kaua pääle nimetamist oli Ameerika kaugel ennast täis õgardimaast, millena ta praegu nii mõnelegi eurooplasele paistab. Aga kuidas käiski too ütlemine peegli ja lõusta kohta? Siisamast Euroopast pagesid ju vabadusnäljas puritaanid, kes löid terve uue maailma. Rahu, võrdsuse ja õigluse maailma. Tulemuseks aga on olnud burgerid, kokakoola ja Bill Gates. Miks, sellest on kirjutatud hektarite kaupa raamatuid ja kirjutatakse veel. Ega jõutagi ära imestada.

Kuuekümnendatel oma äärelinnakindlusse sulguvaks maailmapolitiseiks pürgivale Joe Tarbijale vastandunud hipid kordasid oma puritaanlike esiisade väljandrändu, kuid esialgu oli see sisepagulus: San Francisco Haight-Ashbury rajooni

rajati kõigile kodust põgenenud noortele ja muidu “luusereile” utoopiliste reeglitega vabalinnak, mis pidi kaotatud rahuvõrdsuse-õigluse ideaalid teadvusemoonde toel taastama. Kuid psühhotroopne varjuvald ei lahendanud siinpraeguse probleeme – sai koduks imevähestele, kuid paiskas paljud murtuina tagasi olmesse. Utopiast sündis subkultuuritööstus (rokkheerosed, mõrtsukas Mansoni pildiga särgid, helmestega kanepikotikesed) ja... Bill Gates.

Tänaeks võib olla ununenud ka see, et interneti kujunemine ülipiiratud kasutusega akadeemilisest ja militaarsest võrgustikust üldkättesaadavaks suhtluskeskkonnaks oli suuresti vanade hipide teene. Lillelaste kultusbändi Grateful Dead liikmed olid ühed esimesed, kes nägid internetis veel üht võimalust utoopiliseks rahuriigiks, kus kehtib sõnavabadus ning igaüks võib olla tema ise. Eelarvamused ei kehti, sest kehad ei paista – ole mis värvi või kui paks tahes, homo või nohik, internetis on kõik ühesugused tulikirjad ekraanil, suhtlevad vaid vaimused! Kuidas see vaba maailm sai söövitatud lausreklaamist, pornotööstusest ja nürimeelsest läminast – ka sellest on juba kirjutatud hektarite kaupa raamatuid ning kirjutatakse veel ja veel. Ega jõuta samuti ära imestada.

Muusika: tuulest draakoniks, draakonist pihviks

Algul oli muusika looduse hääl, jumalik tuul. Taevasse sirutuv hingeõhk, mis kiirati kosmiliste sfääride kuuldava kaardina maale tagasi. Pühaks pruudilooriks vaimse laulatus tarvis, vaibaks, kuhu sisse kududa inimlugusid, tiiraste püherduste poolt kirjatavaks voodilinnaks – või tikitud ilupiltidega laualinnaks aadlike söömingute alla. Popkultuuri müüt: just alles rokenrolliga sai lina lihaks, tuul sai mõirgavaks loomaks. See oli laste kättemaks, tööstuse allakugistatud Arkaadias signinenud kõhu-uss, müilavi silmi tarbijaid veetlev ja neelav Põhjakonn, viimaks tuli tiivaline draakon.

Ent inimene toibus ruttu ja võitis elaja, see taltsutati ja pisteti puuri, turul imetlemiseks, tagakäppadel taidlema ja läbi põleva rõnga hüppama. Kūpsetati pihvideks, mida külmutatud kujul müüakse tänaseni.

Kuid uue sajandi künnisel suudeti kuldpuuri varbu muusika ümbert murda enam kui eales varem: muusika sai netis tasuta kättesaadavaks. Mis see oli, mis see on – pütud pihvist elajat tagasi klooni-da või isegi jumalikku hingeõhku välja pigistada?

Napster ja pojad: kui kaugele kannavad kärbitud tiivad?

Briti muusikaajakirja Q mainumbris 2001 väidab William Shaw, et tulevikus vaadatakse paari eelneva aasta Napsteri-saagale tagasi nagu seitsmekümnendate keskpaiga pungi-plahvatusete. Unistused täitusid noil, kes soovisid lemmiklugu kuulda nii, et ei peaks maksma hullkõrget hinda singli eest või veel hullemat leige ülejäägiga albumi eest – enam ei tarvitsenud nad nuia ta plaate jõukamailt sõpradelt või püüda alguseta-lõputa katkeid kassetile, frustreerununa raadioonude vahelelobast. Piisas sisselõgimisest Napsterisse otsimaks soovilugu teiste netti lülitunute kõvakettailt, et see siis enda arvutisse kopeerida. Rullnokkmütsiga paksukese Shawn Fanningu leiutis omandas miljonite melomaanide jaoks messiaanliku vabastaja oreooli.

Roki meelsusemuskidid osutusid nii mõneski kohas õrnaks pekiks. Põrandalusest kultuskambast ilmavägevaks kasvanud Metallica kaebas oma palu näpsanud fännid kohtusse. Suur jagu staare pidi silmad pääst häbenema ja ruttas Napsterit tunnustama, teised võtsid Metallica sappa. Autorikaitse sobilikkuse üle roki vabaduseutoopiasse sai taas kord kõvasti kakeldud, ent – kes sai eitada privaatsuse haavatavust? Muusikaparadiisi lülitumine toimus viigilehe hinnaga, näpsaja jäi alasti igäühe ees, kes teda näpsatutpidi jahtida võttis. Autoriõiguste rikumist sai kergemini tuvastada kui eales.

Napster jäi kohtus Ameerika plaadifirmade assotsiatsioonile alla, BMG ostis Napsteri üles, et tekkinud hiidturult senisaamata tulu tõmmata. Teisedki firmad katsetavad oma mahalaadimispolügoone: töösturid on avastanud, et saavad läbi failikopeerimiste vaadata Suure Venna kombel otse tarbija südamesse ja teada ta soovidest üha rohkem. Kuid kassi-hiire mäng muusikatööstuse ja helifailivahetajate vahel käib tänaseni. Üha uued portaalid otsivad üha uusi võimalusi, ülekavaldamises hāgustuvad seni nii kõikumatud kultusobjektid nagu nimed: artistide ja laulude-lugude nimed loitsitakse ümber, tähti tõstetakse ringi nagu maagilises rituaalis, et muusika väim mittemateriaalseid kanaleid pidi välja kutsuda. Madonnast saab Modonna, "Alwaysist" "Always". Fännid hakkasid jälgi segama näpsatud palade kokkumiksimisega, millele laenati koondnimetus *bootleg* illegaalsetelt kontsert-

Ole mis värvi või kui paks tahes, homo või nohik, internetis on kõik ühesugused tulikirjad ekraanil, suhtlevad vaid vaimsused!

salvestustelt. Nii on hāgustunud ka poplaulu roll suveräänse kultusobjektina ja mingi tarbijaklassi või subkultuuri hāālekandjana – Dead Kennedyse sarkastiline punkhümn "California Über Alles" on kokku miksitud afroameerika teinide Destiny's Childiga, Eminem paaritatud Britney Spearsiga...

Kui saurused kaklevad, on amööbidel pidu

Enim võidavad helifailide vahetusest siiski alternatiivsed pisifirmad, magamistoogeneiused, plaadilepinguta artistid, kes võivad leida (või taasleida) fāne üle kogu maailma. Eesti Kohvirecords küünitab Saksamaale, Hispaaniasse, Jaapanisse; samasugused üksused kogu maailmast siirdavad oma kõlasid siia. Sageli on ühel tegijal mitu erinevat projekti ja varjunime nagu netis seiklejal ikka. Üksteise palu remiksitakse pidevalt. On bānde, mille liikmed viibivad erinevais maailmanukkades – mitte ainult lugude tegemise ajal (seda võimaldab ju ammugi mitmerealine stuudiotehnika), vaid ka laivis esitamise ajal.

Suur osa elektroonilisest avangardmuusikast sünnib ja jääbki elama virtuaalruumis, seigeldes ja teisesnes maa-kera katvas juhtmevõrgus kui mingis digitaliseeritud krüptosoikumis. Nii nagu aserist kirjaniku Anari ulmeloo "Kontakt" viidatakse võimalusele, et kummalised helid võivad olla mitte tulnukate signaalid, vaid tulnukad ise, nii meenutavad ka elektroonilised helieksperimentid eos eluvorme. Võib-olla on selles uue keele, uue luule alged?

Samas võib kõik minna nagu alati. Ka reivikultuuri tekkel hōisati, et staarisüsteem on kadunud ja helid omandist va-

bastatud – tänaseks teenib mõni DJ rohkem kui kümme endist rokkstaari ning sāmpladeelset teknot on ka albumitena miljoneis müüdud. Tuulest draakoniks, draakonist pihviks.

Kas inimtühjas metsas kukkuv puu teeb hāāilt?

Vaimustudes sellest, kuis internet muusika kättesaadavamaks teeb, võidakse hōlp-sasti unustada, et MP3-helifail on siiski vägagi piiratud võimalustega. Selle edu on tunnistus popmuusika lihtsakoelisusest. MP3 – pikema nimega MPEG 1 Level 3 Codec – on kaheteistkümnendik täiskvaliteetse digitaalse helifaili mahust, arvutist arvutisse transporditavuse hinnaks on loobumine inimkõrvale kuuldamatuist helidest. Niisiis, 11 osa 12st on muusikas kuuldamatu?

Mis jääb kuuldavast järele, kui kuuldamatu kaob? Mida rohkem muusika hindab kuuldamatu endas, seda vähem jääb. Mida rohkem kuulaja usub helide vahele jäävasse tabamatusse saladusse, seda rohkem vajab ta selle tabamatusse turvatunnet tekitavat kohalolu. Ja seetõttu on MP3 ikka vaid visiitkaardiks, treileriks pāāltkulda samakōlalisele loole endale, nii nagu helikandjatööstuse eelmisel levelil oli plaat pelgaks treileriks elavale esitusele. Inimesed pole plaatide ja isegi DVDde tulekuga lakanud kontsertidel käimast – ega ole nad (vastupidiselt firmade väidetule) ka tegelikult lakanud MP3-ajastul plaate ostmast, kohati on müüginumbrid isegi suurenenud!

Lisaks muusika kuuldamatusse on ju ka olemas muusikavāline kuuldamatus: muusika nāhtav pakend ja elustiili mõjutav tähendus. Hāā loo kuulja tahab ka plaati osta, et teha selle plaadimāngisasse asetamine rituaaliks, imetleda kuulamise ajal plaadiümbrist, lugeda laulusōnu, tajuda maagilise objekti kehalist kohalolu. Inimene pole mitte ainult mõtlev loom, kõnelev loom, sotsiaalne loom – inimene on ka asjadeloom. Olla tähendab omada. Virtuaalruum ei kaota ju asju, vaid asendab ühed teistega. Ja ometi – kas ei omastata siis asju just seepärast, et tegelikult omada nende kaudu midagi asjastamatut?

Muusika olemise ja helikandjal omastamise paradoksaalsus on selle āärmuslikemaid tõestusi. Nagu igikestev võitlus tule pärast – ikka seesama läbi süte, juhtmete ja kiipide.

Eesti Muusikaakadeemia kontserdid mais 2003

2. mai kell 14.00 magistrikontsert
SIIM POLL (klaver)
EMA kammersaal
kavas Brahms, Schubert

2. mai kell 17.00 Tarmo Eespere
SAATEKLASS
EMA kammersaal

3. mai kell 17.00 Nataly Sakkose
EMA kammersaal ja Marrit
Gerretz-Traksmanni
KAMMERANSAMBLIKLASS

4. mai kell 13.00 orelitund
ENE SALUMÄE
EMA orelisaal

6. mai kell 17.00 EMA Tartu
filiaali AKORDIONI ERIALA
ÜLIÕPILASTE KONTSERT
EMA kammersaal

15. mai kell 18.00 loeng-kontsert
"VIRTUOOSUS TÄNAPÄEVA
MUUSIKAS"
Tarmo Johannes (flööt)
EMA orelisaal

16. mai kell 18.00
magistrikontsert
ARNE PILLIROOG (vioola)
klaveril Reet Ruubel
EMA orelisaal
kavas Bach, Bartók, Glinka

17. mai kell 15.00
magistrikontsert
UKU RATAS (metsasarv)
klaveril Tiiu Jürma
EMA orelisaal
kavas Mozart, Larsson

17. mai kell 17.00
magistrikontsert
ELENA UIBOKAND (viul)
klaveril Elena Fomina
EMA kammersaal
kavas Bach, Saint-Saens, Prokofjev

18. mai kell 13.00 orelitund
AARE-PAUL LATTIK
EMA orelisaal

24. mai kell 17.00
magistrikontsert
KRISTINA KRIIT (viul)
klaveril Elena Fomina
EMA kammersaal
kavas Beethoven, Paganini

26. mai kell 17.00
magistrikontsert
JOEL OTS (metsasarv)
EMA orelisaal
kavas Mozart, Berge, Dukas

27. mai kell 18.00
magistrikontsert
IVAR TILLEMANN (trompet)
klaveril Meeli Ots
EMA kammersaal
kavas Vivaldi, Haydn, Arban,
Kareva

28. mai kell 18.00
magistrikontsert
KATRI REBANE
(klaver, kammeransambel)
kaastegevad:
Kristiina Villem (viul)
Kalmer Kiik (metsasarv)
EMA kammersaal
kavas Brahms – Trio Es-duur op
40

28. mai kell 19.00
magistrikontsert
ANDRE PERE (tšello)
kaastegevad:
Lea Leiten (klaver)
Kristiina Are (klavessiin)
EMA kammersaal
kavas Bach, Tšaikovski

30. mai kell 18.00
magistrikontsert
TAAVI KERIKMÄE
(klaver, kammeransambel)
EMA kammersaal
kavas Boulez, Stockhausen, Crumb

Kontsertide üldplaanis võib esineda muudatusi.

Quasi- Herostratosed Joonase templi kallal

Rudolf Tobias 130

VARDO RUMESSEN

Rudolf Tobias on loonud Põhja-Euroopa mastaabis oratooriumižanris midagi täiesti uut.

Juri Fortunatov (Moskva Konservatooriumi professor) Intervjuust ETV-le detsembris 1989

29. mail möödub 130 aastat Rudolf Tibiase sünnist. Tibiase looming (taas)avastamine on toimunud peamiselt alles viimased kolmkümmend aastat. Selle aja jooksul on suurt tähelepanu äratanud kõik seoses oratooriumiga "Joonase lähetamine". Teose terviklik esiettekande (restaureeritud kujul) toimus Eesti iseseisvuse taastamise eelõhtul, 25. mail 1989.

Selle ajaloolise ettekande eel õnnistas teose edasist käekäiku toonane Pühavaimu koguduse õpetaja Jaan Kiivit: Tobias kuulutab meile Joonase kaudu teed vaimsele iseseisvumisele ja sisemisele jõule.

Järgnevate aastate vältel on "Joonase" käekäik tõendanud eespool mainitud sõnumi tähenduslikkust. Teose tervikliku esiettekande järel on see kõlanud kaheksateist korda mitmel pool maailmas ning ilmunud on oratooriumi klaviir. Siinkohal võiks meenutada Rudolf Tibiase enda sõnu: mõni teine oleks minu asemel endale revolvriga teed teinud. Joonase templi ülesehitamine on olnud raske ja vaevaline töö, mille käigus leidub paraku ka *quasi*-Herostratoseid, kes mõnede Postimehe ajakirjanike (nt Immo Mihkelsoni) kombel on tõmmanud endale tähelepanu katsega n-ö Artemise templit põlema süüdata. Kui "Joonase" heliplaadistus ja arvukad ettekanded on maailmas saavutanud tunnustust ning teost on nimetatud 20. sajandi üheks väljapaistvamaks muusikaliseks avastuseks (M. Anderson), on tõesti naeruväärne

Need, kes saali ei
mahtunud. "Joonase
lähetamise" ettekanne
25. 05. 1989.
FOTO KALJU SUUR

lugeda eestlasest ajakirjaniku sulest vastu-
pidist hinnangut: palju kära, ohtralt raha
ja rohkesti ootusi nõudnud, kuid vähe-
villa andnud projekt on juhtum, mille
puhul kerkivad esile mõned piinlikud
momendid. Eriti, mis puudutab kohapeal
tekkunud arvamusi, nagu võiks olla
tegemist laias ilmas suurt huvi äratava
sündmusega. (Postimees 6. 01. 2000).
Selle tõttu oleks kohane lisada mõned
markantsemad tähelepanekud, mida teos
laias ilmas on pälvinud, tõestamaks, et
meie kohalik muusikaajakirjandus peab
veel rohkesti pingutama, et aru saada,
kui palju vaeva nõuab sellise mahuka ja
suuresti visandliku helitöö restaureeri-
mine ja ettekandekõlblikuks tegemine.

*Kui ma mõtlen, mis oli meil siin Rootsis
selleks ajaks loodud, siis meil oli Sten-
hammar, Alfvén ja veel mõned, kuid
midagi sellistaolist minu arvates Rootsi
koorimuusikas ei ole.*

Gustav Sjökvist

Intervjuust ETV-le detsembris 1991

Rudolf Tobiase juubeliaastal on siiski hea
meel tõdeda, et "Joonase" võidukäik
maailmas jätkub. On toimunud ka
suurejoonelised ettekanded Kölni filhar-
moonias (mis kahjuks siiski ei ületanud
Eesti ajakirjanduse jaoks uudisekünnist),
kus 14. ja 15. aprillil 2000 üle kahe
tuhande kuulaja võttis teose vastu
tormiliste ovatsioonidega, kohalik ajakir-
jandus iseloomustas seda Mahleri mõõ-
dus kirjutatud, lausa visuaalselt laia
spektriga kõlaliseks elamuseks (Kölner
Rundschau 17. 04. 2000). Viimane
suurem ettekanne toimus 13. detsembril
2001 Pariisis Théâtre des Champs-
Élysées Arvo Volmeri juhatusel. Selle
ettekande raadiosalvestust edastati
20. veebruaril 2002 BBC-3 poolt paljude

Euroopa raadiojaamade kaudu suurear-
vulisele kuulajaskonnale.

*See muusika mitte ainult ei kirjelda proh-
vet Joonase lugu, vaid võtab samuti nagu
Händeli "Messias" veenvalt kokku krist-
liku usutunnistuse põhitõed.*

John Lindström

Länstidningen 05. 09. 1995 (Södertälje)

Maikuu on Rudolf Tobiase kuu ja
Peterburg on olnud pikemat aega Tobiase
kodulinn. Seetõttu on hea meel, et
"Joonase lähetamise" järgmine ettekanne
toimub Peterburis 11. mail, mis on üht-
lasi ka pühendatud Peterburi 300. aasta-
päevale. Kontsert toimub Eesti-Vene
koostööprojektina, millel on kahtlemata
ka suur poliitiline tähtsus. Juhatab Peter-
buri konservatooriumi kasvandik maestro
Neeme Järvi. Kontserdi salvestab ETV

**Kohalik muusika-
ajakirjandus peab
veel palju vaeva
nägema, et aru
saada, kui palju
vaeva nõuab sellise
mahuka ja suuresti
visandliku helitöö
restaureerimine ja
ettekandekõlblikuks
tegemine.**

võttegrupp, ning loodetavasti on tänu
sellele võimalik ettekannet jälgida ka
mõne Vene telekanali vahendusel.

Huvi "Joonase lähetamise" vastu on
tekkunud ka Vilniuses, kus on eeloleval
hooajal kavas oratooriumi ettekanne.

Tänu Pärnu uue kontserdimaja
valmimisele, mille häid akustilisi omadusi
tõestas selle avamisel kõlanud Tobiase
"Sanctus", on Neeme Järvi väljendanud
soovi "Joonase lähetamine" ette kanda ka
Pärnus Oistrahhi festivalil.

Rudolf Tobiase juubeliaastal tahaks
loota, et ehk õnnestub kunagi leida
"Joonase lähetamise" jaoks ka rahalist
toetust – mitte ainult vastava raamatu
väljaandmiseks, vaid ka partituuri
trükkimiseks, mille ettevalmistamisele on
kulunud palju aastaid. Ees ootavad uued
ettekanded 2005. aastal Rootsis ja
Saksamaal.

*Meie sajandil on vaevalt kirjutatud teist
nii ehtsat romantilist paatost ja piibel-
likku ülevust ühendavat teost. Koorid
laulavad jõulisi ja fuugalikke numbraid,
mis ühendab endas Händeli,
Mendelssohni ja Mahleri stiili.*

Veijo Murtomäki

Helsingin Sanomat 06. 09. 1995

*Alaväärsuskompleksi kompenseeritakse
sageli üleväärsuskompleksiga ning selles
on mõndagi häirivat... Kõik teavad
"Joonase lähetamise" fenomeni, õieti selle
fiaskot. Kust mujalt kui sügava rahvus-
liku alaväärsuskompleksi vastureaktsioo-
nist tuleneb meie arvamine, et oleme nii
kange muusika-, laulu- ja tantsurahvas, et
tarvitseb meil vaid lugu lahti lüüa, kui
muud rahvad kukuvad imetlusest
käpuli...*

Ago Künnap

Sirp 23. 04. 1999

KADENTS

Uus vana poogenpill

KRISTA SILDOJA

Meelika Hainsoo ja Krista Sildoja ansamblist Wirbel.

FOTO AIN SARV, 2001

Hiiu kandle taoliste pillide ajalugu on pikk, ulatudes teada olevalt 11. sajandisse. Tõenäoliselt on pilli päritolupaigaks Briti saared, kus see on muutunud näppepillist poogenpilliks. Sealt arvatakse pill olevat rännanud Shetlandi saarte ja Norra kaudu Rootsi ning edasi Eestisse ja Soome. Põhjamaade vanim teade on Trondheimi katedraalis säilinud kivikuju hiiu kandle taolise pilli mängijast u aastast 1350.

Hiiu kandle perekonda kuuluvad mitmed pillid Euroopa erinevatest paikadest, igäihel on oma nimetus ning tihtipeale kasutatakse neid nimetusi läbisegi, pidamata silmas konteksti. Selguse mõttes tuleks siinkohal veel kord üle vaadata selle pilli erinevad nimetused, mis kirjanduses esinevad: *the shetland gue*, *the welsh crwth*, *the bowed lyre*, *the northern bowed harp* (ingl k), *die Streichleier* (sks k), *stråkharpa* (rootsi k), *talharpa* või *tagelharpa* (vormsirootsi murdes), *jouhikko* või *jousikantele* (soome k), hiiu või rootsi kannel (Kirbla kandis öeldi naljatades toobrekõrv). Iga

pilli nimetuse taga on oma ajalugu, mängutehnika ning pilli ehituslik eripära. Käesoleva artikli eesmärk pole anda ülevaadet pilli rännakust Eesti aladele. Tähtis on teada, et pillil on palju nimetusi ning vastavalt sellele, millist pilli ja repertuaari mängitakse, tuleks talle anda ka nimetus.

Talharpa'st hiiu kandleni

Eesti aladel levinud pill oli kas nelinurkse

Mitmed Raivo Sildoja pillid on rännanud Eestist välja ning nüüd valmistatakse Raivo pilli eeskujul stråkharpa'sid taas Rootsimaal.

või viiulit meenutava kõlakastiga, millega ülemises otsas liitub nelinurkne raam. Keeli on olnud kolm-neli, mis on keeratud kas hobusesabajõhvidest või lambasooltest. Pill asetati põlvedele ning seda mängiti vibutaolise poognaga. Helisid võeti vasaku käe sõrmeselgadega, puudutades esimest, tihti ka teist keelt. Ülejäänud olid burdoonkeelteks, mis roobi lameduse tõttu pidevalt kaasa kõlasid. Keeled häälestati kas kvartides või kvintides.

Alates 13. sajandist asusid Eesti saartele ja rannikule elama rootsi talupojad ja kalurid, kellel olid kindlasti kaasas omad laulud, tantsud, kombed-tavad ning ... arvatavasti (?) ka *talharpa* – jõhvkeeltega pill. Eesliide *tal-* on vormsimurdeline vorm rootsi sõnast *tagel* (hobusejõhv), millest on keeratud pilli keeled. *Harpa* on vana skandinaavia keelte sõna, mille all on mõeldud igasugust keelpilli ja selle mängimist; seda on peetud lausa muusikainstrumenti sünonüümiks. Eestis on arvatavasti peetud kannelt keelpilli sünonüümiks, arvab rahvamuusikatead-

lane ja etnograaf Igor Tõnurist.

Vormsirootslased pidasid *talharpa*’t oma rahvapilliks ning sellel on olnud keskne roll nende pulmapidudel tantsumuusika kujundajana. Tuge oletusele, et eestirootslastel oli juba siia tulles *talharpa* kaasas, annab selle pilli lugude võrdlus vanade eestirootsi lauludega, kus nad enamasti langevad kokku vormilt, taktimõõdult ja meloodiajooniselt, need laulud aga on lähedases suguluses skandinaavia vanemate luulevormidega.

Muusikateadlane Otto Andersson käis tudengist stipendiaadina 1903.–1904. aastal eestirootsi aladel välitöödel, tänu millele tal tekkis suurem huvi Vormsil nähtud pilli vastu. Huvist kasvas välja rootsikeelne väitekiri “Stråkharpän” (*stråk* rootsi k poogen), mis ilmus raamatuna aastal 1923. Laiema kõlapinna saavutas selleteemaline arutlus raamatu inglise keelde tõlkimise järel aastal 1930 (“The Bowed Harp”). Andersson kogus eestirootsi aladelt 86 pilliviisi, millest 30 oli mängitud Vormsi *talharpa*’l: noodistatud sai Borrby küla pillimeestelt Hans Renqvistilt 20 ja Anders Ahlströmilt 10 viisi.

Pilli, mida mängisid Vormsi saare ja Noarootsi eestirootslaste eeskujul mõned naaberkihelkondade eestlased, on nimetatud hiiu kandleks. *Poogenpillidest levis tõenäoliselt 19. sajandil Eesti rannikualadel ja saartel rootslaste vahendusel hiiu ehk rootsi kannel.* /—/ *Pilli kõla on kerge ja õhuline, tuletab meelde viiulit, kuid ei oma selle puhtust ja kõlavust,* kirjutab Herbert Tampere oma raamatus “Eesti rahvapillid ja rahvatantsud”. Teada olevad eestlastest pillimehed olid kõik ise pärit või mingil muul moel seotud Läänemaaga, kus *talharpa*’t mängiti. Rahvamuusikahuviline, paljude muuseumide üks rajajatest, maalikunstnik August Pulst (1889–1977) kirjeldab oma käsikirjas “Mälestusi muusika alalt” mitmeid 20. sajandi esimese poole pillimehi, kes ka “hiiukannelt käsitlesid”: *Kandle Aadu (Aado Volberg) oli pärit Lääne-Nigulast, Taebla vallast, Võntkülast, kus tema isiklikuks koduks Surumäe saun oli. Aadut hiiuti kohapeal Kandle Aaduks, kuna ta oli tuntud hiiukandlimängija. Ka meie kunstnik Ants Laikmaa tundis Aadut, sest elasid ju mõlemad lähestikku. Laikmaa kõneles pillimehest väga tunnustavalt.* Ka Kandle-Aadu repertuaari hulgas oli pilliviise, mis viitavad selgesti suhetele eesti-

Kandle-Aadu. Esimene pildistamine šokeerib.

FOTO TMMI ARHIIV

Vormsi pillimees Hans Renqvist.

FOTO OTTO ANDERSSON, 1903

rootslastega, näiteks “Rootsi lugu”, “Priguldi lugu” jt. Salvestada on õnnestunud vaid kahte pillimeest 1936. aastal, nendeks olid Mart Kaasen Lääne-Nigula ja Peeter Piilpärk Jõelähtme kihelkonnast. Pilli laiema populaarsusest eest-

laste hulgas me rääkida ei saa. Igor Tõnuristi kahtlused näiteks Peeter Piilpärki rahvapärasuses on igati õigustatud, sest *Piilpärkile tõi hiiukandle tegelikult tema teine abikaasa, kes leidis selle oma kodutalu lakas Lääne-Nigula kihelkonnas. Südikas pillimees sai iseseisvalt mängu selgeks ja esimesi selle pilliga, kuid kohalikkude vana traditsiooni ta siiski ei esindanud.*

Hiiu kannel nõukogude ajal

Viimaste mängijate lahkumisega kadus ka hiiu kandle mängimise traditsioon. Pärast üksikuid katsetusi hiiu kandle moderniseerimisel 1950-ndatel (näiteks Harald Kristali sõrmlauaga pill, mida peetakse sageli eesti hiiu kandleks) tekkis aga Igor Tõnuristil ansamblist Leegajus 1970-ndate algul idee taastada või taasloendada eesti tüüpi pill ja selle repertuaar. Hiiu kandle ehitamise võtsid tollel ajal ette Elmar ja Toivo Luhats, neist viimane oli ka Leegajuses tegev. Toivo Luhats otsis Eesti Teatri- ja Muusikamuseumis üles fotod hiiu kandle mängijatest ning jõudis neid lähemalt uurides järeldusele, et on olemas kahte tüüpi pille: vanemaid ja uuemaid. Uudsus, väidab Toivo Luhats, seisneb keelte peegelpildilises asendis ning viiulipärasest mängutehnikas. Ja nii saigi otsustatud, et uus pill tuleb ehitada selline, mis võimaldaks kasutada viiulimängu tehnikat. Algupärasest *talharpa*’st nihkus asi järjest kaugemale – jõhvekeelde asendati metallkeeltega ning need pandi pillile vastupidises järjekorras, ülemise keele kohale alumine jne. Isa ja poja Luhatsi konstrueeritud pilli mängisid Leegajuse ansambelis Toivo Luhats ja Toivo Tubli. Esineti siin- ja sealpool Eesti piire. Toivo Luhatsil on veel tänaseni mitmeid õpilasi, kes seda laadi pilli mängima õpivad.

Hiiu kannel ja Viljandi Kultuurikolledž

Eelnevad katsetused hiiu kandle taas kasutusele võtmisel valmistasid ette suurepärase pinnase eestirootsi *talharpa*/eesti hiiu kandle tõeliseks võidukäiguks. Öieti peaks mainima ära kõik hiiu kandle võimsa taassünni ettevalmistajad, sest ainult nende mõjutajate koostööl on hiiu kannel saanud taas populaarseks. Igor Tõnuristist ja Toivo Luhatsist oli juba eespool juttu. Teiseks oluliseks mõjutajaks on olnud Viljandi Kultuurikolledži rahvamuusikakateedri õppejõu, Sibeliuse Akadeemias õppiva

Anneli Kont-Rahtola tegevus, kes 1990-ndate algul tõi tollastele tudengitele näha samasse perekonda kuuluva soome päritolu pilli *jouhikko*. Viimase eeskujul telliti õppetöö eesmärgil Eesti Rahva Muuseumist eesti tüüpi pilli koopia. Õppetöö kõrgkoolis sai alata. Eesti Rahvaluule Arhiivist otsiti üles kõik hiiu kandlega seotud salvestused ja noodistused, mis said õppematerjaliks.

Tähelepanuväärseks edasise suhtes kujunes aga fakt, et mõned aastad hiljem andis eestirootslaste ajaloo ja kultuuri tundja Ain Sarv kasutada kaks rootsi meistrite valmistatud pilli Krista ja Raivo Sildojale. Ühe, nimelt rootsi tuntud rahvapilliurija ja pillimeistri Styrbjörn Bergelti valmistatud pilli eeskujul hakkas Viljandi Kultuurikolledži rahvamuusika eriala vilistlane Raivo Sildoja 1990-ndate keskel valmistama hiiu kandleid. Täna-seks on Raivo Sildoja ehitanud 21 instrumendi, millel mängib eesti hiiu kandle mängijate paremik.

Kuidas hiiu kannelt valmistatakse?

August Pulst kirjutab 1936. aasta heliplaadistamise ajal Mart Kaasenist: *Olles ise umbes 10 aastat vana, tegi Mart ise ka juba ühe hiiu kandli valmis. Tööriistadeks olnud – peitel, nuga ja hõövel. Ka tänapäeval saaks samade tööriistadega peaaegu hiiu kandle valmis teha, kuid eu on liikunud ka pilliehituse alal edasi. Raivo Sildoja räägib: Kasutan lisaks veel mõningaid spetsiifilisi viuliehituse tööriistu, näiteks virblite valmistamisel ja sobitamisel. Materjalina kasutan altviuli ehitamise jaoks mõeldud vahtra- ja kuusepuitu, mis on pärit Saksamaalt ning millel on garanteeritud kvaliteet. Vanade pillidega võrreldes säilib minu pillidel ehituse põhikonstruktsioon, parema kõla saavutamiseks olen lisanud uutele hiiu kanneltele basspalgi ja kõlapulga. Uue hiiu kandle häääl ja kõlajõud on tõesti paranenud, arvavad tänased pillimängijad.*

Tunnustust väärrib asjaolu, et mitmed Raivo Sildoja pillid on rännanud Eestist välja ning nüüd valmistatakse Raivo pilli eeskujul *stråkharpa*'sid taas Rootsimaal. Ehk põhjustavad need pillid hiiu kandle renessansi ka mujal Euroopas, kus seda pilli enam ei mäletata?

Miks mitte hiiurootsi kannel?

Kirjanduses käibele tulnud nimetuse hiiu kannel päritolu on mulle kui pilli mängi-

Raivo ja Krista Sildoja Viljandi Pärimusmuusika Festivali pillilaadal.

FOTO AIN SARV, 2001

jale veel selgusetu. Kindlasti tekkis uus nimi vajadusest eristada seda eestirootslaste *talharpa*'st. Sageli arvatakse tänapäeval, et tegemist on Hiiumaalt pärit kandlega. Selle kohta puuduvad tõendid, järelikult nii kuidagi väita ei saa. Pilli võiks eestipäraselt nimetada Vormsi kandleks, kuna Vormsil seda mängiti, kuid sel juhul ei ole me väga täpsed, jättes välja Noarootsi, kus teada olevalt samuti seda pilli mängiti. Ka eestirootsi kandleks ei saa seda nimetada, sest

Hiiu kandle praegused mängijad on otsustanud edasi "sahistada" pilli, mis on saanud võrdväärseks teiste muusikainstrumentidega ning leidnud tee ka tänapäeva professionaalsesse heliloomingusse.

näiteks Ruhnu saare rootslased seda pilli ei ole kasutanud. Ühe lahenduse pakkus 2001. aasta suvel välja Ain Sarv, nimetades pilli hiiurootsi kandleks. Vanadelt maakaartidelt olevat näha, et Vormsi saart on nimetatud Hiiurootsi saareks, kuna see oli rootsikeelse elanikkonnaga saar. Sealtkaudu mindi Hiiumaale (pole välistatud, et Hiiurootsi saare kandle nime lühendamise tagajärjel on tulnud käibele nimetus hiiu kannel). Miks mitte nimetada sealset *talharpa*'t hiiurootsi kandleks, see on üks võimalus. Ehk väheneks siis väärarusaam hiiu kandle hiiumaisest päritolust.

Teise lahenduse pakkus hiljuti välja Igor Tõnurist, kes ei seostaks pilli kindlalt ühe paigaga ning seetõttu sobiks ehk pillile neutraalsema nimetusena poogenkannel (*the bowed harp*).

Ühine otsus – sahistada edasi!

Hiiu kannelt on hakatud lisaks tantsumuusika mängimisele kasutama ka kirikutes jumalateenistustel, pilli mahe kõla sobib koraalilaulude saateks ning ka rahvapäraste koraaliviiside esitamiseks. Kuid eelkõige oli, on ja jääb hiiu kannel tantsumuusika instrumendiks.

Hiiu kandle keelte materjalist jöhvist lähtuvalt on seda pilli väga raske "hääles hoida" ning ka teiste instrumentidega üheskoos kõlama panna. Niiske ilm ja päike on tegurid, mis hiiu kannelt tingimata mõjutavad, ning seda tuleb igal uuel mängijal arvestama õppida. Lihtsam oleks võtta kasutusele stabiilsemad pillikeeled (näiteks metallist), kuid siis kaob hiiu kandlele omane põnev sahisev tämber. Niisiis on hiiu kandle praegused mängijad otsustanud edasi "sahistada" pilli, mis on saanud võrdväärseks teiste muusikainstrumentidega ning leidnud tee ka tänapäeva professionaalsesse heliloomingusse.

Kasutatud kirjandus:

- Pulst, August. Mälestusi muusika alalt. Eesti Teatri- ja Muusikamuseum, nr M 234:1.
- Tampere, Herbert 1975. Eesti rahvapillid ja rahvantsud. Kirjastus Eesti Raamat, Tallinn.
- Tõnurist, Igor 1988. Harjumaal rahvapillid. Rmt: Harju kärjad 2.–3. juulil Saue. Koost. Vaike Sarv. Kirjastus Eesti Raamat, Tallinn.
- Bergelt, Styrbjörn 1984. On the "Stråkharpa" – an ancient Bowed Lyre. General Studies, Second Conference of the ICTM Study Group on Music Archeology, Stockholm.
- Ling, Jan 1997. A History of European Folk Music. University of Rochester Press.
- Nieminen, Rauno 1984. Jouhikko. Kansanmusiikki-instituutin julkaisu 13. Kansanmusiikki-instituutti, Kaustinen.

18.–23. juuni 2003

Suure-Jaani

MUUSIKAPÄEVAD

18. juuni

Festivali eritempel ja ümbrik 18. juunil

KELL 16 KAPPIDE MAJAMUUSEUM

Muusikapäevade avamine

MATI PALM (bass, Rahvuskooper Estonia)

Tasuta

AARE TAMMESALU (tsello), TATJANA LEPNURM (harf)

V. Kapp, E. Oja, A. Kapp

KELL 18 SUURE-JAANI KIRIK
**Jüri Arraku maalinäituse avamine ja
heliplaaditund Artur Kapi muusikast**

Pileti hind 20.-, õpilased, pensionärid 10.-

KELL 21 KOHVIKU ARTURI JUURES TERRASS

Trio Naturale show:

Ants Nuut (tromboon), Allan Jakobi (akordion),

Teet Veskus (kitarr), Jaan Arder (mandoliin)

Pilet 50.-, õpilased, pensionärid 30.- (halva ilma korral koolimajas)

19. juuni

KELL 13 LÕUNAMUUSIKA ARTURI JUURES

Vestleb ja musitseerib AARE TAMMESALU (tsello)

Bach, Prokofjev, Vine, Sisaski uudisteos

Pileti hind 20.-, õpilased, pensionärid 10.-

KELL 22 SUURE-JAANI KIRIK

Küünlavalgusõhtu Bachi muusikaga

VARDO RUMESSEN (klaver)

Pileti hind 50.-, õpilased, pensionärid 30.-

20. juuni

KELL 13 LÕUNAMUUSIKA ARTURI JUURES

Vestleb ja musitseerib NEEME PUNDER. "Miljon flööti"

Pileti hind 20.-, õpilased, pensionärid 10.-

KELL 21 SUURE-JAANI KIRIK

TALLINNA KAMMERORKESTER,

Solist KALLE RANDALU (klaver)

Mozart. Klaverikontserdid

Pileti hind 100.-, õpilased, pensionärid 75.-

21. juuni

KELL 13 LÕUNAMUUSIKA ARTURI JUURES

Vestleb ja musitseerib MAANO MÄNNI (viul)

"Tantsulisi imitatsioone läbi sajandite"

KELL 21 OLUSTVERE LOSS

Lühima õö ball

TALLINNA BAROKKSOLISTID, kunstiline juht Grigori Maltzov

SALTATORES REVALIENSES, kunstiline juht Virve Kurbel

Kavas "Kuninglik tants ja muusika"

KEELPILLIKVARTETT, solist MATI PALM (bass)

Kavas Haydn ja Süda

SAARSALU KVARTETT, solist Yvetta Raid

Kavas Völgre

Tants, suupisted, vahuvein

Pileti hind 350.-

22. juuni

KELL 13 HELILOOJA TUND ARTURI JUURES

Helilooja ALO PÖLDMÄE ja interpreedid

Pileti hind 20.-, õpilased, pensionärid 10.-

KELL 14 LINNAVALITSUSE SAAL

Artur Kapi rahvusvahelise ühingu üldkogu

KELL 18 JAHIMAJA RÕDU

Ansambel SILVER BRASS:

Taavi Kuntu (trompet), Mihkel Metsala (trompet),

Kalle Koppel (metsasarv), Hando Põldmäe (tromboon),

Priit Paabo (tuuba)

Crespo, Gershwin, Rodriguez, Grieg, Bizet, Debussy

Pileti hind 40.-, õpilased, pensionärid 30.- (halva ilma korral Jahimajas)

KELL 20 JAHIMAJA

Linnapea vastuvõtt

Kutsetega

23. juuni

KELL 03 HÜPASSAARE

Päikesetõusukontsert Soomaa metsarajal

MATI PALM (bass), NEEME PUNDER (flööti),

HEIKI MÄTLIK (kitarr), AARE TAMMESALU (tsello)

Grieg, Debussy, Saar, Sumera

Pileti hind 40.-, õpilased, pensionärid 25.-

(halva ilma korral Hüpasaare majamuuseumis)

Buss väljub kell 02 kohviko Arturi juures eest, edasi-tagasi pileti 20.-

KELL 13 SUURE-JAANI KIRIK

Jaanipäeva kontsert

HEIKI MÄTLIK (kitarr), ANDRES UIBO (orel)

Bach, Beethoven, Vivaldi, Espere uudisteos

Pileti hind 30.-, õpilased, pensionärid 20.-

KELL 20 LAULULAVA

STRAUSSI ORKESTER, kapellmeister Maano Männi

Solist TIJU LAUR (sopran, Rahvuskooper Estonia)

Kaastegev tantsurühm LOITS, juhendaja Tiju Siim

Pileti hind 75.-, õpilased, pensionärid 50.-

(halva ilma korral Suure-Jaani koolimajas)

Muusikapäevade pass: 200.- (v.a Lühima õö ball)

Piletid müügil Olustvere Infopunktis, Suure-Jaani Infopunktis, kohvikus Arturi juures ning 1 tund enne kontserdi algust koha peal.

Info: 614 7734, 043 71 386, 051 85 151

Suure-Jaani Linnavalitsuse ja Eesti Kontserdi koostööprojekt
Tanud: Suure-Jaani Vallavalitsus, Olustvere Vallavalitsus, Viljandimaa
Omavalitsuste Liit, Viljandi Maavalitsus, Kultuurkapital,
Kultuuriministeerium, Suure-Jaani kirik, kohvik Arturi juures, Jahimaja,
Heliloojate Kappide Majamuuseum, Rahvusvaheline Artur Kapi Ühingu

Jututund Aarne Saluveeriga

IVALO RANDALU

Ajasime juttu Aarne Saluveeri töö juures Rocca al Mare koolis, pärast ETV Tütarlastekoori naasmist Ameerikast, mainekalt koorimuusika sümposionilt. Esimene eufooria meedias oli juba möödas, sestap kujunes vestlus rahulikuks ning ka laiemapõhjaliseks.

Igal asjal on algus või eellugu.

Augustis 2001 osales ETV Tütarlastekoor Põhja-Itaalias Gorizias rahvusvahelisel koorikonkursil, mis kuulub vanade heade omataoliste hulka. Seal valitakse igal aastal seitse esindajat Euroopa koorimuusika Suure Auhinna finaali. Meil läks üle ootuste hästi, kuna tütarlastekoorigil pole ju erilisi väljavaateid võrrelda end poolprofessionaalsete kammer- ja segakooridega – huvitavat repertuaari jagub viimastele mõõtnatult rohkem, raske on võistelda ka kõla jõus ja väljendusvõimalustes. Aga tehtud töö ja vaev andsid meile siiski esikoha ajaloolise polüfoonia, folkloori ja pop-jazzi kategoorias ning teise koha 20. sajandi stiilides, lisaks neli-viis auhinda mitmesuguste parimate esituste eest. Selle peale kutsus žürii liige, Ameerika Koorijuhtide Assotsiatsiooni (ACDA) vastutav sekretär Gene Brooks meid ühingu tänavusele aastakoosolekule. ACDA National Convention on üks Põhja-Ameerika ja tegelikult kogu maailma suuremaid kaheaastase tsükliga koorimuusikute sümposioone, kuhu kutsutakse väljastpoolt esinema vaid üksikuid koore.

Mida see üritus endast kujutab?

Eri aegadel on kogunenud sinna 6000–9000 koorijuhti USAst ja külalisi üle maailma, kes viie päeva jooksul käivad läbi *workshop*-idest, koolitustelt, näitustelt, ühesõnaga – arendavad end erialaliselt. Võib arvata, et see on maailma

Aarne Saluveer ja laulvad lapsed kuldkala püüdmäs.

FOTO ERAKOGUST

suurima osavõtjate arvuga koorimuusika sümposion. Loomulikult on erakordselt tähtsad ka Maailma Koorimuusika Föderatsiooni (IFCMI) sümposionid (tänavune toimus Minneapolises), need on küll geograafiliselt laiemad, kuid jäävad alla oma osavõtjate arvult, mis piirdub *ca* kahe tuhandega.

Väljakutse oli seega äärmiselt tõsine?

Loomulikult. Ettevalmistus kujunes erakordselt pingeliseks. Seda enam, et pakuti ka kahrenädalast turneed mööda Ameerika idarannikut. Lendasime Tallinnast välja 31. jaanuaril, järgmisel päeval läksime Washingtoni eeslinnas Viennas juba tulle. Andsime kokku üksteist kontserti, kõige olulisemad olid viimased kolm, 12.–14. veebruarini New Yorgis nimetatud sümposionil. Kõik kolm saali olid Põhja-Ameerika tippkontserdipaigad: Riverside Church –

120. tänavu juures asuv Rockefelleri perekonna rajatud, Chartres'i katedraalist inspireeritud ülisuur ja hea akustikaga sakraalehtis, Avery Fisher Hall, New Yorgi Filharmoonikute kodusaal – taas suur ja erakordselt hea akustikaga, ning sümposiooni põhiline majutus- ja tegevuspaik New York Hilton. Kolme kontserdiga New Yorgis kogusime 6000–7000 kuulajat. Ameerika kooride jaoks oli üritus kahtlemata omamoodi turg. Eristusime euroopaliku, teisalt eestikeskse programmiga, see tekitas huvi nii meie muusika kui ka Eesti vastu teravikuna. Ameerikas on end hästi reklaaminud tšehhid oma Prahaga, miks ei võiks samasugust huvi tekitada ka Eesti ja Tallinna vastu? Meil on ju näiteks laulupidu!

Kohtumisi oli kindlasti ka?

Oli, ja need kujunesid viljakaks, eriti

kontaktide loomisel ja uuendamisel. Kuid kõige tähtsam oli see, et saime taas kinnitada: eesti koorimuusika on maailmas ikka väga omanäoline ja kõrgetasemeline. Meie heliloojad, olgu Saar, Kreek, Mägi, Tormis, Pärt, Eespere või Sisask – kõik ei mahu lihtsalt loetelusse –, nende loomingu eristumise kõigist teistest kultuuridest. Sellise väärtuse tunnetamine on tähtis, seda peame ka Eestis pidevalt selgitama. Omanäolisus, mille oleme saavutanud ajaloolises arengus, on väärtus, mida ei tohi siseseetud kultuuri vastu välja vahetada. Võtaksin väheütleivate importlugude asemel repertuaari pigem mõne särava Ehala teose.

Kuidas piigad turnee vastu pidasid?

Vägagi tublilt, hoolimata suurest koorimusest. Eelmisel aastal Arezzos toimunud Euroopa Suure Auhinna konkursil käisime 21 lauljaga, sügisel lisandus kümme uut lauljat, kõlajõu saavutamine suurtes saalides nõudis suuremat koori.

Meie koorikoolis on tegelikult kolm kontsertkoori: püramiidi tipp on ETV Tütarlastekoor (15–21-aastased lauljad), selle ettevalmistuseks tegutsevad Lasteekraani muusikastuudio lastekoor ja mudilaskoor. Stuudio lastekoor läbis üliühed konkursisõela, mis viib nad tänava 12. oktoobril esinema finalistide hulgas Euroopa Ringhäälingute Liidu (EBU) konkursile “Let The People Sing” Londonis Queen Elizabeth Hallis. Eesti võtab sellest 1967. aastast toimuvast võistlusest esimest korda osa. Eesti Kooriühing valis poolfinaali ehk rahvuslikku eelvooru välja kolm koori, konkurents Tartu Jaani kiriku kammerkoori, Tallinna Muusikakeskkooli kammerkoori ja Lasteekraani muusikastuudio lastekoori vahel oli tihe.

Mida uut on viimane aeg seoses ETV Tütarlastekooriga pakkunud? Teil oli Ameerikas ju üks esiettekannegi.

Eelmisel suvel sai alguse koostöö Arvo Pärdiva. Viimistlesime temaga koos teost “Zwei Beter”, mis valmis aastal 2000 Hannoveri maailmanäituse muusikaprogrammi jaoks sealsele tütarlastekooriga. (Teos on päris populaarne, meil esitavad seda eelseisval koorikonkursil “Tallinn 2003” Tartu Ülikooli Naiskoor ja Ellerhein.) Proovist lahkudes signeeris Pärt koorile ühe tervituse, viiele noodireale kirjutatud väikese muusikalise mõtte. Kaks kuud hiljem valmis sellest teos “Peace Upon You Jerusalem” – ilus

palveteekonna laul, Jeruusalemma rahusoo. Nüüd on see Ameerikas esiettekan- des kõlanud teos leidnud väga sooja vastuvõtu – saame sealt päringuid ja noodisoove, paljud koorid maailmas hakkavad seda laulma.

Niisugused tulemused juhatavad lihtsale mõttele, et tulebki oma muusikaga võimalikult sageli oluliste foorumite ette jõuda.

Kodus tuleb luua võimalused, et meil oleks lauljaid, kes viitsiksid teha seda jube rasket proovitööd. Ameerikasse kutsuti väljastpoolt ainult viis koori, kujutad siis ette, milline sõel ees seisib? Proovid on pingelised, tüdrukud pingutavad – see pole mingi vaba aja sisustamine. Koorikultuuri säilimise huvides peaks tagama olukorra, kus püsiks massiline lauluharrastus; teiseks tuleb paremini kindlustada riiklik toetus, et saata valitud tippkoorid rahvusvahelisele areenile ning neid toetada; kolmandaks peab motiveerima koorijuhte töötama valitud erialal.

Kui kaugele üks lapskoorilaulja üldse areneda tahab, tingimustes, kus suur edu juba saavutatud? Mis teda edasi motiveerib?

Juba lastekooriga tegelemisel on oluline jõuda selleni, et musitseerimine kujuneks neile osaks elukvaliteedist. Ega laulmas käidagi mingi auhinna pärast. Kui see võimalik oleks, loobuksin konkurssidega liialdamisest. Pean nonsensiks võistlemist paremusjärjestusele muusikas. Kui meil on kaks koori ja üks laul, siis tähendab see ka kahte erinevalt mõtestatud ettekannet. Kunstis on oluline tunnetuslik paljusus. Kõige tähtsam on, et muusikaga tegeldaks, et inimesed tunnevad, mõtestavad ja tunnetavad. Kahju, kui mõned lauljad on niisugused, et neile piisab mõnest reisist ja auhinnast, nad on nagu sportlased, kes ei taha jätkata pärast tippvormi kaotamist “seenioridena”, n-ö amatöörsporti tasemel. Muidugi, noored on sageli tulemusele orienteeritud, tähtis on võrdlusmoment, et mis või kes ma olen, kuid see ei tohiks kunstis peamine olla. Nõustun, et tuleb pidevalt otsida ja õppida uusi teoseid ning esineda võimalikult hästi, kuid seda ei pea ilmingimata reastama.

Nagu enne ütlesin, on meil oma- maised head eeskujud ja muust ilmast mingit teist tüüpi nägemus, mida püüame interpretidena tajuda ja võimendada.

Pea eriti oluliseks eesti omakultuurilise koolituse olemasolu. Seda juba koolieelses eas ja algkoolis, kus oleks programmides täiesti selgelt fikseeritud meie oma, ürgne ja õige, et me selle kohta “sisse söödaksime”. Meedias ja massikommunikatsioonis jääb eesti inimesele tema oma kultuurist vajaka. Muusikast saame selle kätte tänu oma heliloojatele, nemad elustavad meie kõrgkultuuri.

Mis sellest kasu, kui hiljemalt 5. klassis sukeldutakse internetimängudesse?

See on kohanemine muutvas maailmas, kuid olen 1993. aastast olnud mudilaskooride üldjuht ja näinud tuhandeid laulvaid lapsi – lastele meeldib laulda! Vaja oleks vaid toetada inimesi, kes laulmise neile meeldivaks teeksid. See kuulub haridusministeeriumi haldusalasse, et muusikaõpetuses jõutaks selleni, et õpetajad oleksid vääriiselt tasustatud, samuti koorijuhid; et kutsutaks ellu programm “Igale lapsele pill”. Muusika kandvus ja läbilöögivõime rajaneb sellel, kui palju publikut suudame kasvatada aktiivseteks kuulajateks. Ütleksin ka meie lastevanematele, et muusika on asi, millesse tasub investeerida. Kui mõnes peres on valik kalleid jalgrattaid, suuski ja muud sellist, siis tuleks meil Eestis muusikalise keskkonna arengu nimel sama loomulikuks kujundada, et peres oleksid ka mõned muusikainstrumentid.

Ja veel. Kooriühingus oleme leidnud, et muusikakoolides peaks üldarendava aina (ja miks mitte ka erialaainena) olema laul. Nagu mitmel pool maailmas. See õpetab muusikat paremini fraseerima ka mis tahes instrumendil. Pluss tutvus huvitava ja väärtusliku osaga maailma muusikarepertuaarist. Toon toreda näite- na Nõmme Muusikakooli, mille direktor Indrek Vijard on üles chitanud Eesti ühe parima noortekooriga oma kooli nooti lugevatest lastest. Nii et see oleks kindlasti üks suund, mida koorimuusikas tuleks hakata jõuliselt arendama.

Seega on pretsedent olemas. Ergutust on vist ka vaja?

Loodame, et järgmisel aastal õnnestub välja anda eesti koorimuusika preemiad dirigentidele ja kooridele koos suure avaliku kontserdiga. Viimast just selleks, et orienteeruda ka “väljaspool” olevale publikule. Praegu näib, et koorimuusika on suunatud liialt lauljatele endile.

KEVAD 2003: Emad ja sõjad

MARGUS KIIS

Eesti "kerge" muusika maailma raputasid varakevadel 2003 kolm suurt sündmust: a) Eesti Muusikaauhindade väljajagamine; 2) USA/GB sõda Iraagi vastu; 3) Liisi Koiksoni sõda oma plaadifirma vastu. Tormi veeklaasis võib tekitada nii sinna millegi sisse soristamine, lau värisemine kui ka kõrrega mullitamine.

15. märtsil kogunesid kodukootud staarid, maavillased muusikasebijad ning hulk üsna hiljuti sündinud publikut spordisaali nimega Saku Suurhall, mida selle katastroofiliselt akustikast hoolimata krooniliselt kontserdipaigana kasutatakse. Käes oli meie oma grämmide ehk Emade andmise aeg. Staarid pandi improviseeritud "kohvikusse" karmide turvameeste valve alla, et kurjad kriitikud ja ihalevad fännid neid jumala pärast rünnata ei saaks. Üritus, mille kandis üle TV3, kulges veidi logiseva korralduse ja Millingu-Normanni totakate naljade tähe all.

Aga auhinnasaajatest. Liisi Koikson võitis omaenda poolt mitesallitud, kuid sellegipoolest väga hea LPga "The Gemini Diaries" naisartisti (Hannah ja Siiri Sisaski ees) ja uustulnuka (Family ja Sobe asemel) Ema ning ei kinkinud ainsatki tänusõna teisele plaadil kurja vaeva näinud inimesele ehk produtsendile. Üllatuslikult sai meesartisti Ema Karl Madis (pillimees Aleksi Saksi ja elektroonik Galaktani ees), kelle "Tantsud vihmas" võis olla selle mehe kohta korralik, aga üldiselt tavaline täiskasvanutepop eesti moodi. Džassi-blusi Ema laureaati Riho Sibul & Estonian Dream Big Band oli 200-lükkelise žürii poolt kindla peale minek – tuntud nimi, arusaadav muusika (Rulls Royce ja Siiri Sisask on ka tuntud,

aga...). Folgi Ema laureaati, Eesti Keeled, Riho Sibul & Jaak Johanson ning "Saba-ga täht" oli 2002. aastal palju räägitud ja n-ö kindel väärtus (Kait Tamra ja VLÜ jäävad vist üht- või teistpidi veidi žanrist välja).

Täiesti kummaliste tantsuartistide nomenklatuuri kõrval, nagu Jam ja Nightlight Duo, oli Caater tõesti kõige rohkem tänapäevase tantsumuusikaga seotud ja sai järjekordse plastikpuusliku pihku. Tõeliselt moodsat tantsumuusikat esindas alternatiivse Ema saanud Tallinn 73 Meets Kalm, samas kui tema konkurendid olid üllatuslikult džässrokkarid Luarvik Luarvik ning vanamuusikatrupp Rondellus. Klassika Ema osas ei tasunud ka eriti mõistatada, sest Rondelluse "Sabbatum" oli eelmise aasta üks nutikamaid projekte, ka maailmas kõlapinda leidnud (kuigi, palju on klassikaga pistmist 1970. aastate briti *metal*-klassikute ja väidetavalt keskaegse muusika kokkuviiemisel?). Tema konkurendid olid huvitavalt erinevad: Heiki Mätlik ja Kaia Urb selline lõõgastav ja kergem, äsja lahkunud Rauno Remme projekt Grotest aga avangardistlik ja ajukäänav.

Ansamblid Ema suutis Meie Mehe ja Eesti Keelte nina alt ära napsata Dagö oma tugeva albumiga "Toiduklubi". Nagu ka Tanel Padar, kes oma poprockiga "Unistus" pidas aasta hiti Ema eest võideldes vastu Eurovisiooni hiilgusega kullatud raskekahurväe rünnaku tihelt poolt Nightlight Duo "Another Country Songi" ja teisalt rootsi intervendi Sahlene'i "Runaway" poolt.

Teenete Ema sai teenitult Rein Rannap, kes on vähemalt muusikaliselt kõvem mees kui Elton John, kellega Tõnis Palts teda võrdles.

Kriitikute jaoks juba päris mesise valiku pidi oma tõrvatilkadega ära rikkuma netiportaali Delfi, mis kuulutas sealse rahva lemmikuna ja koguni aasta artistiks lorarokklassikud Meie Mees (aasta välisartistiks Eminemi). Küllap see ja Karl Madis panid paljud Eesti tõsised muusikakiibitsejad petuma, nii et nad kandsid järgmistel päevadel ajakirjanduses kogu Ema maha.

Vaevalt viis päeva Emadest hiljem tabasid niigi valimistest vaevatud eesti rahvast AK uudised jms. Poolkogemata USA presidendiks valitud George Walker Bush ja tema ustav jünger, ärapäoranud Briti peaminister Tony Blair, kes üritavad oma rahuldumata kihusid suunata eelnevalt rahvusvaheliste organisatsioonide

poolt võimalikult kahjutuks tehtud, kuid ikkagi halva mainega riiki Iraak, on justkui kaks meest, kes vägistavad kiniseotud kätega narkomaanist naist sõnadega: "Ära hakka vastu! See teeb sulle vaid head!"

Peaaegu samal ajal USAga alustas sõda Liisi Koikson, aga oma plaadifirma Metronom Productions vastu. Võttis üpris hapu näoga vastu aasta naisartisti ja aasta uustulnuka priisi kunstpopalbumiga "Liisi Koikson", millele pandud kontsertsalvestuse lindistamisest polevat ta teadlik olnud. Liisi ähvardas, et laseb politseil plaadi müügilt ära korjata. Lisaks kirjeldas ta värvikalt (näiteks SL Õhtulehes 26. märtsil), kuidas produtsent Altsoo olevat teda psüühiliselt ja majanduslikult terroriseerides ning tema noorust ära kasutades sundinud "orjastavale" plaadilepingule alla kirjutama (Altsoo maja ees, pingi peal, "ei lilli, ei šampanjat"). Altsoo on vastu väitnud, et kõik oli korras, kuni sekkus eelmainitud Koiksoni ema ja hakkas tütar produtsendi vastu üles ässitama. Samuti olevat LK olnud kontsertplaadi tegemisest teadlik juba 2002. aasta suvel, kui selleks tehti mitmes kohas salvestusi. Asi paistab olevat siiski rohkem rahas.

Olgu kuidas on, arenenud popimaailmas levinud vaidlused, tülid ja kohtuasjad seoses plaadistulepingutega on meilegi jõudnud ja eks siin anna oma tooni juurde eestlaste oskused eriti vastikult tüli norida ning pressi abil mõnuga s...a loopida. Edaspidi soovitaksin igal noorel lauljal, kes kuhugi alla kirjutab, paber ikka hoolikalt läbi lugeda ja mõne tuttava juurakaga või muu targa inimesega konsulteerida. Et pärast poleks igisemist.

Kolme hiidsündmuse vahele jäid mõned veelgi tüsedamad. Paksuks läinud legend Singer-Vinger laskis üle kümne aasta välja uut materjali plaadil "Ärq ei lääq" – uus värskendav lasu irooniat, neuroosi ja huumorit. Eestlaste piiblist Tammsaare "Tõest ja õigusest" tehti kenasti anakronistlik-sotsrealistlik nn muusikaline draama. Tegelikult rohkem ooperiparoodia, ütleksin kõige austuse juures helilooja Tõnu Raadiku talendi vastu. Või on asi hoopis lavastaja Ago-Endrik Kerges, kes on eesti kultuuripärandisse lisanud koos suurepärase "Pisuhännaga" ka sellise "šedöövri" nagu miniseriaal "Kolme kodu ballaad". Kõik lihtsalt pole hõbe, mida Pearu (mitte Paulus) kaevu tahab kukutada.

FruityLoops 3 – asjaarmastajast asjatundjani

KAUR GARŠNEK

Tegemist on ühe küllaltki populaarse muusikaprogrammiga, mida kasutavad tõepoolest nii asjatundjad kui ka asjaarmastajad. FruityLoops pakub küll rohkem ilmselt viimastele, kuna selle peamiseks trumpideks on atraktiivsus ning lihtsus. Siiski võib huvitavaid rakendusi programmile leida ka arvutimuusik, kes on korduvatel muustritel põhinevast tantsumuusikast juba välja kasvanud.

Kuid nagu juba nimestki järeldada võib, toetab programm eldkõige just viimase, see tähendab *loop*'idel põhineva muusika loomist. Tootega saab kasutaja kaasa ka paketi valmislugusid, nende hulgas mõned *cover*'id nüüdisaegse elektroonilise popmuusika artistide loomingu (näiteks Faithless). Sellest ei tohiks aga end heidutada lasta, sest võimalused ei ole nii piiratud, kui esmapilgul paistab.

Programm ise koosneb järgmistest põhiakendest: *playlist*, *step sequencer*, *piano roll*, *browser* ja *effects*. Nendest tulebki kohe juttu, kuid etteruttavalt võib öelda, et kogu süsteem on üles ehitatud "osa tervikus"-põhimõtte järgi – vastavad üksused moodustavad suuremaid allsüsteeme, mis omakorda on järgmisel tasandil sünkroniseeritavad. Tänu sellele on igal kasutajal võimalus välja kujundada isikupärane stiil olemasolevate võimaluste rakendamisel. See on muusikaline mõtlemine ette antud raamides ja oskus nendega manipuleerida. Raamid on siiski küllaltki paindlikud ning mõeldud pigem algaja abistamiseks kui edasijõudnu takistamiseks.

Step sequencer on paljude jaoks ilmselt peamine töövahend. See kujutab endast põhimõtteliselt ühtainsat takti, mis on jagatud löökideks ning iga löök veel ühe järgu võrra väiksemateks

osadeks. (Siin pole mõtet rääkida kahekandik- või kuueteistkümnendiknootide, kuna programmi ülesehitus ei eelda kasutajalt vähimaidki muusikateoreetilisi algetadmisi.) Jagamist saab määrata loo seadete menüüs, kusjuures nii ühte takti kui ka ühte lööki saab jagada kuni 64 osaks. Iseenesest oleks aga selle võimaluse kasutamine siiski üsna ebapraktiline. *Step sequencer* on omamoodi partituur, kus iga olemasoleva instrumendi jaoks on reserveeritud üks rida ning kogu muusikalist materjali, mis seal kajastub, nimetatakse üheks *pattern*'iks. Niisugune ühetaktiline lähenemisviis on sobiv ehk

FruityLoopsi koosseisu kuulub muu hulgas üks imelik alamprogramm, mis muundab pildiformaadis faili ulmeliselt kõlavaks lühiteoseks ja kasutaja silme ette võib kerkida pilt tulnukast, kelle nägemisaistinguid asendavad helide müriaadid.

ainult rütmimustrite jaoks ning tundub, et selline piiratud lahendus asetab loomistungi muidu üsnagi klaustrofoobilisest tingimustesse, mistõttu tuleb osutada pääseteele tekkinud kitsikusest.

Selleks on *piano roll* – enesestmõistetav asi, mida eelnevates FruityLoopsi versioonides paraku ei olnud, kuid just selle olemasolu teeb programmi tõeliselt hästi kasutatavaks. Nimelt saab visuaalselt klaviatuuri ning löögijaotuste võrgustikust koosneva abivahendiga suvalist partiid muuta, sõltumata sekventseris ette antud takti pikkusest. Seega võib ühe *pattern*'i alla kirjutada kas või terve loo, selle asemel et rahulduda lühikeste motiividega.

Mis aga erinevaid *pattern*'eid ühendab ning tervikuks seob, on aken nimega *playlist*. See kujutab endast ruudustikku, millesse saab toppida värvilisi kastikesi sekventseris valmistatud kompositsioonidega. Ridu *pattern*'ite jaoks on 999, takte aga põhimõtteliselt lõpu arv. See on kogu muusikalise materjali viimase tasandi sünkronisatsioon.

Nüüdisaegne elektrooniline muusika ei saa aga läbi ka ilma kõrvu teritavate efektideta. *Effects* ongi virtuaalne efektipult, koosnedes 16+2+1 kanalist, millest igaüks on võimeline mahutama neli efektimoodulit soovitud järjekorras. Kaks kanalit on *send*-funktsiooniga, mis rahva keeli tähendab, et nendesse võib saata soovitud määral teisi kanaleid. Kuusteist kanalit on mõeldud erinevate instrumentide jaoks ning üks on *master*-kanal ehk siis viimane takistus heli jõudmisel väljundisse. Muidugi võib ühte kanalisse suunata ükskõik kui palju instrumente.

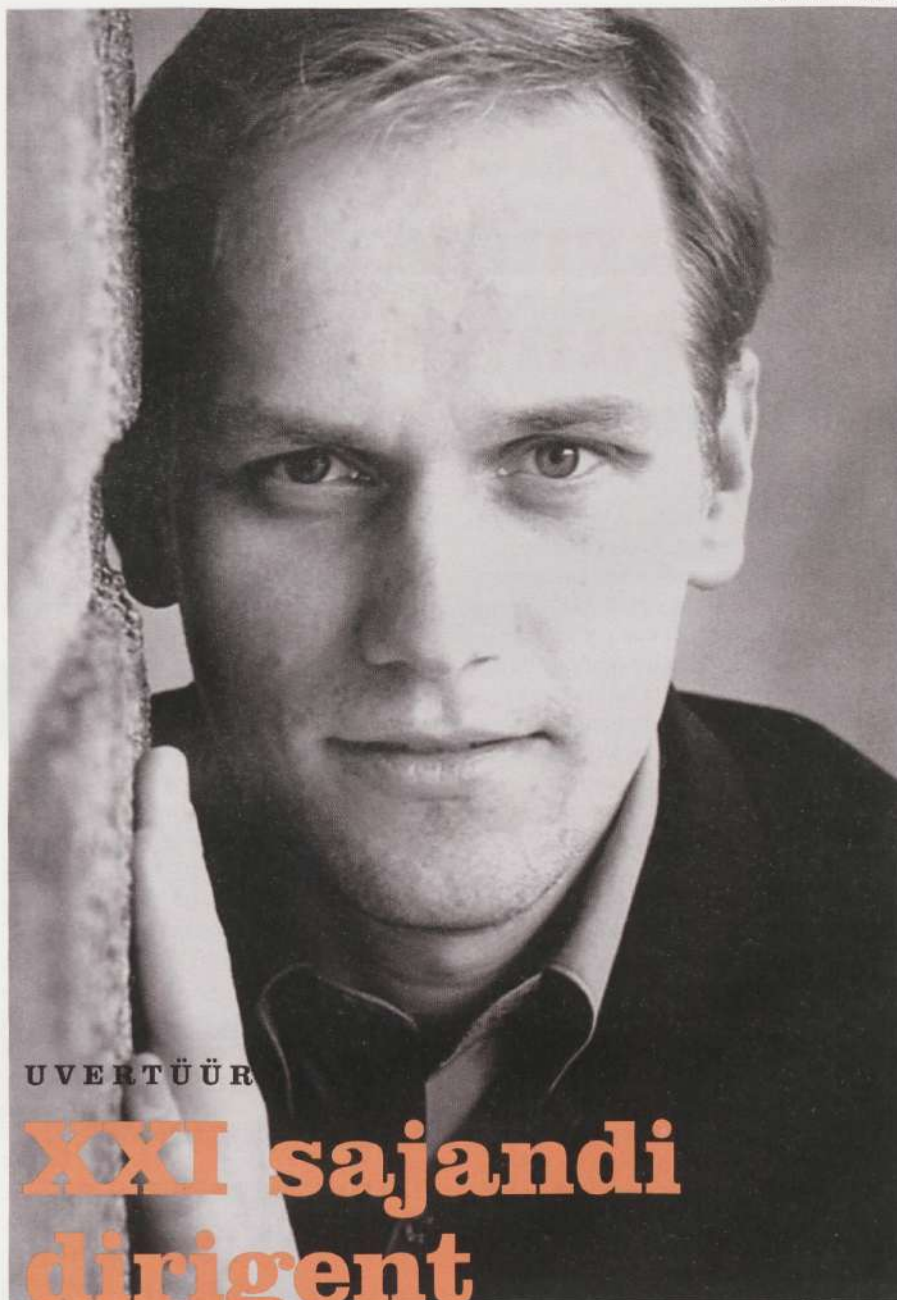

FruityLoopsil endal on efekte ligi 20, toetus on aga ka muudele VST ja DirectX-i *plugin*'idele.

Efektimoodulite parameetreid saab loo kestel teisenema panna kahel viisil. Esiteks, lülitades sisse *record*-nupu ning muutes mõõdikute väärtusi reaajas ja manuaalselt, hiirega. Teiseks, joonistades antud parameetri muutekõvera. Põhimõtteliselt ei ole siin vahet. Mõlemal juhul salvestub informatsioon mingi *pattern*'i alla ning selle sisselülitamiseks soovitud hetkel tuleb *playlist*'i tekitada vastav kastike.

Oleme jõudnud viimase põhiakna tutvustuseni. *Browser*'i abil on kasutajale võimaldatud ligipääs mitmesugustele valmishelidele, mis programmiga kaasas käivad. Ning neid on piisavalt, enamik küll liiga spetsiifilised, et neid pakendatud kujul kasutada, kuid asjaarmastaja jaoks on tegemist ideaalse variandiga. FruityLoops toetab ka kõiki MIDI võimalusi ning sisaldab muu hulgas nelja virtuaalset analoogsüntesaatorit, millega saab vastavaid parameetreid muutes produtseerida soovitava heli. Lisaks on olemas ka üks imelik alamprogramm, mis muundab pildiformaadis faili ulmeliselt kõlavaks lühiteoseks. Tahes-tahtmata kerkib silme ette pilt tulnukast, kellel nägemisaistinguid asendavad helide müriaadid. Kuivõrd selline aparaat tegelikult muusika loomisel kasuks tuleb, on muidugi küsitav, kuid kindlasti on tegemist päris omapärase ideega.

Selline oleks FruityLoopsi lühikirjeldus. Väljas on ka uuem versioon – FruityLoops 3.55 + VST, mis sisaldab lisandusi peamiselt erinevate efektimoodulite näol. Põhiosa on aga jäänud samaks. Kogu informatsioon on saadaval ka FruityLoopsi koduleheküljel www.fruityloops.com.

UVERTÜÜR

XXI sajandi dirigent Erki Pehk

MIRJE MÄNDLA

Dirigendiametile tuleb absoluutselt kõik kasuks, selgub intervjuust 35-aastaseks saanud Erki Pehkiga. Noor dirigent on vähemalt ühes nimekirjas kõrvuti Christoph Eschenbachi ja Jukka-Pekka Sarastega. Nimelt on teda esile toonud flötist Camilla Hoitenga, kellega koos

nad möödunud suvel Oistrahhi festivalil esitasid Kaija Saariaho Flöödikontserdi, mille õnnestumist kiitis ka salvestust kuulnud helilooja ise. Eesti publik tunneb Erki Pehki 1994. aastast alates Rahvusooperi Estonia dirigendina, viimastel aastatel rohkem muusikalide “Kuningas ja mina”,

“Linnupuur”, “Vampiiride tants”, “No, No, Nanette”, “Hüljatud” ja “Miss Saigon” muusikalise juhina.

Muusikaliprojektid ajendasid Erki Pehki looma XXI Sajandi Orkestrit, mille tegevusareaal ulatub siiski kaugemale kui muusikalimaastikud.

“Hetkel tegelen ma olude sunnil rohkem muusikalidega, sest lõppude lõpuks tegeled ju sellega, mida sulle pakutakse,” sõnab Erki Pehk. “Suuremalt jaolt olen ma kõik pakkumised vastu võtnud, sest kogemus on kogemus.”

Erki arvab, et ta on muusikalide vallas juba küllaltki vilunud. Kui ta alguses juhatas pigem teatrikogemuse baasil, siis nüüd on ta omandanud ka n-ö Linnahalli spetsiifika. “Ma tean, kuidas juhatada orkestrit lava tagant läbi monitoride. Ja samas on sajaliikmeline kunstiline meeskond, keda tuleb ohjata. Muusikal ei ole mingil moel teisejärguline muusika. Miks peaks seda muusikat, mis pole küll Bach'i loodud, halvasti tegema?! Muusikalis on samuti emotsioonid ja noodid ja helikõrgused ning see vajab täpselt samamoodi dirigenti, et organiseeritud ja hingestatud olla.”

Tuleme selle võrdluse juurde tagasi – miks võib võrrelda muusikale ükskõik kelle loominguga välja arvatud J. S. Bach? Pehk purskab naerma: “No ehk on ikka mõned heliloojad veel, aga see kõik on ju nii individuaalne, kellele mida helilooming pakub. Kui inimene tuleb saali ja lahkudes on muusikal talle mõjunud, siis iialgi ei mõju talle näiteks muusikali tavaliselt lihtsakoeline süžee. Muusika on see, mis paneb inimesi aplodeerima. Muusika peab puudutama sind isiklikult ja siis polegi vahet, kas see on lihtne meloodia või nüüdismuusika finessid. Kõik sõltub sellest, mida inimene hetkel tahab või vajab,” arvab Pehk, “kas lihtsalt emotsioone saada või ajusid ragistada. Ka muusikud ise peaksid teose kuulamisel vormianalüüsis rohkem hindama terviklikku emotsiooni.” Küll aga segab Pehki ennast muusikat objektiivselt kuulamast, kui ta on seda varem ise dirigeerinud.

Pärnus etendub selle aasta maikuu Klaudia Taevi nimelise rahvusvahelise noorte lauljate konkursi raames Verdi ooper “Rigoletto”. Projekti üheks eestvedajaks ja läbiviijaks on Erki Pehk koos oma projektorkestriga. “XXI Sajandi Orkester loodi 21. jaanuaril 2000, uue aastatuhande algul. Sellest sai alguse idee panna projektorkestrile nõnda preten-

Miks peaks seda muusikat, mis pole küll Bach'i loodud, halvasti tegema?!

sioonikas nimi.” Stabiilne töö muusikalidega on kasvatanud orkestri tuumikut. Pole saladus, et need pillimehed mängivad ka teistes orkestrites, aga Pehk arvab, et orkester on alati dirigendi nägu, sõltumata sellest, millistest mängijatest see koosneb. Pehk on üritanud panna funktsioneerima kollektiivi, kus oleks hea klapp nii mängijate enda kui ka nende ja juhi vahel. Oluline osa on selles ka orkestri määndžeril Katrin Peitrel.

Aga Pehk ise, kas ta tahaks olla oma üheksa-aastase dirigendikarjääri järel rohkem külalisdiregent või töötada ühe orkestri arengu nimel? Talle tundub, et ühte head orkestrit võiks Mravinski kombel koolitada küll. “Ega tema eriti mõõda maailma üksi ringi ei reisinud, kui, siis oma Leningradi Filharmoonikutega ja õigesti tegi! Sest sellest orkestrist sai ta alati sajabrotsendilise tulemuse, väiksem teda ei huvitanud. Mravinski on minu jaoks üldse oluline persoon. Ma ei teadnud siis veel oma isa dirigeerimisest midagi, kui Mravinskit televiisoris nägin. Tema hoiak oli niivõrd imposantne ja pompöösne ja taustaks tuli imeilus muusika.”

Erki isa Heino Pehk on olnud pikka aega Võrumaa muusikaelu eestvedaja. Erki ütleb, et isa on tema muusikuks kujunemist pigem kaudselt suunanud, eriala valikule lihtsalt mitte vastu olles. Omavahel nad muusikast eriti rääkinud ei ole, küll aga hoidnud silma peal teineteise tegemistel.

Tallinna Muusikakeskkoolis pani Reet Rataspepp paika Erki käelise tehnika, ehkki Erki ise arvas, et ettekujutus dirigeerimisest oli tal olemas juba enne tehniliste oskuste omandamist. Rataspepp tõi poisi maa peale tagasi. Konservatooriumis jätkas Erki dirigeerimist Ants Üleoja musikaalsetes tundides ja läks siis Peeter Lilje jutule, kellelt õppis eelkõige maestro enda tegudest. Erilist muljet avaldas tolles poliitilises olukorras Tobiasi “Joo-

nase lähetamise” ettekanne. “Mäletan, kuidas Peeter pärast teose lõppu inertsist publikusse pöördus ja kummardas, ise näost punane ja juuksed märjad, viidates veel käega partituuri peale; vaatas inimesi, kuid ilme reetis, et ta polnud üldse selles reaalsuses...”

Pärast Lilje lahkumist jätkas Pehk õpinguid Riias Paul Mägi juures ja sai suurepärase võimaluse juba akadeemia sisestatumiseksamitel kätt proovida Läti RSO ees, hiljem praktikatundides juhatada Tšaikovski Kuuendat ja Weberi “Obéroni”. “See oli aeg, mil mul enda meelest oli selge ettekujutus, kuidas teos kõlama peab. Praegu kahtlen märksa rohkem ja kui miski ei kõla sünkroonis, vaevab see mind mitu päeva. Varem nägin vaeva fraasidega, praegu keskendun rohkem strihidele. Võrreldes tänasega, olid proovid varem rohkem nagu suured kontserdid.”

Londoni Guildhalli muusika- ja draamakoolis veedetud kuudel süvenes Pehk ooperi spetsiifikasse. Ta täiendas end meistrikklassis Mauritz Sillemi, Covent Gardenis töötanud maestro käe all.

Erki meelest peab unustama, kuidas “peab”, et luua siiralt. “Kui hakkad midagi tegema, nagu Karajan on teinud, ei tee sa enda muusikat.” Selles osas on tema mõttemaailm rohkem sarnane *sir* Simon Rattle'i omaga.

Erki põhimõtteid on võimalus hinnata maikuu Pärnus etenduva Verdi “Rigoletto” põhjal. “Ma üritan vältida sajandite jooksul juurdunud traditsioone, katsun lähtuda rohkem partituurist. Hilisem interpretatsioonivagu on tihti peale muutunud nii sügavaks, et Verdit ennast pole sinna järele jäänudki.”

Erki Pehk üritab Pärnus ooperite etendamise traditsiooni käima lükata. “Mis seal salata, turvalisem on alustada ooperiga, mida kõik teavad. “Rigolettos” on kõik aariad hitid, mida itaallased laulavad raudselt peast ja eestlased tunnevad vähemalt viis hitti ära isegi siis, kui nad ei tea, et need on “Rigolettost”. Hiljem võiks lavastada ka nüüdisoopereid, Brittenit või Stravinskit. Ma arvan, et ma olen sellises eas, kus ma alles hakkamägesid liigutama. Varem ma tegelesin liiga palju sellega, mis ei olnud oluline. Muidugi kujutasin ka mina ette, et võiksin juhatada kunagi Berliini Filharmoonikuid, ja keegi ei ütle, et ma seda kunagi ei tee, aga ma ei ela selle nimel. Elan selle nimel, et see, mida ma homme ette võtan, oleks väga hea.”

Müüdi jõust ja jõuetusest

KAIRE MAIMETS

Ilmamaa kirjastuse “Eesti mõtteloo” sarjas on ilmunud neljas muusikaalane raamat, Eduard Tubina artiklite kogumik “Rändavate vete ääres” (koostaja Vardo Rumessen). Kogumik sisaldab kõiki Tubina teada olevaid artikleid, ettekan- deid ja kontserdiarvustusi, mis on käsikirjadena säilinud või ilmunud ajakir- janduses aastatel 1934–1980. Algselt rootsikeelsed artiklid on eesti keelde tõlkinud helilooja poeg Eino Tubin. Koostaja sõnul on avaldamata jäänud vaid üksikud konspektiivsed kirjutised (nt visandlikult säilinud ettekanne Franz Schubertist); samas märgitakse kahet- susega (lk 17), et mitmed Tubina kirja- tööd või sõnavõttud on tänaseni leidmata.

Kogumik koosneb kahest osast, möle- ma aluseks kronoloogiaprintsiip: esime- ses (“Rahvalaulust sümfoonilise muu- sikani”) avaneb kriitilis-analüütiliste teks- tide, isiklike mälestuste, heliloojatele- interpreetidele pühendatud juubeli- kõnede ja nekroloogide kaudu Tubina vaatepunkt Eesti ning Lääne muusika- loole ja -praktikale. Teine (“Kontser- disaalis ja laululaval”) sisaldab muusika- elu kroonikat, Eestis ja Rootsis toimunud muusikasündmuste tutvustusi ja arvus- tusi. See, mis igal lugemishetkel tohutu jõuga mõjub, on Tubina kirk muusika vastu, südamega asja juures olemine, le- gendaarse “vana kooli” põhjalikkus koos asjatundlikkuse ja üldarusaadavusega. Ehkki Rumessen on Tubina kirjaviisi kor- rigeerinud – kaasajastanud ja ühtlustanud muusikatermineid, põhjalikumalt toime- tanud suuliste ettekannete tekste (vt lk 318), on siin mõtet nuriseda vaid “aja- loolise tõe” või “autori õiguse” teemal (parandused oleks ju võinud näiteks nurksulgudes anda).

Iseenesest on seesugune artiklikogu- mik “täida lüngad”-tüüpi tekst. Kitsamas mõttes täidavad lünki saatesõna ja kom- mentaarid, laiemas mõttes erisugused tra- ditsioonid, kuhu kogumik paigutub. Näi- teks jätkub Tubina kogumiku näol muu-

sikakriitiliste tekstide raamatuna välja- andmise traditsioon, mille esimese ülli- tisena võib ilmselt nimetada samas sarjas ilmunud Karl Leichtereri artiklikogumikku “Keset muusikat” (1997, koostaja Maris Kirme). Ja neid raamatuid ongi tõeliselt huvitav kõrvuti lugeda – mitmed Tubina ja Leichtereri käsitlevad teemad kattuvad ning kõrvutuses sünnib põnev dialoog, polüfooniline kultuuripilk.

Aga jätkub ka teine traditsioon – see, mis algab sõnadega: “Eduard Tubina elukäik oli raske ja vaearikas” (lk 9), ja jätkub: “Elades üle sõjakoledused, olles seejärel sunnitud põgenema ning elama pikki aastakümneid kodumaast eemal, esitas Tubin oma helitöodes hingelisest masendusest sündinud traagilisi heli- maalinguid. Nendes ei väljendunud ainult helilooja isiklik tundemaailm; tõeliselt suure kunstnikuna kätkes ta sinna kogu Eesti maa ja rahva saatuse traagika” (lk 10). Vana lugu. Kuid ega see üle saja aasta hästi müünud Loojamüüt mind eriti häiriks, kui lõhe Tubina enda öeldu-kir-

jutatu ja temast loodava pildi vahel ei oleks nii silmatorkav ning kui pilt ei kipuks summutama autori häält.

Õigus biograafiale

Selge, et õigust biograafiale ei ole kaugeltki kõigil inimestel: neid, kelle nimi ja teod säilitatakse järeltulevatele põlvetele, on ikkagi märkimisväärselt vähem kui “tavaindiviide”, kelle elukäik ei kuulu kirjeldamisele ja kollektiivsesse mälu salvestamisele. Kellelegi biograafia omistamine kulgeb aga alati ühtemoodi, filter “meie” ja “Tema” vahel on alati sama. Ehkki iga kultuuritüüp loob küll oma “biograafia inimeste” ja “bio- graafia inimeste” mudelid, peab indi- viid biograafia väärimiseks ikka realisee- rima mingit rasket ja ebatavalist, teiste silmis veidrat ja inimeselt endalt suuri pingutusi nõudvat käitumisenormi, st elama oma elu viisil, mis ei oleks rutiin- ne, keskmine, teatud ajal ja sootsumis tavakohane. Ja kui see indiviid ise osutub juhtumisi äärmiselt tagasihoidlikuks, “tuleb” loomulikult kellelgi teisel näida- ta, et ta seda teeb/tegi. Sest biograafiat vääriva isiksuse elukäik “peab” tõusma/tõstetama kõrgemale tavako- daniku tasandist, tema käitumist “tuleb” vaadelda poeetilisena (siin algab see eessõna esimesest lausest, kogumiku pealkirja ja motoks oleva Ernst Enno luuletuse sidumisest Tubina isikuga; hoia- tus: Jaak Tuksami laulu “Rändavate vete ääres” kuulamine¹ ei mõju soodustavalt kogumiku lugemisele. Selle tulemusel mõtestatakse looja reaalselt biograafiat “erilisel viisil, stiliseerides ja interpre- teerides eluloolisi seiku koodilise tähen- dusega poeetilise käitumisenormi valguses. Mõned faktid kas ei kajastu biograafias üldse või nihkuvad “asjassepuutumatu- na” tagaplaanile”². Näiteks jääb meile pakutavas Tubina-pildis tagaplaanile, et heliloojat ei viinud keegi vägisi Eestist ära, samuti ei sattunud ta vabasse maail- ma juhuslikult sõjakeerises: oluline põh-

just lahkumiseks oli sisetunne, et kommunismi surve all ei saa olla vaba loomingu.³ Et Rootsis oli Tubinal lõpuks ometi aega heliloominguga tegelda (mõelge kõigist ta kohustustest Eestis!) – Drottningholmi Kuningliku Lossiteatri arhiiv võimaldas tal kodus töötada ja nagu Tubin ise on öelnud: “Kui ma kirjutasin ümber ja restaureerisin teoste partituure või kirjutasin orkestrihääli mõnele ooperile, siis tegin seda õhtuti, kui olin oma tööst väsinud.”⁴ Et Rootsis tekkisid heliloojal reisimisvõimalused, millest Eestisse jäänud sama kategooria tegijad (tihti *nevõjezdnoï*d) võisid vaid unistada⁵ – ilmekaimad näited ehk Bayreuthi suvine wagneriaana⁶ (1952), kuuajaline puhkus abikaasaga Ibizal, “kusagil Vahemere kaldal liiva sees laisklemas”⁷(1964), aga ka lihtsalt teadmine, et kui mõni teda huvitav malematš toimub Euroopas, on tal võimalik paariks päevaks sinna kohale sõita mängu otseselt jälgima.⁸ Millegipärast ei suuda ma tuvastada pikemat perioodi, mil Tubina teoseid poleks üldse esitatud (?). Kontserdiravustustest Tubina muusika esituste kohta, samuti helilooja enda kommentaaridest jääb mulje interpretide heast, ka kõrgest tasemest. Ja etteheide rootslastele, et nad immigrandist eestlast kohe omaks ei võtnud, seostub, andke aneks, looga palgist, pinnust ja silmadest.

Kahtlemata kujundab biograafia olemasolu vastuvõtja suhtumist Loojasse, autori isiksusest “saab otsekuu põhiteksti usaldusväärst kinnitav – või kummutav – tekstilisa”⁹. Aga mõelge, kuivõrd edukamalt saaks Tubina muusikat ja sedasama kogumikkugi¹⁰ tänastele “massidele” müüa mõne teistsuguse müüdi kaudu kui kannatajamüüt? Juhtumisi jäi mulle silma Cyrillus Kreegi ja Olav Rootsi kirjavahetus 1944. aastast, milles Kreek “kahtlustab”, et Tubin “oma hinge on müünud Vanaõelusele”: “Vanasti ei usutud, et Jumal muusika alal midagi väljapaistvat oleks võinud ette tuua. Nii näiteks Paganini viiulimäng oli kuradist. G. Tartinile mängis kurat isiklikult ette viiulisonaadi “Kuradi triller” jne (...) Tubinal – kas tal on hää sulg või oskab ta sulge hästi kätte haarata, aga huvitav on kõik, mis temalt tuleb ja seda tuleb kui külluse sarvest. (...) Kas ei ole ta omale krati teinud, kes temale kõike kokku veab, nii häid mõtteid kui ka nassvärki ja kõike muud. Aga olgu ta ise valvel, et krati töö otsa ei lõpeks, sest sel juhul

Ega see üle saja aasta hästi müünud Loojamüüt mind eriti häiriksi, kui lõhe Tubina enda öeldu- kirjutatu ja temast loodava pildi vahel ei oleks nii silma- torkav ning kui pilt ei kipuks summuta- ma autori häält.

kägistaks kratt teda armutult. Praeguse aja inimesed ei ole enam nii usklikud, toovad kratid ja pisuhännad teatrisse, aga mina ütlen: parem karta kui kahetseda...”¹¹ Roots vastab: “Sul oli õigus, kui hoiatasid krati eest: kolmandal neljapäeval täiskuu ajal süttis “Estonia” (...) Tartus esietendusele minnes murdus Toomel suur puu [Tubina] ette maha ja Krati osa tantsijad nikastasid järjest jalad.”¹² (Ja kas pole kummaline, kui erinevaid daatumeid on muljet avaldava mäluga Tubin “Krati” idee tekkimise kohta esitanud – isegi Rumessen on nõutu [lk 312].) Kusjuures müüt ongi täiesti eluvõimeline: “[Tubina] nimi asotsieerub (...) esmajoones Estonias 9. märtsil 1944 etendunud ja rahva ühismällu sööbinud balletiga “Kratt”, märtsipommitamise ning Estonia põlemisega. Toonast “Krati” etendust käsitatakse kui märki sellest, mis hakkas juhtuma pärast märtsipommitamist. (...) Ajalugu on näidanud, et Tubina nimega on seondunud ikka mingi ühiskondlik pööre või muutus (esimene Eestis käik 1961. aastal seoses “Krati” taasetendamisega Vanemuises ja Hruštšovi sula-aja algus, tutvumine Neeme Järvi, Järvi emigreerumine ning eesti muusika ja Tubina helitööde läbimurre kogu maailmas 1980ndate algul...).”¹³ Nali naljaks, aga jah, pidades silmas käesoleval juhul valdavalt traditsiooni tõlgendada loomingu läbi looja isiku, võib tunda kergendust, et Tubin ei olnud naine või homo. Mõelda vaid, mis

siis veel tema loomingus väljenduks (kuulake näiteks, mida Leida Laiuse loominguks täna räägitakse).

Julgen oletada, et on teisigi lugejaid, kelle jaoks loojamüüdi propageerimine mõjub käesoleval juhul lahtisest uksest sissemurdmisena ja/või kellele see osa artiklitele lisatud “lüngatäitest”, mis Tubina mõtte Lääne-Euroopa kultuuri-ruumi paigutab, tundub võrratult huvitavam kui projitseering isiksuse(müüdi)le. Ehkki eksiminegi ei muudaks midagi. Sest “Rändavate vete ääres” omandab lugeja käes nii või teisiti selle “vestelise” iseloomu, mille vajadust mõtteleo sarja peatoimetaja Hando Runnel vahel rõhutada armastab.

¹ <http://haldjas.folklore.ee/tagused/nr1/noot.htm>.

Sõnad: Ernst Enno; viis: Jaak Tuksam; laulavad: Jaak Tuksam ja Ants Johanson.

² Lotman, Juri 1990. Õigus biograafia. Rmt: Kultuurisemiootika. Olion, Tallinn, lk 356.

³ Vt nt “Põgenesin kommunismi eest”, Stockholms-Tidningen Eestlastele 5. X 1956; “Surve all ei saa olla vaba loomingu”, Meie elu 10. X 1956.

⁴ Tsiteeritud ka “Rändavate vete ääres” eessõnas, lk 17.

⁵ Intervjuus Rootsi raadios Sigvard Hammarile (vt Rahvusvahelise Eduard Tubina Ühingu Aastaraamat, 2/2002, lk 124).

⁶ Eino Tubin rääkis kord, kuidas isa Eestisse jääma meelitatud. Tiina Mattiiseni sõnastuses: “Aga kui ma tahan Londonisse sõita?” küsinud Tubin ja saanud pärast väikest mõttepausi vastuse, et seda saab korraldada. Küsimus “Aga kui ma tahan homme sõita?” sai otsustavaks. Asi polnud Londonis, kus Tubin käiski vaid korra. Küll olnud reisimine talle vabaduse sümbol. (“Kes on Tubin?” Sirp 27. X 2000.)

⁷ Eduard Tubina kirjad abikaasa Erikale. Rahvusvahelise Eduard Tubina Ühingu Aastaraamat, 1/2001, lk 70–77.

⁸ Eduard Tubina kirju Neeme Järville. Rahvusvahelise Eduard Tubina Ühingu Aastaraamat, 2/2002, lk 96.

⁹ Paul Tamm. Malemängu ümber. Kiri-intervjuu Eduard Tubinaga. Rahvusvahelise Eduard Tubina Ühingu Aastaraamat, 2/2002, lk 55.

¹⁰ Lotman, Juri 1990. Õigus biograafia. Rmt: Kultuurisemiootika. Olion, Tallinn, lk 353.

¹¹ “Jääb üle küsida, missugust kohta võiks ennustada muusikateaduslikele tekstidele mõtteleo sarjas edaspidi (...) [K]ui ühe või teise üksiku raamatu suudab kirjastus üllitada ka paljalt idealismi toel, siis lõppkokkuvõttes sõltub muusikateaduslike tekstide avaldamise ulatus Eesti raamatuturul ikkagi sellest, kas ja kui suurel määral suudavad need tekstid kõita laiemat lugejaskonda tähelepanu (loe: kirjastajale kompenseerida raamatu väljaandmise kulud - sest kasumist selles kontekstis rääkida oleks ilmselt jumala kiusamine).” Jaan Ross. Mõtteid mõtteleost. Muusikast kirjutamine: kas osa mõtteleost või arhitektuurist tantsimine? Sirp 11. X 2002.

¹² Olav Rootsi ja Cyrillus Kreegi kirjavahetus. Teater. Muusika. Kino 1989, nr 3, lk 87–90.

¹³ Samas, lk 90.

¹⁴ Liivia Viitol. Isa saapad, kaap ja kepp. Sirp 27. X 2000.

Joel Harrison. Free Country. ACT 9419-2

Joel Harrisoni album, mille ametlik ilmumiskuupäev langeb kokku ajakirja Muusika omaga, tutvustab USA kitarristi ja lauljat, kelle erihuvi on Ameerika valdavalt valge juurtemuusika tõlgendamine jazz'i sõnavara abil. Plaadi nimes peegeldub lisaks selle esmasele tähendusele ka kaval stiilmääratlus, sest enamik lugusid on pärit USA *country* klassikast ning lähene mine neile on kaunis vaba. Kohati on raamid ehk liigagi laiaks aetud – neisse mahub uusfolk, akustiline jazz, mitmes suunas küünitav *free jazz* ja vahel radikaalsedki manipulatsioonid elektroonikaga. Ajuti liigub Harrison samadel kõlmaastiktel kui Bill Frisell või Cassandra Wilson, kuid eksib siis hoopis kaugematele radadele, tuues veidi ohvriks plaadi terviklikkuse, mida sisuliselt “ühest kaevust ammutatud” materjal võimaldaks. Siiski on siin mitmeid üdini lummavaid tõlgendusi lauludest, mis avavad Harrisoni enda sõnul värava Ameerika “kõrvalteedele ja kadunud jalajälgedele”.

Igasugune *americana* pälvib meie kaasajal tavalisest (veelgi) suuremat tähelepanu. Ajal, mil luuakse taas poliitlaule sõja poolt ja vastu, hoidub Harrison õnneks igasugusest plakatlikkusest (kõnealuse materjali ja temaatikaga tegeleb ta ka juba pikemat aega) ja uurib laulude

hingeelu hoopis intiimsemal tasandil. Mitmed nendest lugudest on väga hästi tuntud, näiteks “Tennessee Waltz”, Johnny Cashi “Folsom Prison Blues” ja “I Walk the Line” ning Woody Guthrie “This Land Is Your Land”. Harrison on hea laulja ning uuenduslik kitarrist, plaadile annavad lisaväärtust külalistena üles astuvad vokalistid (teiste seas Norah Jones), samuti erinevad pillimehed, nagu pianist Uri Caine.

Joosep Sang

Claire's Birthday. Future Is Now! TopTen 2003

Ma ei saanud seda plaati oma poja peal katsetada, nagu lubasin, kuna Eplik ei saanud... OK, Claire's Birthday ametlikult viimast albumit kuulates on vilunud kõrval kohe tunne, et tegemist kontseptuaalalbumiga ehk midagi väljendava ühtse tervikuga. Siin on introduktsioon, erektsioon, kulminatsioon, depressioon ja eufooriline suitsiid. Kõik kenasti muusikaliste kujunditega tähistatud, lühiinstrumentaalid erinevaid osi omavahel sidumas. Aga mida ometi see kõik peab väljendama? Mis sõnumit, mis lugu? Mitte ei saanud aru. Kas Yesi moodi pseudonarratiiv? Või siis hoolikalt varjatud värk?

Kuulasin seda plaati Kaubamaja külje all asuvas uues trendikas popkultuuripoes, ja siis natuke hiljem nõksatas.

Kõndisin üle Tartu maantee läbimurde maanteele. See on ühele tartlasele ikka väga kummastav kogemus. Nagu satumine mingisse (anti)utoopiasse, (post)modernismi lüüripainajasse, (eba)reaalsesse tulevikumaailma. See ongi seesama – tulevik on praegu! Ühes kindlas kohas. “Future Is Now” on just selle käigu heliriba. Tartu maantee ja see läbimurre.

Peaaegu kõikides lugudes kolistavad rängad kitarririfid on need betoonist-rauast-klaasist monstrumid, krääksuvad helid on asfaldi alla jäävad varemed ja nende peale ehitatud “kiik-suga” katus. Aga monstrumite vahele jääb näiteks see pisike leprosooriumi kirik ja teised, veidi nooremad majad, sama sobimatud nagu plaadi laulude justkui kusagilt minevikust varastatud meloodilised viisid. Ja siis need tolmused majakarbid maanteel, kaheksakümnead tulevad tagasi, neurasteenilisel ja nihkes – nii küll ei saa Eurovisiooni teha. Vana tahmane ja logisev industriaalkvartal väga erinevatest ajastutest hoonetega ja muusikaga jätkub, tõuseb märke, veel veidike modernismi bensusaama ja siis lennujaam – tere jälle kaheksakümnead, rõõmsalt ja lahedalt! Tallinn on läbi, ees vaba tee!

Margus Kiis

NEW FOLK DUO

EESTI ASI

New Folk Duo. Eesti asi. New Folk Duo 001

Nagu ansambli nimi ilmekalt

vihjab, kõlab siin plaadil n-õ uus folkloor. Kitarrist Robert Jürjendal ja akordionist Henn Rebane võrdub folk uues kuues. Ehk folkloor mõõndustega: muusikute fantaasia on siin folgiga omatahtsi toimetanud, ent järgib rahvalikku joont üsna loomulikul (või vähemalt usutaval) moel. Duo nägemus võinuks olla julgem ja ootamatugi. Samas on ju mõnikord ka ootuspärasem oma võlu – sõltub kuulajast. Oma mõte jääb ehk enam päälle “Kontratantsu” lustakas lõpuosas ja hoogsas “Kadrina loos”. Mõned kitarrimänguvahendid (*e-bow*, *slide*) lisavad muusikasse eredamaid värvilaike tänapäeva helimaastikelt. Palas “Lend üle Mikitamäe” võib tajuda muusikalist lähedust plaadi “Põhjala saarte hääled I” mõttemaailmaga. “Kose tantsus” aga saab “eesti asi” juurde ka araabia maist võrtsi. Iiri radadele kiigatakse palas “Ai tsuba-luba”. Hetked “võõramate” kultuuride seltsis on siiski erandid – õige pisut on ristumispunkte kaugemate folklooridega. Enamiku lugude aluseks on hea eestimaine (rahva)viis, mida koheldakse hooga mängulustiga. Meeleolukas, valdavalt tantsuviisi keerutav, harvem põhjamaiseiselt mõtlik, ent kokku võttes kantud heast tujust ja mängurõõmust. Muusikat kuulates kujutled end olevat lõbusal külapeol, mille naelaks on rahvalikud tantsunumbrid ning kus külaolustikku nautivad paarid tiirlevad tantsusammul, villased põlvikud jalas.

Plaadikaane kujundus paneb muigama, sest Henn Rebasel oleks justkui pool pead ära löigatud. CD pealkiri “Eesti asi” aga on ilmselgelt eksitav, umbes nagu “meie mees” või mõni muu 99-kroonine “pornomuusika”, mida bensinijaamades kuulajale poolmuidu ja poolfabrikaatidena jagatakse. Aga siinne “eesti asi” pole mitte sel-

line kliše. Seetõttu ärgu lasku kuulaja ennast pealkirjast eksitada ja nautigu täiel rinnal rahvalikku tantsu(muusikat).

Mirjam Tally

The Dynamite Vikings, feat. Pierre Dørge. Vikingology.
Copecd 057

“Dünaamiline” oleks vist kõige õigem sõna iseloomustamaks sellel plaadil kõlavat jazzi. Muusikute ring on siin rahvusvaheline: kitarrist Jaak Sooäär Eestist, kontrabassist Thommy Andersson Rootsist ja trummar-elektroonik Karsten Mathiesen Taanist, lisaks veel külalisena kitarrist Pierre Dørge Taanist. Sooäär ise nimetab siin kõlavat muusikat seiklusjazziks, mis on üsna tabavalt öeldud. Pulseeriv, rahutu energivool (näiteks “Vikingology” trummisoolo), mis katkestab temaatilise faktuuri, toob sinna kaose tasandeid. Kuristiku-kaose serval balansseerimine loob kuulajas hapra tunde, et helide maailm võib tühjusse pudeneda, ent siis toob temaatilise materjali taasilmumise “maiseema pinna”. Fantaasia ootamatud keerdkäigud ja tämbrikatsetused panevad kuulaja kõrvu kikitama – kuuled kitarr-i-kriipimist ja kaunist meloodiat, mis on kokku nagu aeglane teispooluse heiaustus (“Snow in The Car”). Mänglevad rütmid (“Roller Coaster”), kus rangelt korrastatud faktuurid lagunevad vabamateks mõtteuitamisteks,

et lõpupoole jälle kokku koonduka. “Dynamo Trilogy” 1 ja 3 ning “Three Bananas” on silmatorkavalt tämbrikirevad. Jazzile nii omased soolod, kus mängukunsti ja trikke näidatakse, lõhuvad muusikalist korrastatust omal kombel, seetõttu on struktuur vabam ja põnevam. Omapäraste veemulksude ja põgusa orientaalise (või pigem putuka suminat meenutava?) ornamentikaga algab “Some Other Forest”. Pärissootamatu üllatus on plaadi lõpulugu “Cleaning Up My Mind”, kus *free*-jazzi impulsiivsuse sekka kostab ka tolmuimemist ja muusikute lauluhäält. Viimane meenutab natuke ekskursi Meredith Monki hääleeksperimentide radadele, ent on siin groteskses džungliloomade kuues. *Reverse*’i kasutamine võimaldab groteski veelgi ja mõjub värselt. Neile, kes naudivad *free*-jazzi jõulisust ja impulsiivsust, peaks see plaat andma positiivse energialaengu. Mirjam Tally

Eesti heliloojad / Estonian Composers IV. Eesti Muusika Päevad / Estonian Music Days 2002.

Eesti Raadio ERCD 046

Sarja “Eesti heliloojad” IV plaadil on 2002. aasta eesti muusika päevade mammutkontserdil esiettekandele tulnud teosed.

Ülo Kriguli teose “Seinad” puhul seinu ümbritseva ruumi äraaimamisega juba raskusi ei teki. Diatooniliste motiivide

ketramisega ja selle tegevuse häirimisel tekkiva kõnekuse loomisega on tööpoolest tegel- nud teiseldi Lauteri tänava seitsmendast majast läbi käinud. Nii on teos kui “loomeliitunute” ausate tavade edasikandja end plaadi avaloona igati õigustanud.

Liis Jürgensi “Punanesinine-kollane” kui kompromissitult vaba vormi ja kulgemisega lugu on üks heakuulajasõbralikumaid. See siiruse ja spontaansuse täielik alasti olek on terve plaadi emotsionaalselt ehk kõige liigutavam moment. Kui enamikule heliloojaist tähendab teose kuulajate kõrvu esmajõudmise hetk tõiseid vapustusi, siis Liis Jürgens suutis oma lugu ise esitada ja veel kõrgemal keerukusastmel – üht-aegu klaveril, harfil ja templiplokkidel.

Kristjan Kõrveri “Pre” on tõeliselt hea ansamblimeistri käsitöö. Teose faktuuri- ja mõtetihedus sunnib seda korduvalt kuulama, lastes üha uusi nüansse leida, ning paneb Voces Musicales Ensemble’i mängijad teost siiani aukartusega meenutama. Tulemus on põnev nagu sügisene segamets, kust tulles koondub peas kokku tervikemotsionaalne järelepeet. Samuti võib kuulajale soovitada suuremat süvenemist pealkirja, mille sõnum ei jää lõpuks välja toomata ka muusikas.

Kerri Kotta on helilooja-teoreetik. See sõnapaar viitab tihti loomingule, mille eluõigus on mittemeeldivusele vaatamata igatahes põhjendatud. Kotta teose “Variatsioonid” esteetiline õigustus on aga kaugel ainult nootide süsteemirangest kokkupanekust. Siin leidub palju erinevaid looritatud meeleolusid väga heas ettekandes (Mati Mikalai).

Mart Siimeri kaks pala, “Tiivasirutus” ja “Tuju”, moodustavad taeva ja maa vahel voogava õhulise fluidumi, mis tulvil kevadõrna ning ülereaalset unenäolist ilu.

Tõnis Kaumann on üks

väheseid akadeemilisi noorauto-reid, keda saab kuulata ka mitte-konservatooriumikaaslaste seltskonnas ilma, et su poole midagi lendaks. Kaheosaline teos “Valitud salongipalu” on kantud hiilivast meeleolust ja saatlikust tantsust, mille riikalised rütmid ei jäta kuulajat osatamata.

Viimasel ajal on eesti heliloomingust jäänud mulje, et kirjutamata sisemiselt kiiresti muutuvat, peenekoelist ja improvisatsioonilist, kaasaegsete mänguvõtete pigitud sooloflöödi-teost, polegi sa õige eesti helilooja. Tauno Aints seda kindlasti on. “Troop” on selle žanri igati korrektne teos, kus kõrghetkedeks on instrumendi võimendamisel tekkivad avarad ruumilaidendused. Teose lõpp on sedavõrd meisterlikult kirjutatud, et tasakaalutunne on lausa füüsiline.

Timo Steiner, kes on teinud ka plaadi lugude valiku, on eesti muusika päevade traditsiooni edasikandjana jätnud sümbolsest plaadi lõppu oma loo “In memoriam”, mis pühendatud festivaliga läbi aegade seotud inimeste mälestusele. Vaatamata valitsevale minoorsele laadile, on positiivsed vahelõiked sedavõrd mälusööbivad, et tervikuna on tegemist kõige mittesüngema sellepealkirjalise teosega, mida eales kuulnud. Õige ka, milleks tõsidus.

Plaadi põhieesmärk on eesti heliloomingu tutvustamine välismaailmale. Loodevastasti jõuavad kõik need väga eripargelised teosed täpselt õigete kuulajate kõrvu. Läbinisti soliidne produkt, kuigi ümbrise buklett ei taha kaane sisse tagasi mahtuda. Eesti muusika on lihtsalt uskumatult “paks”.

Eelmisel kevadel ilmusid samast sarjast esimene ja teine plaat. Pärast käesolevat, neljandat plaati peaks peagi ilmuma juba järgmine – kolmas.

Elena Lass

Mai

Tallinnas

1. 05 kell 14 Ooper ja jazz: Rahvusoooperi sümfooniaorkester ja solistid, Eri Klas (dirigent), Estonian Dream Big Band, Antti Sarpila (klarnet, dirigent) Rahvusoooperis Estonia

1. 05 kell 15 Fantaasia. Lustakas volbrükonsert: ERSO, Nikolai Aleksejev (dirigent) Estonia kontserdisaalis

2. 05 kell 12 Magistrikontsert: Siim Poll (klaver) Eesti Muusikaakadeemias

2. 05 kell 17 Tarmo Eespere saateklassi kontsert Eesti Muusikaakadeemias

2. ja 3. 05 kell 19 Weberi ooper "Nõidkütt" Rahvusoooperis Estonia

3. 05 kell 12 Orelipooltund: Elke Unt toomkirikus

3. ja 4. 05 kell 16 Orelipooltund: Andres Uibo Niguliste kirikus

3. 05 kell 15 ja **4. 05** kell 19 Leo Falli operett "Armas Augustin": Georg Otsa nimelise Muusikakooli lauluosakonna õpilased ja vilistlased Estonia Talveaias

3. 05 kell 17 Nata-Ly Sakkose ja Märrit Gerretz-Traksmanni kammeransambli klassi kontsert Eesti Muusikaakadeemias

4. 05 kell 13 Orelitund: Ene Salumäe Eesti Muusikaakadeemias

4. 05 kell 17 Akadeemiline kammermuusika Kadrioru lossis: Lilianna Tamm-Maaten (viul), la Rimmel (klaver)

4., 5. ja 6. 05 kell 19 Tšaikovski ooper "Jevgeni Onegin": Sibeliuse Akadeemia ja Eesti Muusikaakadeemia ooperistuudiot diplomietendus Rahvusoooperis Estonia *

6. 05 kell 17 EMA Tartu filiaali akordionieriala üliõpilaste kontsert Eesti Muusikaakadeemias

6. 05 kell 19 Raekontsert. Visioonid III: Reval Ensemble Tallinna raekojas. Kavas ka Märt-Matis Lille ja Tõnu Kõrvitsa teoste esiettekanded.

7. 05 kell 19 Kevadjazz: Acoustic Power Trio Von Krahli baaris

8. 05 kell 18 Magistrikontsert: Ebe Müntel (klaver) Eesti Muusikaakadeemias

8. 05 kell 19 Diplomaatilised noolid – Tšehhi. Vit Zouhari kammerooper "Coronide": Ensemble

Damian

8. 05 kell 19 Tšaikovski ballett "Luikede järv" Rahvusoooperis Estonia

8. 05 kell 20 Menotti lühiooper "Vanatüdruk ja varas" Estonia Talveaias

9. 05 kell 18 Magistrikontsert: Diana Gromova (klaver) Eesti Muusikaakadeemias

9. 05 kell 19 ERSO soliste: Kalev Kuljus (oboe), ERSO, Gintaras Rinkevicius (dirigent) Estonia kontserdisaalis

9. 05 kell 19 Tallinna Ballettikooli galaetendus Rahvusoooperis Estonia

10. 05 kell 12 Keskpäevane orelikontsert: Sibeliuse Akadeemia kirikumuusikaeriala üliõpilased toomkirikus

10. ja 11. 05 kell 16 Orelipooltund: Maris Oidekivi Niguliste kirikus

10. 05 kell 19 Kevadhääled: noorte ooperisolistide galakontsert Rahvusoooperis Estonia

11. 05 kell 12 Emadepäeva kontsertaktus Estonia kontserdisaalis

11. 05 kell 12 Tallinna Ballettikooli galaetendus Rahvusoooperis Estonia

11. 05 kell 16 Kitarrimuusika Mikkel muuseumis: Julia Kahro, Daniel Julle

11. 05 kell 17 Akadeemiline kammermuusika Kadrioru lossis. Keskajast barokini: Rondellus ja Tallinna barokksolistid *

12. 05 kell 19 Brahmsi laulutsükkel "Die Schöne Magelone": Rainer Trost (tenor), Fritz Schwinghammer (klaver), Lembit Peterson (jutustaja) Rahvusoooperi Estonia Valges saalis

13. 05 kell Raekontsert: Leena Laas (viul), Heli Reimann (saksofon), Siim Põll (klaver), Anto Önnis (löökpillid) Tallinna raekojas

14. 05 kell 15 Matinee: Tallinna Filharmoonikud, Andres Mustonen (dirigent) Estonia kontserdisaalis

14. 05 kell 19 Tallinna Filharmoonikud, Sonora Voice (sopran), Janne Thomsen (flööt), Andres Mustonen (dirigent) Estonia kontserdisaalis

15. 05 Tallinna linna päeva kontserdid: Tallinna Pedagoogikaülikooli Naiskoor Roots-Mihkli kirikus;

Muusikakeskkooli lastekoor, Lasteekraani muusikastuudio lastekoor Niguliste kirikus

15. 05 kell 18 Loengkontsert "Virtuossus tänapäeva muusikas": Tarmo Johannes (flööt) Eesti Muusikaakadeemias

15. 05 kell 19 Grand Mystery: Estonian Dream Big Band, Petras Vysniauskas (saksofon), Jukka Linkola (dirigent) Eesti Raadio esimeses studios

15. 05 kell 20 Mendelssohni oratoorium "Kristus": Jaani kiriku kammerkoor, noortekoor Fidelitas, Muusikakeskkooli kammerkoor toomkirikus

15. 05 kell 20 Alkoholist armastuseni... või vastupidi: Jüri Aarma, Henno Soode (viul), Elvin Toodo (viul), Kerstin Tomson (vioola), Mati Leibak (tšello) Estonia Talveaias

16. 05 kell 18 Magistrikontsert: Arne Pilliroog (vioola) Eesti Muusikaakadeemias

16. 05 kell 19 Muuseumiöö: NYD Ensemble Rotermanni soolalaos

16.–17. 05 III mudilaskooride konkurs-festival Tamsalus

17. 05 kell 12 Orelipooltund: Kadri Ploompuu toomkirikus

17. 05 kell 15 Magistrikontsert: Uku Ratas (metsasarv) Eesti Muusikaakadeemias

17. ja 18. 05 kell 16 Orelipooltund: Ulla Villenthal Niguliste kirikus

17. 05 kell 17 Magistrikontsert: Elena Uibokand (viul) Eesti Muusikaakadeemias

17. 05 kell 19 Põhjatäht: ERSO, Henning Kraggerud (viul), Jorma Panula (dirigent) Estonia kontserdisaalis

18. 05 kell 13 Orelitund: Aare-Paul Lattik Eesti Muusikaakadeemias

18. 05 kell 16 Kitarrimuusika Mikkel muuseumis: Eesti Muusikaakadeemia kitarrivartett koosseisus: Jelena Ossipova, Daniel Julle, Jorma Puusaag, Georg Merioja

18. 05 kell 17 Lossikontsert: Henry-David Varema (tšello), Mati Mikalai (klaver) Kadrioru lossis *

21. 05 kell 18 Kirikukontsert: Iowa State Singers, James Rodde (dirigent) toomkirikus

21. 05 kell 20 Menotti lühiooper "Vanatüdruk ja varas" Estonia Talveaias

23. 05 kell 19 Fantaasia – hooaja lõppkontsert. Schönbergi "Gurrelaulud": ERSO, Rahvusoooperi Estonia solistid, segakoor ja sümfooniaorkester, RAM, Nikolai Aleksejev (dirigent) Estonia kontserdisaalis

24. 05 kell 12 Orelipooltund: Maja Lyhne (orel), Meelis Vahar (viul) toomkirikus

24. ja 25. 05 kell 16 Orelipooltund: Pille Metsson Niguliste kirikus

24. 05 kell 17 Magistrikontsert: Kristina Kriit (viul) Eesti Muusikaakadeemias

25. 05 kell 16 Kitarrimuusika Mikkel muuseumis: Jelena Ossipova, Daniel Julle, Georg Merioja, Julia Kahro, Peeter Siitan

25. 05 kell 17 Lossikontsert: Hortus Musicus Kadrioru lossis *

26. 05 kell 17 Magistrikontsert: Joel Ots (metsasarv) Eesti Muusikaakadeemias

26. 05 kell 19 Hooaja lõppkontsert. Bachi h-moll missa: Collegium Vocale Gent, Letizia Scherrer (sopran), Andreas Scholl (alt), Mark Padmore (tenor), Morten Ernst Lassen (bass), Philippe Herreweghe (dirigent) Estonia kontserdisaalis

27. 05 kell 18 Magistrikontsert: Ivar Tillemann (trompet) Eesti Muusikaakadeemias

28. 05 kell 18 Magistrikontsert: Katri Rebane (klaver, kammeransambel), kaastegevad Kristiina Villem (viul), Kalmer Kiik (metsasarv) Eesti Muusikaakadeemias

28. 05 kell 19 Magistrikontsert: André Pere (tšello) Eesti Muusikaakadeemias

28., 29., 30. ja 31. 05 kell 19 Künneke operett "Onupoeg Bataaviast": Rahvusoooperi Estonia külalisedendus Salme kultuurikeskuses

29. 05 kell 18 Kirikukontsert: Tallinna toomkiriku koor Laudate Dominum, Veljo Reier (dirigent) toomkirikus

29. 05 kell 19 Prantsuse Rahvusorkester, Jelizaveta Leonskaja (klaver), Kurt Masur (dirigent) Estonia kontserdisaalis

30. 05 kell 18 Magistrikontsert: Taavi Kerikmäe (klaver) Eesti Muusikaakadeemias

30. 05 kell 19 Rudolf Tobiase 130. sünniaastapäeva kontsert Estonia kontserdisaalis

31. 05 kell 12 Orelipooltund: Kersti Petermann toomkirikus

31. 05 kell 16 Väravatorni muusika: Hortus Musicus Väravatornis

Tartus

2. 05 kell 18 Stilesi noortemuusikal "Inetu" Vanemuise suures majas

2. 05 kell 19 Verdi ooper "Maskiball" Vanemuise väikeses majas

3. 05 Eesti Muusikateaduse Seltsi Tartu-päev Emajõe Ärikeskuse konverentsisaalis

3. 05 kell 19 Tantsuetendus "Fluxus" Erkki-Sven Tüüri muusikale Sadamateatris

4. 05 kell 12 Kontsert trompetile ja orelile: Rita Arkenau (trompet), Tiia Ratas (orel) Peetri kirikus

4. 05 kell 16 Linna muusikud Linnamuuseumis. Sinised põdrad ja paganlikud mammutid: ERSO Fagotikvartett

6. 05 kell 19 Jazzansambel Five Vanemuise kontserdimajas džässisaalis

6. 05 kell 19 Ansambel Triskele Tampere Majas

7. 05 kell 18 Lasteballett "Tulipunane lilleke" Vanemuise väikeses majas

8. 05 kell 20 Urmas Alenderi mälestuskontsert "Sõbra käsi": ansambel Meie, Tajo Kadajas, Kait Tamra Sadamateatris

9. 05 kell 19 Kälmani operett "Bajadeer" Vanemuise suures majas

10. 05 kell 19 Tantsusebiooper "Pöörane päev ehk Figaro pulm" Vanemuise väikeses majas

10. 05 kell 19 Hooaja lõppkontsert: ERSO, Kalev Kuljus (oboe), Gintaras Rinkevicius (dirigent) Vanemuise kontserdimajas

11. 05 kell 14 Russelli muusikal Verevennad Vanemuise suures majas

11. 05 kell 16 Emadepäeva kontsert Vanemuise kontserdimajas

16. 05 kell 19 Verdi ooper "Macbeth": Rahvusoooperi Estonia külalisetendus Vanemuise teatris

18. 05 kell 16 Tartu XIII metsasarve päev: Tallinna Kammerorkester, Uku Ratas (metsasarv), Jüri Leiten (corno da caccia), Aleksei Saks (corno da caccia), Mati Turi (tenor) Kalervo Kulmala (dirigent) Vanemuise kontserdimajas

18. 05 kell 19 Kevadkontsert: Vanemuise teatri sümfooniaorkester, Anu Tali (dirigent) Vanemuise suures majas

23. 05 XII kogu pere laulupidu Toomemäel Tähetorni ees

31. 05 kell 19 Cannito ballett "Cassandra": Rahvusoooperi Estonia külalisetendus Vanemuise teatris

Pärnus

3. 05 kell 18 Ebafolklorism: Eriti Kurva Muusika Ansambel Uue Kunsti Muuseumis

7. 05 kell 19 Reval Ensemble Pärnu kontserdimajas. Kavas ka Mär-Matis Lille ja Tõnu Kõrvitsa teoste esiettekanded

13. 05 kell 19 Hooaja lõppkontsert: Tallinna Filharmoonikud, Sonora Voice (sopran), Janne Thomsen (flööt), Andres Mustonen (dirigent) Pärnu kontserdimajas

15. 05 kell 19 Kingli klangli: Leena Laas (viul), Heli Reimann (sopran) ja altsaksofon, Anto Önnis (löökpillid), Siim Poll (klaver) Pärnu raekojas

22., 24. ja 25. 05 kell 19 Verdi ooper "Rigoletto": Jassi Zahharov (Rigoletto), Anna Samuil (Gilda), Nurlan Bek (Hertsog), Erkki Pehk (dirigent), Linnar Priimägi (lavastaja) Endla teatris

26.–30. 05 III Klaudia Taevi nimeline noorte lauljate konkurs, eelvoorud Endla teatri sammasaalis, finaali ja galakontsert Pärnu kontserdimajas

29. 05 kell 19 Ansambel Sabot Uue Kunsti Muuseumis

29. 05 kell 20 Klaudia Taevi mälestusõhtu Ammende villas

Kõikjal üle Eesti

1. 05 kell 13 Volbrishow: Eesti Rahvusmeeskoor, Ants Soots (dirigent) Jõhvi kultuurikeskuses

1. 05 Südamest südamesse: Trio Romanss, Tiit Peterson (kitarr) Kuressaare raekojas

2. 05 kell 18 100 aastat meeste laulu Valgas: Valga mees-, poiste- ja noormeestekoor Valga kultuuri- ja huvialakeskuses

4. 05 kell 12 Valga maakonna laste lauluvõistlus "Laulukarusell 2003" Valga kultuuri- ja huvialakeskuses

10. 05 Lauluvõistluse "Saaremaa laululind 2003" lõppkontsert

Kuressaare Linnateatris

10. 05 kell 16 Valga kammerkoori 15. aastapäeva kontsert Valga muusikakoolis

11. 05 kell 12 Emadepäeva kontsert Valga kultuuri- ja huvialakeskuses

22. 05 kell 19 Tõrva Laulustuudio kontsertetendus "On sündinud laul" Valga kultuuri- ja huvialakeskuses

25. 05 Laste lauluvõistlus "Laulusiller" Põltsamaa kultuurikeskuses

23. 05 kell 19 Cannito ballett "Cassandra": Rahvusoooperi Estonia külalisetendus Narva kultuurikeskuses

29.–31. 05 Rudolf Tobiase päevad Hiiumaal Käinas

30. 05 kell 19 Hortus Musicus Viljandi Kirsimäel, vihma korral kultuurimajas

31. 05 kell 18 Eesti Rahvusmeeskoor, Ants Soots (dirigent) Laiuse lossivaremetel, vihma korral Laiuse põhikoolis

31. 05 kell 18 Helletused: Oksana Sinkova (flööt), Külli Möls (akordion), Kuldar Kudu (kitarr) Võru muusikakoolis

ETV muusikasaated

1. 05 kell 22.40 ja **3. 05** kell 15.15 Muusika ja elu: saatejuht ning autor Igor Garšnek

2. 05 kell 12.30 Muusikatund: Rahvusvaheline Lepo Sumera nimeline heliloomingu konkurs

4. 05 kell 16 Muusikatund: muusikafilmi juudi muusikast "Chants from Heaven"

8. 05 kell 22.45 ja **10. 05** kell 15.15 Tour de danse. Tantsufilm "Tants kaamerale"

9. 05 kell 12 Muusikatund: Lepo Sumera "Südameasjad"

11. 05 kell 12 Emadepäeva kontsertaktus: otseülekanne

Estonia kontserdisaalist

11. 05 kell 16 Muusikatund: Svingides Bach

15. 05 kell 22.45 ja **17. 05** kell 15.15 Muusika ja elu: autor ning saatejuht Igor Garšnek

18. 05 kell 16 Muusikatund: Erkki-Sven Tüüri Kontsert marimbafonile ja orkestrile

22. 05 kell 22.45 ja **24. 05** kell 15.15 Tour de danse. Tantsufilm "Tants kaamerale"

25. 05 kell 16 Muusikatund.

Suvised palved: Eesti Filharmoonia Kammerkoor ja Paul Hillier

Andmed on kontrollitud 11. aprillil

Täpsem info kodulehekülgedelt: Eesti Kontsert: www.concert.ee

Eesti Kunstimuseum: www.ekm.ee

Eesti Muusikaakadeemia: www.ema.edu.ee

ERSO: www.erso.ee

Jazzkontserdid: www.jazzkaar.ee

Kontserdid Tartus: www.tartu.ee

NYD Ensemble: www.nyyd.ee

Pärnu Kontserdibüroo: www.parnukontsert.ee

Rahvusoooper Estonia: www.opera.ee

Tallinna Filharmoonia: www.filharmoonia.ee

Tartu Kontsert: www.kontsert.ee

Teater Vanemuine: www.vanemuine.ee

Vanemuise kontserdimaja: www.vkm.ee

Üle-eestiline kultuuriürituste andmebaas: www.kultuuriinfo.ee

Juunikuu kontserdiinfot

COLLAGE'is avaldamiseks ootame

8. maiks aadressil

kristina@ema.edu.ee

RAIVO SILDOJA PILLITÖÖKODA

- väikekannelde ja hiu kannelde valmistamine
- keelpillide hooldus ja remont
- keelpillide ja keelpillitarvikute (keeled, poognad, kastid, sillad jne) müük

Raivo Sildoja
Tel: (0) 449 3685 / 055 21 661
raivo@kultuur.edu.ee / www.raivamuusika.ee

E · R · S · O
EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

ESTONIA
RAHVUSOOPER

23.05 2003

ESTONIA KONTSERDISAALIS

kell 19.00

HOOAJA LÖPPKONTSERT

ARNOLD SCHÖNBERG

"GURRELAULUD"

KAASTEGEVAD: *Rahvusoper Estonia segakoor ja sümfooniaorkester,
Eesti Rahvusmeeskoor ja solistid*

DIRIGENT *Nikolai Aleksejev*

Vaikselt, justkui püüdes sinse meedia kätte mitte sattuda, käis Eesti muusika päevade ajal Tallinnas maailmakuulus inglise helilooja Gavin Bryars. Sumera nimelise konkursi järgsel banketil vestles ta pikalt dirigent Olari Eltsiga (paremal), kelle juhatusel on NYJD Ensemble ette kandnud Bryarsi teosed "The Sinking of the Titanic" ja "Jesus' Blood Never Failed me Yet".

FOTO ANNELI REMME

